

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEHEBBET FEYZULLAH

TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN NİTELİKLİ İŞGÜCÜNÜN ÇALIŞMA YAŞAMINA
KATILIMLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR: AHISKA TÜRKLERİ ÖRNEĞİ

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEHEBBET FEYZULLAH

TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN NİTELİKLİ İŞGÜCÜNÜN ÇALIŞMA YAŞAMINA
KATILIMLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR: AHISKA TÜRKLERİ ÖRNEĞİ

Danışman

Doç. Dr. Mete Kaan NAMAL

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mehebbet FEYZULLAH' ın bu çalışması, jürimiz tarafından Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Tezli Yüksek Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mete Kaan NAMAL (imza)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi. Şerife DURMAZ.....(imza)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi. Barış ÇAĞIRKAN .....(imza)

Tez Başlığı: Türkiye'ye Göç Eden Nitelikli İşgücünün Çalışma Yaşamına
Katılımlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Ahıska Türkleri Örneği

Tez Savunma Tarihi :05/07/2022

Mezuniyet Tarihi : 28/07/2022

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’ye Göç Eden Nitelikli İşgücünün Çalışma Yaşamına Katılımlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Ahıska Türkleri Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Mehebbet FEYZULLAH

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

23/05/2022

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Mehebbet FEYZULLAH
Öğrenci Numarası	20175258025
Anabilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Programı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Mete Kaan NAMAL
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Türkiye'ye Göç Eden Nitelikli İşgücünün Çalışma Yaşamına Katılımlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Ahıska Türkleri Örneği
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	1842358866
Rapor Tarihi	07.07.2022
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç:10 Alıntılar dahil:24
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
<p>Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır.</p> <p>Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. ( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.</p>	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mete Kaan NAMAL	
İmza	

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	x
TEŞEKKÜR	xii
ÖNSÖZ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yabancı.....	4
1.2. Göç ve Göçmen Kavramı.....	4
1.3. Göç Teorileri.....	6
1.3.1. Erken Dönem Göç Teorileri.....	6
1.3.1.1. Ernst Georg Ravenstein'nın Göç Kanunları.....	6
1.3.1.2. Everett Lee'nin İtme – Çekme Kuramı.....	7
1.3.1.3. Wiliam Petersan'ın Göç Teorisi.....	7
1.3.1.4. Samuel Andrew Stouffeer Kesişen Fırsatlar Teorisi.....	8
1.3.2. Çağdaş Göç Teorileri.....	8
1.3.2.1. Neo-Klasik Teori.....	8
1.3.2.2. İlişkiler Ağı Teorisi.....	8
1.3.2.3. Göç Sistemleri Teorisi.....	9
1.3.2.4. İşgücü Göçünün Yeni Ekonomisi Teorisi.....	9
1.3.2.5. İkili Emek Piyasası Göç Teorisi.....	9
1.4. Göç Türleri.....	9
1.4.1. İç Göç – Dış Göç.....	10
1.4.2. Zorunlu Göç-Gönüllü Göç.....	10
1.4.3. Bireysel Göç- Kitlesel Göç.....	11

1.4.4. Sürekli Göç- Geçici Göç.....	12
1.4.5. Yasal (Düzenli) Göç-Yasadışı (Düzensiz) Göç.....	12
1.4.6. Nitelikli İşçi Göçü- Niteliksiz İşçi Göçü	12
1.5. Göçe Neden Olan Faktörler ve Sonuçları.....	13
1.6. Sürgün Kavramı.....	14
1.7. Nitelikli İşgücü	15
1.7.1. Türkiye’ de Nitelikli İşgücü	16

İKİNCİ BÖLÜM

AHISKA TÜRKLERİ VE İŞGÜCÜ PİYASASINA GİRİŞLERİ

2.1. Ahıska Türkleri ve “Ahıska” Adının Anlamı	18
2.2. Ahıska’nın Coğrafi Konumu	18
2.3. Ahıska’dan Sürgün 1944	19
2.4. Fergana Olayları 1989	21
2.5. Krasnodar Olayları 1989	22
2.6. Günümüzde Ahıska Türkleri ve Ülkelere Göre Nüfus Dağılımı.....	22
2.7. Ahıska Türkleri Sorununun Uluslararası Alandaki Yeri	24
2.8. Ahıska Türklerinin Türkiye’ye Göçü ve Türkiye’nin Uyguladığı Yasal Düzenlemelerle Tanınan Haklar	26
2.9. Türkiye’de Bulunan Ahıska Dernekleri	28
2.10. İlgili Araştırmalar	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA

3.1. Problem Durumu	31
3.2. Araştırmanın Önemi	31
3.3. Araştırmanın Amacı	31
3.4. Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	31
3.5. Araştırmanın Varsayımları	32
3.6. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	32
3.7. Araştırmanın Modeli	33
3.8. Çalışma Grubu.....	34
3.9. Veri Toplama Aracı	34
3.10. Veri Analizi	35

3.11. Geçerlik ve Güvenirlik	35
3.12. Bulgular	36
3.12.1. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türklerinin Çalışma Hayatı İçerisinde Yer Alamamayı Tanımlamalarına İlişkin Bulgular	36
3.12.2. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin Geldikleri Ülke ile Türkiye İş Piyasasını Kıyasladıklarında Beklentilerine İlişkin Bulgular	39
3.12.3. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin Yaşamakta Oldukları Şehir ile İş Gücü Piyasasında Yer Edinme Bağlantılarına İlişkin Bulgular	43
3.12.4. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular	45
3.12.5. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular	50
3.12.6. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlarını Neye Benzettikleri ve Benzetme Nedenlerine İlişkin Bulgular	53
SONUÇ	57
ÖNERİLER.....	64
KAYNAKÇA.....	65
EKLER	74
Ek 1- Görüşme Formu	74
Ek 2 – Katılımcı Kişisel Bilgi Formu Ve Görüşme Soruları	75
Ek 3- Kappa Analiz Tablosu	76
Ek 4- 1944 Sürgün Kararı	77
Ek 5- 14 Kasım 1944 Ahıska'dan Sürgün	81
Ek 6- Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü Ve İskanına Dair Kanun.....	82
Ek 7-04.06.2022 Tarihli 5676 Sayılı Ahıska Türklerinin Türkiyeye Kabulü Ve İskanına Dair Kanun.....	84
ÖZGEÇMİŞ	85

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Göç Sebepleri	13
Şekil 2.1 Ahıska Haritası	19
Şekil 2.2 Ahıska'nın Coğrafi Konumu Ve Ahıska Türklerinin Sürgün Güzergâhı.....	21
Şekil 2.3 Ükelere Göre Ahıska Türklerinin Nüfus Dağılımı.....	23
Şekil 3.1 Durum Çalışması Süreci.....	33

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1 Nitelikli İşgücü Performans Göstergeleri 2014-2018	17
Tablo 3.1 Çalışma Grubu İçin Belirlenen Ahıska Türklerinin Demografik Verileri	34
Tablo 3.2 Çalışma Hayatı İçerisinde Yer Alamamaya İlişkin Tanımlar	37
Tablo 3.3 İki Ülkenin İş Piyasasını Kıyaslamalarıyla Oluşan Beklentiler	40
Tablo 3.4 Yaşadıkları Şehir İle İşgücü Piyasasında Yer Edinme Bağlantıları	43
Tablo 3.5 İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlar	46
Tablo 3.6 Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	51
Tablo 3.7 İş Gücü Piyasasındaki Sorunlarına İlişkin Benzetmeler	54

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
AHİMED	Ahıskalı Öğrenciler Mezunlar ve Mensupları Derneği
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
DATUB	Dünya Ahıska Türkleri Birliği
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
OESD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UGÖ	Uluslararası Göç Örgütü
Vd	Ve diğerleri

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: 14 Kasım Ahıska'dan Sürgün.....	81
---	----

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli sebeplerden dolayı ya da kişilerin istekleri doğrultusunda göçler yaşanmıştır. Göç, insanların coğrafi olarak buldukları yerden başka bir yere taşınmasıdır. Gerçekleştirilen bu göç hareketleri bazen insanların zorla, bir başka deyişle istekleri dışında; siyasi, kültürel, dini baskılar vb. çeşitli nedenlerden kaynaklanırken bazen de insanların buldukları yerlerin şartlarından daha iyi olacağını düşündükleri yerlere; daha iyi bir iş, eğitim, refah düzeyinin yükselmesi gibi nedenlerden kaynaklanabilir. İnsanların gerçekleştirdikleri bu göç hareketleri onların üzerinde çeşitli olumlu veya olumsuz etkiler yaratmaktadır. Genellikle zorunlu olarak göç etmek zorunda kalan bireyler, gittikleri ülkelerde çeşitli kültürel sorunlar ve sosyal adaptasyon gibi olumsuz durumlarla karşılaşmaktadırlar. Bu durum gönüllü olarak gerçekleştirilen göçlerde daha kolay çözülebilmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın örneklemini oluşturan Ahıska Türklerine bakıldığında, temelde sürgünün olumsuz etkilerini yansıttıkları açıkça görülmektedir. Ahıska Türkleri, şimdiki Gürcistan sınırları içinde bulunan ve Anayurtları olan Ahıska'dan, Stalin'in 1944 yılında verdiği kararla büyük sürgün yaşamışlar ve topraklarından çıkarılarak Orta Asya'nın Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan bölgelerine sürgün edilmişlerdir. Sürgün edildikleri ülkelerde çeşitli sorunlar ve hak ihlalleri ile karşılaşan Ahıskalı'lar, kendi vatanları olarak gördükleri Türkiye'ye göç etme isteklerini her dönem ve her fırsatta dile getirmişlerdir. Türkiye tarafından alınan iskân kararı doğrultusunda ilk defa 1992 yılında TBMM tarafından kabul edilen bir kararla Eski Sovyet ülkelerinden Türkiye'ye getirilen bir kısım Ahıska Türkü, Iğdır'a yerleştirilmiştir. İskanlı göçün ardından da insanlar kendi imkanları ile Türkiye'ye göç etmişler ve Bursa, İstanbul, Antalya, İzmir gibi birçok büyük şehirlere yerleşmişlerdir. Bu göçler günümüzde de devam etmektedir. Yaşadıkları bazı ülkelerde Türk oldukları için çeşitli dışlanma ve baskılara uğrayan Ahıska Türklerinin tek amacı ait oldukları Türk topraklarında huzur içinde yaşamaktır.

Çalışmamızda Türkiye'ye göç eden nitelikli Ahıska Türklerinin, göç ettikten sonra çalışma hayatında karşılaştıkları sorunların ele alınması amaçlanmıştır. Kişilerin göç ettikten sonra yaşamlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları en önemli unsur bir iş bulmaktır. Meslek sahibi olmayan bireyler iş bulmak biraz daha kolay olurken, meslek sahibi nitelikli bireyler için durum daha karmaşık ve zor olmaktadır. Farklı ülkelerden aldıkları eğitimle elde ettikleri diplomaları, Türkiye'de onların mesleklerini icra etmelerinde çeşitli olumsuz durumlar ortaya çıkarmaktadır. Nitel araştırma deseni ile yürütülen bu araştırmanın örneklemini, yaşadıkları eski Sovyet ülkelerinden Türkiye'ye göç etmiş, Antalya ve Bursa illerinde ikamet etmekte olan yirmi bir Ahıska Türkü oluşturmaktadır. Araştırma on iki kadın ve dokuz erkek

katılımcı ile yüz yüze görüşmeler yapılarak tamamlanmıştır. Katılımcılardan elde edilen bulgular Nvivo 12 Pro nitel araştırma analiz programı kullanılarak incelenmiştir. Analiz sonucu oluşturulan temalar, çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak adına uzman görüşü alınarak Kappa analizine tabi tutulmuştur. Yapılan bu çalışmadan elde edilen veriler araştırmanın sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akıska Türkleri, Göç, Nitelikli İşgücü, Sürgün.

SUMMARY
PROBLEMS ENCOUNTERED BY TURKEY TO IMMIGRANTS IN SKILLED
LABOR PARTICIPATION IN THE WORKING LIFE: THE CASE OF
MESKHETIAN TURKS

Throughout the history of humanity, there have been various migrations due to multiple reasons or voluntarily in line with the wishes of people. Migration is the geographical movement of people from one place to another. Apart from these migration movements for hours, their better thoughtfulness when they are inside the ground in highly useful bodies such as political, walls, religious fashions; a better job education, such as education level education, may seem inadequate. These migration movements of people create various positive or negative effects on them. Generally, people who are forced to migrate face negative situations such as various cultural problems and social adaptations in the countries they go to. This situation can be solved more easily in voluntary migrations. When we look at the Meskhetian Turks, which constitute the sample of our subject, we can clearly see that they basically reflect the negative effects of exile. They were exiled from Ahiska region their homeland within the borders of present Georgia, with the decision of Stalin in 1944, and they were exiled from their lands to Kazakhstan, Uzbekistan and Kyrgyzstan regions of Central Asia. Meskhetians, who faced various problems and violations of rights in the countries they were exiled from, expressed their desire to immigrate to Turkey, which they see as their homeland, at every period and at every opportunity. In line with the resettlement decision taken by Turkey, some Meskhetian Turks, who were brought to Turkey from the former Soviet countries with a decision adopted by the Turkish Grand National Assembly for the first time in 1992, were settled in Igdir. After the settled migration, people immigrated to Turkey as free immigrants by their own means and settled in many big cities such as Bursa, Istanbul, Antalya, and Izmir. These migrations still continue today. In study, it is aimed to deal with the problems that the qualified Meskhetian Turks who immigrated to Turkey face in their working life after they migrate. The most significant factor they need to survive after emigrating is to find a job to work. While this situation is a little easier for non-professional people, the situation is different and difficult for qualified professionals. The study group of this research, which was carried out with a qualitative research design, consists of twenty-one Meskhetian Turks who immigrated to Turkey from the former Soviet countries they lived in after the migration and reside in the provinces of Antalya and Bursa. The research was conducted by doing face-to-face interviews with twelve female and nine male participants. The findings obtained from the participants were

analysed using the Nvivo 12 Pro qualitative research analysis program. The themes created as a result of the analysis were subjected to Kappa analysis by taking expert opinion in order to increase the validity and reliability of the study. The data obtained from this study were evaluated in the conclusion part of the study.

Keywords: Meskhetian Turks, Migration, Skilled Workforce, Exile

TEŞEKKÜR

Tezimi hazırlama sürecinde, bana her türlü desteği sağlayan tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Mete Kaan NAMAL'a teşekkür ederim. Araştırmamın yöntem kısmında bana katmış olduğu değerli bilgileri ve desteği için Prof. Dr. İlhan GÜNBAIYI hocama, tez sürecimde ilgi ve tecrübeleriyle bana sürekli destek olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi. Barış ÇAĞIRKAN hocama ve bu aşamada desteğini benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Cezmi Can ERENDAĞ, Ezgi ALPASLAN, Özkan ŞENTÜRK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak en büyük teşekkürü, hayatım boyunca beni her konuda destekleyen ve bana daima güvenen çok değerli aileme: babam Enver FEYZULLAH'a, annem Cemile FEYZULLAH'a ve kardeşim MAHMUT FEYZULLAH'a sonsuz teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Ekonomik, siyasal, savaş ve doğal afet gibi olumsuz nedenler ya da daha iyi bir yaşam arzusu, daha iyi eğitim, refah artışı vb. nedenlerle insanların buldukları yerleri, gönüllü ya da gönülsüz olarak değiştirmeleri, göç kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Göç, sosyal, iktisadi, siyasi, dini ve diğer sebeplerden dolayı insanların kısa ya da uzun süreli yaptıkları yer değiştirme hareketleridir. Aynı zamanda göç, coğrafi mekân değişiminin siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel yönleriyle toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir (Özer, 2004: 11). Göç, insanların bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleştirdikleri, ayrıca gönüllü şekilde olabileceği gibi zorlama bir süreç şeklinde de ortaya çıkabilmektedir (Ekinci ve Tuncel, 2015:14). Bozulan sosyal sistem dengelerinin yeniden sağlanabilmesi için oluşan bir mekanizma şeklinde ifade edilen göç, toplumun evrimiyle birlikte yaşanan dönüşümlere paralel şekilde gelişen tek yönlü uyum hareketi olarak kabul görmüştür. Aynı zamanda göç, iş gücünün, üretimde daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için bölgede yeniden nüfus dağılımı yapmakta, organizasyonun yeni şartlara uyumunda en etkili araçlardan biri olmaktadır (Güllüoğınar, 2012 :57).

Göç kavramı insanlar ile yaşadıkları yer arasında kurulan bağı olumsuz etkileyen unsurlardan biridir. Göç sadece mekânsal bir değişim olarak görülse de bireylerin ruhsal dünyalarından, kültürel kimliklerine kadar birçok yönünü de etkileyen ve değiştiren bir olgudur (Ekici ve Tuncel, 2015: 9).

Yaşanan göçlerin zorunlu şekilde yapılması insanlar üzerinde her açıdan büyük olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bunun en büyük örneklerinden biri olan Ahıska Türkleri 14 Kasım 1944 gecesini kendi ana yurtlarından, SSCB'nin vermiş olduğu gizli bir kararla zorunlu sürgün edilmişlerdir. Hayvan vagonlarında kış aylarında yapılan bu mecburi, uzun ve zor yolculukta çok büyük kayıplara uğramışlardır. Vatanlarını, yakınlarını hatta tüm mal varlıklarını kaybeden Ahıska Türkleri bu zorlu yolcuğun sonunda, Orta Asya ülkelerine dağınık bir şekilde yerleşmişlerdir. Büyük sürgünün izlerini günümüzde dahi taşımaktadırlar. Uğradıkları sürgün sonrasında yaşadıkları ülkelerde de büyük zorluklarla, hak ihlalleriyle karşılaşan ve sorunlarına çözüm bulamayan Ahıska Türkleri'nin problemleri büyük olaylara sebebiyet vermiştir. Bu olaylardan en önemlileri olan Fergana ve Krasnodar olayları onları yaşamakta oldukları yerlerden tekrar göç etmek zorunda bırakmıştır. Bu göçler sonrasında Ahıska Türkleri kendilerini etnik olarak ait hissettikleri Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır. Tarihin her döneminde Türkiye Ahıskalılar için bir vatan olarak görülmüştür. Günümüzde de yapmış oldukları göçler bu durumun önemli bir kanıtı niteliğindedir.

Ahıska Türklerinin Türkiye’de yoğunlukla yaşadığı iller; Bursa, Antalya, İstanbul olmakla birlikte, farklı şehirlerde de daha seyrek şekilde yaşadıkları bilinmektedir. Bu bağlamda araştırmanın sahasını Ahıska Türklerinin en yoğun olarak yaşadığı Antalya ve Bursa illeri oluşturmaktadır.

Bu çalışma, eski Sovyet ülkelerinden Türkiye’ye göç etmiş, Bursa ve Antalya’da ikamet eden nitelikli yirmi bir Ahıska Türkü ile yapılmıştır. Ahıska Türklerinin Türkiye’ye göç ettikten sonra işgücü piyasasına katılımlarında karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Meslek sahibi kişilerin daha önce yaşamakta oldukları ülkelerden, ana yurtları olan Türkiye’ye göç ettikten sonra mesleklerini icra etmelerinde yaşadıkları sorunlara yer verilmiştir. Araştırma nitel, bütüncül çoklu durum desenli bir durum çalışması şekline uygun yapılmıştır.

Araştırmada Ahıska Türklerinin görüşlerinin okuyucuya olduğu gibi sunulması adına bilgisayar ortamında yazılı hale getirilen veriler Nvivo12 Pro nitel araştırma analiz programı kullanılarak betimsel analize ve tema analizine tabi tutulmuştur. Belirlenen temalara göre tablolar oluşturulmuş tablolarda temalarla ilgili istatistiksel yöntemlerden frekans (f), yüzde (%) kullanılmıştır. Yorumlama esnasında katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde görüşmelerden elde edilen bulgular, araştırmacı tarafından analiz edilerek yorumlanmıştır.

GİRİŞ

Göçün temelini insan faktörü oluşturmaktadır. İnsanlar çeşitli sebeplerle gönüllü ya da zorunlu olarak, yaşadıkları ülke içinde veya ülke sınırları dışına doğru göç etme durumunda kalabilmektedir. Çok boyutlu olan göç kavramı, siyasi, ekonomik, kültürel, hukuki birçok durumu etkilemektedir ve göç kavramı düşünülürken bütün bu faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Farklı faktörleri ve değişkenleri içinde bulunduran göç olgusu, kişilerin sosyo-kültürel yapıları, yaşam koşulları ve kendilerine has özelliklerine uygun olarak geliştirilen yönetim stratejileri, ülke güvenliği ve huzuru açısından da önem arz etmektedir.

Ahıska Türkleri, 1944 yılında yaşadıkları büyük sürgüne kadar Osmanlı İmparatorluğu, Çarlık Rusya'sı ve Sovyetler döneminde Mesketya-Cahaveti diye adlandırılan bölgede yaşamıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bu konu uluslararası boyuta taşınmıştır. Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Ukrayna, Kırgızistan, Gürcistan, Azerbaycan, ABD ve daha birçok ülkede dağınık olarak yaşayan Ahıska Türkleri çeşitli sebeplerle Türkiye'ye göç etmek istemektedirler. Kendi topraklarından sürgün edilmiş diğer halklardan farklı olarak Ahıska Türkleri özerk bir idari birime bağlı olmamaları sebebiyle resmi olarak tanınmamaktadırlar (Aydın, 2002: 185). İçinde buldukları bu durum gittikleri ülkeler ve yerli halk tarafından vatansız olarak bilinmelerine sebep olmuştur. Stalin'in sürgüne gönderdiği diğer halklardan farklı olarak Ahıska Türkleri siyasi bir özerklik hakkı ve bir coğrafi bir sınırı olmayan halk olarak kalmışlardır. Bu sebeplerle de Ahıska Türkleri gittikleri yerlerde diğer halklar tarafından dışlanmalara maruz kalmışlardır (Üren, 2016: 437). 1944 yılında yaşadıkları büyük sürgün onlar için adeta göçlerin başlangıcı olmuştur. Halk, sürgünle yerleştirildikleri yerlerden çeşitli nedenlerle göç etmek zorunda kalmıştır. Ahıska Türkleri Günümüzde Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Gürcistan, Ukrayna, Rusya, ABD ve Türkiye gibi ülkelerde yaşamaktadırlar (Trier vd., 2011: 54). Bayraktar'a (2013b: 77) göre bütün ülkelerde yaşayan Ahıska Türklerinin toplam sayısı yaklaşık dört yüz kırk bin civarındadır. Bu rakamlar net olarak ifade edilememektedir.

Bireylerin göç ettikleri ya da ettirildikleri bölgelerde, temel ihtiyaçlarını karşılamak, yaşamlarını sürdürmek gibi faktörler doğrultusunda buldukları yerlerde işgücüne katılmaları gerekmektedir. Göç eden bireylerin nitelikleri onların işgücüne katılmalarında önemli bir etmendir. Meslek sahibi olmayan niteliksiz bireyler genellikle gittikleri ülkede düşük ücretle, temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bir işte çalışırken, nitelikli meslek sahibi bireyler için de çalışma durumu bazen çok daha zor olabilmektedir. Bireyler gittikleri ülkede kendilerine

verilen haklarla ülkesinde ya da bir başka ülkede aldığı eğitimle kazanmış olduğu mesleğini, bazı durumlarda icra edememektedirler.

Çalışmanın Konusu

1944 yılında anayurtlarından sürgün edilerek Orta Asya ülkelerine yerleşen ve yerleştikleri ülkelerde yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra farklı ülkelere göç eden birçok Ahıska Türkü bulunmaktadır. Günümüzde nitelikli Ahıska Türklerinin göç ettiği ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma Türkiye'ye gelen Ahıska Türklerinin çalışma yaşamına katılmalarında karşılaştıkları sorunları ele almaktadır. Çalışmada çeşitli meslek gruplarına sahip Ahıska Türklerinin Türkiye'de mesleklerini icra edememelerinin nedenleri ve bu durumun onların hayatları üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri anlatılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türklerinin çalışma yaşamına katılamamaları, çalışma yaşamında karşılaştıkları zorluklar ve içinde buldukları durumları incelemek, ayrıca literatürde Ahıska Türkleri ile ilgili yapılan çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen problem cümlesine ve problem cümlesine bağlı olarak belirlenen alt problemlere cevap aranmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma, Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türklerinin çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunları detaylı olarak araştırarak ve sunacağı çözüm önerileri ile literatürde bu konuya ilişkin araştırmaların eksikliklerini giderecektir. Ayrıca bu çalışma Türkiye'de sayısı oldukça fazla olan Ahıska Türklerinin çalışma yaşamındaki problemlerini gündeme getirme aracı olmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırma nitel bütüncül çoklu durum desenli bir durum çalışmasıdır. Araştırma da yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen bu veriler Nvivo paket programı ile temalandırılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıklar

Bu çalışma 1944 yılında anayurtlarından sürgün edilen Ahıska Türklerinin sürgün sonrasında yaşadıkları ülkelerde, yüksek eğitimlerini tamamlayan nitelikli kişilerin Türkiye'ye göç ettikten sonra mesleklerini icra etmeleri konusunda karşılaştıkları sorunları ortaya koymaya çalışmıştır. Türkiye'yi anayurt olarak tanımlayan Ahıska Türkleri, sürgün sonrasında yıllarca yaşamakta oldukları ülkelerden Türkiye'ye göç etmiş olup, günümüzde de göç hareketleri artış göstermektedir. Ahıska Türkleri yoğun olarak Antalya, Bursa, İstanbul gibi büyük illere göç etmektedirler. Çalışma nitel bir durum çalışması olup, Ahıska Türklerinin yoğun olarak ikamet

ettikleri iller olan Antalya ve Bursa'da bulunan nitelikli yirmi bir Ahıska Türkü ile yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yabancı

Giriş yaptığı ülkeye uygun belgelere sahip olmayan veya o ülkede bulunanlara kayıt dışı/belgesiz yabancı denilmektedir. Yabancıların tanımı 5901 sayılı Türkiye Vatandaşlığı Kanununun 3. Maddesi (d) fıkrasında açık şekilde yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan bütün kişiler yabancı olarak nitelendirilmektedir. Daha önce bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan fakat kendi rızası ile vatandaşlıktan çıkan ya da İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan kişiler de yabancı olarak tanımlanmaktadır.

Çalışmamızın konusu olan ve çalışma grubumuzu oluşturan Ahıska Türkleri; 1944 yılında SSCB' nin almış olduğu kararla anayurtlarından zorla sürgün edildikten sonrası yaşadıkları ülkelerin bazılarında uzun yıllar boyunca yabancı olarak nitelendirilmiş ve çeşitli hak ihlallerine maruz kalmışlardır (Bayraktar, 2013a: 38). Ahıska Türkleri'nin yıllarca süregelen ve günümüzde de Türkiye'ye yaptıkları göçler artarak devam etmektedir. Bireylerin yaşadığı ülkeyi terk etmesinin ve yeni bir yere yerleşmesinin getireceği çeşitli zorlukların başında yabancı olarak nitelendirilmesi gelmektedir. Çalışma grubumuzu oluşturan, Türkiye'deki Ahıska Türklerine göre, yaşadıkları en büyük sorun yabancı olarak nitelendirilmeleridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 2017 yılında Ahıska Türklerine tanımış olduğu istisnai vatandaşlık hakkının, yaşanan soruna bir nebze çözüm olmuş olsa da yetersiz olduğundan bahsedilmiştir. Vatandaş olma sürecinin yavaş işlemesi onların uzun yıllar Türkiye'de yabancı olarak yaşamalarına ve çeşitli zorluklarla karşılaşmalarına sebep olmaktadır.

1.2. Göç ve Göçmen Kavramı

Göç, insanlık tarihinin başlaması ile oluşmuş ve günümüze kadar süregelen bir olgudur. Göç kavramı çeşitli şekillerde açıklanabilir: Göç, coğrafi mekân değiştirme süreci olarak başlar ve toplumu ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi ve birçok yönleriyle büyük oranda etkilemektedir (Özer, 2004: 11). Yaşanan yer değişimlerinin göçmenler üzerinde büyük olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Göçmen kişinin bulunduğu yeri zorla terk etme durumu gönüllü göçe kıyasla daha büyük etkiler bırakmaktadır. Göç kavramı insanlar ile yaşadıkları yer arasında kurulan bağı olumsuz etkileyen unsurlardan biridir. Göç sadece mekânsal bir değişim olarak görülse de bireylerin ruhsal dünyalarından kültürel kimliklerine kadar birçok

yönünü de etkileyen ve değiştiren bir olgudur (Ekici ve Tuncel, 2015: 9). Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası veya bir ülke içerisinde yer değiştirmesi, nedeni, süresi, yapısı ne olursa olsun yapılan bu nüfus hareketleri göç olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, evlilik gibi farklı amaçlarla yer değiştiren kişilerin göç hareketleri de buna dâhildir¹. Kişiler farklı nedenlerle buldukları yerlerden göç etme durumunda kalmaktadırlar. Daha iyi bir iş imkânı veya daha iyi bir eğitim sebebi ile yapılan kısa süreli yer değişimleri de göç olarak tanımlanmaktadır (Sağlam, 2006: 34). Kişilerin göç etme sebepleri onların göç sonrasında karşılaşacağı durumlar ve etkileriyle doğru orantıda olmaktadır. Göçmen bulunduğu yerin şartlarını eksik buluyor ve daha iyi koşulları araştırarak göç ediyorsa daha az sorun ve güzel etkilerle karşılaşma ihtimali yüksek iken bulunduğu yerden zorla geç etmek durumunda kalan kişiler ise göç sonrası dönemde daha büyük zorluklara ve olumsuz etkilere maruz kalmaktadırlar.

Başlangıç noktası insan olan ve toplumun bütününe etkileyen göç kavramı fiziksel bir eylem olduğu kadar toplumsal bir olgudur. Her göçün bir sebebi ve sonrasında oluşan sonuçları vardır. Ekonomik, politik, toplumsal, psikolojik sebepleri ve sonuçları olan bu kavram farklı alanlarda da tartışılıp araştırılması nedeni ile ortak bir tanımla fikir birliğine varılmamaktadır (Özcan, 2017: 187). Çeşitli alanlarda çalışan araştırmacıların, farklı bakışı ve yorumlamaları nedeniyle farklı göç tanımları yapılmaktadır. Ekonomi alanında yapılan araştırmalarda göç olgusunun ekonomik yönlerine, coğrafi bakımdan yapılan araştırmalarda göç olgusunun mekânsal ve zamansal yönlerine vurgu yapılmaktadır aynı zamanda toplumbilimciler ise göçün yaratmış olduğu etkileri değerlendirmektedir (Sinha ve Ataullah, 1987: 5).

Gerçekleşen uluslararası göçler ulus devletler açısından bakıldığında, o devletin sınırları, vatandaşlığı ve egemenliği konularına odaklanma yönünde algılar oluşturmaktadır. Çünkü ulus-devlet açısından vatandaşlar yerli; bir göçmen ise yabancı olarak kabul edilir. Siyasal anlamda güvenlik kavramının sık sık gündeme gelmesiyle birlikte göç olgusu toplumsal düzen açısından tehdit olarak görülmeye başlanmıştır (Öner, 2012: 14). Uluslararası göçün temelinde bazı ana unsurlar bulunmaktadır. Bunlar; buldukları ülkenin sınırlarının dışına çıkılması, isteğe bağlı veya zorunlu gerçekleşmesi, geçici veya kalıcı olması, düzenli veya düzensiz olması, bireysel veya toplu kitleler halinde yapılması şeklinde açıklanabilir (Somuncu, 2006: 3-9). Zorunlu ve kitlesel olarak 1944 yılında anayurtlarından sürgüne uğrayan Ahıska Türkleri tarihin en etkili örneklerinden sayılabilir. Yaşadıkları sürgünün izlerini günümüzde de taşıyan Ahıska Türkleri sürgünden psikolojik, ekonomik, sosyolojik ve kültürel açıdan olumsuz şekilde etkilenmişlerdir. Evini, malını, mülkünü döneceğini düşünerek bırakan ve yurtlarından

¹ https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (erişim tarihi: 09.02.2021)

çıkarılan insanlar günümüzde sürgünlerinin 78'inci yılında hala vatansız olarak dünyanın birçok ülkesinde dağınık şekilde yaşamaktadırlar.

1.3. Göç Teorileri

Uluslararası göçlerin gerçekleşme sebeplerini açıklamak amacıyla çeşitli teorik modeller önerilmiştir ve her biri nihayetinde aynı şeyi açıklamaya çalışsa da temelde çeşitli, varsayımlar, kavramlar ve kaynaklar kullanılmaktadır (Massey vd., 1993; 432). Teorilerin ortaya çıkışındaki temel bakış açısı, göç olgusunu, olası yer değişikliklerini düşünmekte olan kişilerin verdikleri kararlar doğrultusunda değerlendirmektir (Gordon, 1992). Göç teorilerinin oluşturulmasında; göç edilen bölgenin siyasi koşulları, göç edilen yerin uzaklığı, maddi koşullar, göçmenlerin bireysel özellikleri, cinsiyetleri, etnik kökenleri ve göç edilen yerde kalınan süreleri gibi etkenlerden yola çıkılarak hipotezler oluşturmakta ve bu etkenlere göre bir yaklaşım benimsedikleri görülmektedir (Özcan, 2015: 187). Literatürde farklı alanlarda çeşitli teoriler oluşturularak incelenmeye çalışılmıştır. Ortak bir göç teorisi oluşturabilmek için belli bir disiplinde çeşitli göç teorilerinin ortak noktası bulunmalıdır (Gezgin, 1991; 34). Farklı alanlarda oluşturulan çeşitli göç teorileri erken dönem göç teorileri, çağdaş göç teorileri şeklinde iki başlık altında toplanmıştır ve aşağıda açıklanmıştır.

1.3.1. Erken Dönem Göç Teorileri

Göç hareketleri konusunda literatürde çeşitli alanlarda çalışmalar yapılmıştır. Oluşan bu göçlerin daha kapsamlı şekilde anlatılarak sınıflandırılabilmesi için araştırmacılar tarafından farklı teoriler oluşturulduğu görülmektedir.

1.3.1.1. Ernst Georg Ravenstein'nın Göç Kanunları

Çağdaş göç teorilerinin açıklanabilmesi için, göç alanının temelini oluşturan erken dönem göç teorilerine değinilmesi gerekmektedir. Erken dönem göç teorileri ve onların analizlerine önemli katkıları bulunan ilk bilim insanı Earnst G. Ravenstein olmuştur (Sinha ve Ataullah, 1987: 25). Aynı zamanda Ravenstein 1880'lerde "Göç Yasası'nı ampirik veriler ile ilişkilendirmiştir. Ravenstein'nın bu ampirik düzenlilik yaklaşımı, göçmenlerin buldukları yerden sadece yakın mesafelere seyahat etmeleri sebebiyle, tam bir göç teorisi sayılamamaktadır" (Hagen-Zanker, 2008; 4). Ravenstein (1885) kısa mesafelere yapılan göç hareketlerinin genellikle büyük ticari ve endüstri bölgelerine yapıldığını belirtmiş, yapılan bu hareketin doğal sonucu, kentlere yakın yerlerden kentlere doğru olan göçün artması, boşalmış kırsal alanların farklı uzak bölgelerden gelen göçmenlerle dolması sonucu ülke çapında bir

yayıma sürecini doğmuştur. Cinsiyet açısından bakıldığında ise kadınların daha kısa mesafelere göç etmesi erkeklerin ise uzun mesafe göçlere daha yatkın olduğunu belirtmiştir.

1.3.1.2. Everett Lee'nin İtme – Çekme Kuramı

Önceki yıllarda farklı araştırmacılar tarafından da incelenen itme-çekme (push-pull) kuramları ilk kez E. Lee'nin 1965 tarihli Göç Teorisi (A Theory of Migration) isimli çalışmasında detaylı ve teorik olarak bahsedilmiştir. Lee çalışmalarında Ravenstein'dan sonra göç konusunda ciddi genellemeler yapılmadığını söylemiştir, sadece Dorothy Thomas'ın araştırmasında genç bireylerin göçe daha yatkın olmasını iç göçe ilişkin etkenlerden olabileceğini söylemiştir (Lee, 1969: 284). Lee, göç analizinin temelini oluşturan itici ve çekici dört temel unsurun bulunduğundan bahsetmiştir. Bunlar;

1. Yaşanan yer
2. Gidilen yer
3. Göç esnasında karşılaşılan sorunlar
4. Bireysel faktörler olarak sıralanmıştır (Yaman, 2016: 100).

Lee'ye göre bu faktörler negatif, pozitif, nötr şeklinde üç kategoride ele alınarak incelenmelidir.

1.3.1.3. Wiliam Petersan'ın Göç Teorisi

Göç konusunda oldukça kapsamlı araştırmalar yapan bir başka isim ise W. Peterson'dır. Peterson çalışmasına "Eğer tüm insanlar, "doğaları gereği" göç eylemine yatkın ise neden bazıları göç ederken, diğerleri etmemektedir?" sorusu ile yola çıkmıştır (Özyakışır, 2013: 62).

Peterson dört göç tipini tanımlamıştır. Bunlar;

İlkel Göç: Ekolojik olayların yarattığı itme etkisiyle oluşan göçlerdir. Doğal afetler buna örnek verilebilir.

Zorunlu ve Yönetilmiş Göç: Zorunlu göçler devlet ya da eşdeğer bir kurumun oluşturduğu itme etkisi ile oluşan bir göç tipidir. Yönetilmiş göçler ise kişilerin gitme ya da kalma konusundaki kararları ellerinde bulundurabildikleri bir göç tipidir.

Serbest Göç: Göç etmek isteyen bireylerin kendi iradeleri doğrultusunda gerçekleştirdikleri göç tipidir. Bu göçün gerçekleşmesinde hiçbir zorlama söz konusu değildir.

Kitlese Göç: Buldukları bölgeden başka bölgelere doğru kişilerin toplu halde gerçekleştirdikleri nüfus hareketidir. Teknolojik gelişmeler ve ulaşım imkanlarının kolaylaşması sonucunda bu göç türü daha da artmıştır. Göçün bireysellikten uzaklaşarak, toplu bir davranış haline geldiğini ifade etmektedir (Peterson, 1970: 55-65).

1.3.1.4. Samuel Andrew Stouffer Kesişen Fırsatlar Teorisi

Stouffer'in mesafe odaklı olan bu teorisinde, göçe yönelmenin temelinde bölgenin siyasi, kültürel, maddi, toplumsal, beşerî etmenleri bulunmaktadır (Özyakışır, 2013: 43). Teori, kişilerin neden göç ettiğini açıklamakta ve göç etme eğiliminde olan kişiyi öncelik sırasına almaktadır. Göç etmeye yönlendiren sebepleri açıklayan bu teori, özellikle ülkeler arasında yapılan göçlerden bahsetmektedir ve bu alanda araştırma yapacak kişilere ışık tutmaktadır. Ülkeler arasındaki mesafenin göç sırasında ortaya çıkardığı olumsuzluklar bu teoride incelenerek açıklığa kavuşturulmuştur. Ülkenin maddi imkanları ve bu imkanların kişileri göçe yönlendirmesi teorisinin özünü oluşturmaktadır. Maddi imkanların yeterliliği o ülkeye göç eden kişilerin oranı ile doğru orantıda olmaktadır (Çağlayan, 2006: 77-78).

1.3.2. Çağdaş Göç Teorileri

Günümüzde göç araştırmaları çok yönlü olmakla birlikte, birçok analiz seviyesi bulundurmaktadır. Bu konuda dört farklı soru üzerine yoğunlaşmıştır. Göç akımının yönü, sürekliliği, göç kökenleri, göçmen emeğinin kullanımı ve göçmenlerin sosyo-kültürel açıdan adaptasyonu şeklinde açıklanmaktadır (Portes, 1999). Bu konular kişilere göre farklı düzeyler ve araçlarla ele alınabilir. Bu göç teorisinin asıl amacı, yukarıda bahsedilen soruları cevaplandırabilen bir teori oluşturmaktır (Arango, 2000; Massey, 1999).

Göçün günümüzde küresel bir kavram şeklinde ele alınması ve uluslararası alanda yaygınlaşması nedeniyle çağdaş göç teorileri, yoğun olarak uluslararası göç üzerinde durmuştur (Özcan, 2017: 195).

1.3.2.1. Neo-Klasik Teori

Çağdaş teorisinin ilk adımları olarak bilinen Neo-Klasik teori, göç olgusunu makro ve mikro kapsamda incelemektedir. Bu teori beraberinde göç nedenlerine bireysel etkeni de eklemiştir. Sonuç olarak bireyler kendi faydalarını arttırmak amacı ile yaptıkları bu göç hareketini kendi hür iradeleri ile gerçekleştirmektedirler (Todaro, 1969).

1.3.2.2. İlişkiler Ağı Teorisi

Bu teori, göç eden ve varış noktasındaki insanlar arasındaki bağa odaklanmaktadır. Göç hareketleri, genellikle, ticari veya kültürel ilişkiler gibi, göçmenleri gönderen ve alan ülkeler arasında uzun süreli devam eden ilişkilere bağlıdır. Bunlar, göçmen alışverişinde bulunan iki veya daha fazla ülke gibi göç sistemlerini, dairesel ve diaspora temelli göçler gibi göç ağlarının oluşumuna sebep olmaktadır. İnsanlar güvenecekleri birilerinin bulunduğu yerlere taşınırlar.

Süreçler kümülatiftir ve dengeyi sağlamaya eğilimli değildir: diaspora genişledikçe daha fazla göçmeni cezbedecektir (Keijzer vd.: 2016).

1.3.2.3. Göç Sistemleri Teorisi

Uluslararası ilişkiler çerçevesinde, ekonomik ve siyasal temellere dayanarak ortaya çıkmış bir teoridir (Çağlayan, 2006: 16). Bu teorinin, göçün karşılıklı yaşandığı ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve kurumsal koşullarının değişimine etkisi bulunmaktadır (Wickramasinghe ve Wimalaratana, 2016: 24). Faist (2003: 123) çalışmasında, göçün gerçekleşmesinde kişilerin birbiri ile olan uyumu değil devletlerin arasındaki iletişim ve uyumun daha önemli olduğunu vurgulamıştır.

1.3.2.4. İşgücü Göçünün Yeni Ekonomisi Teorisi

Neo Klasik teorinin devamı olan bu teori, göç etme kararını toplumsal bir boyutta ele almaktadır. Göç kararı, özellikle haneler içinde ve genellikle toplu olarak alınır. Aile üyelerinin göç kararı, tüm aile için riskleri azaltmak ve gelir kaynaklarını çeşitlendirmek için alınmaktadır. Göç eden kişilerin gittikleri ülkede her şey yolunda olduğu takdirde göç ettikleri ülkede kalan ailelerine destek sağlayacaklardır ya da bunun tersi durum da söz konusu olabilmektedir (Keijzer vd., 2016).

1.3.2.5. İkili Emek Piyasası Göç Teorisi

Göçü emek piyasası açısından değerlendiren bu teori, 1979 yılında ilk olarak Michael J. Piore tarafından ortaya atılmıştır (Sert, 2012: 33). Göç kararı alırken kişilerin ne derece gerçekçi davrandıkları ve ülkeler arasında gerçekleşen göçün temel sebebi olarak gelişmiş ülkelerin iş gücü arayışından bahsetmektedir (Olejarova, 2007: 240).

Ekonomik yapı olarak gelişmiş ülkeler; ilk olarak sermaye odaklı, ikinci olarak emek odaklıdır. Bu ülkelerde, yerli nüfus tarafından yapılmayan ikincil işlerde, göçmen işgücü istihdam edilmektedir (Vural, 2007: 14). Sermaye odaklı sektörde çalışan kişiler, nitelikli işlerde çalışmakta ve genellikle her türlü yasal haklara sahip olmaktadır. Emek odaklı iş ve işgücü vasıfsız ve düşük ücretlidir. Bu ikili durum teorinin özünü anlatmaktadır (Güllüpnar, 2012: 66).

1.4. Göç Türleri

Birçok kişi tarafından farklı alanlarda yapılan çalışmalarda göç olgusunun gerçekleşmesini tetikleyen çeşitli sebeplerden bahsedilmektedir. Ortaya çıkan bu sebepler kişilerin göç hareketlerini gerçekleştirerek buldukları yerleri terk etmelerine neden olmuştur.

İlk olarak ekonomik sebeplerden bahsedilse de siyasi, sosyal, temel yaşam gereksinimlerinin yetersizliği gibi birçok sebebin göç hareketlerinde etkisi bulunmaktadır.

1.4.1. İç Göç – Dış Göç

Bir ülkenin sınırları içerisinde gerçekleşen nüfus hareketi iç göç olarak ifade edilmektedir (Akan ve Arslan, 2008: 16). Yeni bir yerleşim alanına sahip olmak amacıyla kişilerin ülkelerinde buldukları bir yerden başka bir yerine göç etmesi iç göç olarak nitelendirilmektedir. Belirli nedenler dolayısı ile gerçekleşen ülke içerisindeki nüfus hareketi köy- kent arasında olduğu gibi köy- köy veya kent- kent şeklinde de gerçekleşmektedir. White ve Lindstrom'a göre (2005: 312) iç göçlerin yaşanması sonucu bazı endişeler de ortaya çıkmaktadır. Bunlar; kentleşme, nüfus dağılımı, büyükşehir nüfus dağılımı, yapısal olarak göç akışı ve bazı siyasi endişeler olarak sıralanabilir.

Dış göç, ülke sınırlarının aşılarak farklı ülkelere yapılan nüfus hareketidir. Dış göçler kişilerin isteği doğrultusunda olduğu gibi istekleri dışında gerçekleştirmek zorunda kaldıkları bir hareket de olabilmektedir. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ve ulaşımın kolaylığı da yapılan göçlerin sayısını arttırmıştır. Yapılan bu göçün başlıca nedenleri arasında terör, açlık, yoksulluk, afetler, iç savaşlar zorunlu nedenler olarak bilinmektedir. Kişilerin yaşam standartlarını yükseltmek, daha iyi eğitim almak amacıyla yaptıkları dış göçler ise isteğe bağlı sebepler olarak sıralanmaktadır (Şahin, 2010: 57).

1.4.2. Zorunlu Göç-Gönüllü Göç

Gönüllü bir şekilde yerini, yurdunu, evini bırakarak başka bir yere göç etmek isteyen insan çok azdır, genellikle bu durum insanların iradesi dışında zorunlu sebeplerden dolayı gelişmektedir. (Sirkeci ve Bardakçı, 2016). Zorunlu göç kişilerin buldukları bölgede yaşama umutlarının tamamen tükendiği, doğal afetler, savaşlar, ekonomik ve siyasi nedenler sonucunda kendi istekleri dışında gerçekleştirdikleri göçlerdir (Eraldemir, 2013). Gönüllü olarak gerçekleşen göçlerde kişiler göç ettikleri bölgede daha kolay entegrasyon sağlarken, zorunlu olarak gerçekleşen göçlerde ise kişiler hazırlıksız ve birikimsiz olmalarından dolayı göç ettikleri ülkede entegrasyonları zorlaşmaktadır (Çağırkan, 2020: 12).

Dünya tarihi boyunca güvenlik, barınma, iklim gibi çeşitli nedenlerle insanlık tarihinde birçok zorunlu göç yaşanmıştır. İlk çağlara baktığımızda daha çok kıtlık, savaş, iklim şartları gibi nedenlerle yaşanan göçler, günümüzde yerini ekonomik, siyasi, kültür, din, sanayileşme ve eğitim gibi nedenlere bırakmıştır (Akıncı vd., 2015: 60). Çalışmamızda ele aldığımız Ahıska Türklerinin 31 Temmuz 1994 yılında yaşadıkları bu göç dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Sovyet Devlet Savunma Komitesi'nin Stalin tarafından alınan "31 Temmuz 1944

tarihindeki gizli kararına göre Ahıska bölgesinde bulunan Türk halkı Atayurtlarından tahliye edilerek Orta Asya'nın Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan bölgelerine gönderilmesi ile sürgün edilme süreci" başlamıştır (Zeyrek, 2001: 6). Ahıska Türkleri yaşadıkları bu büyük sürgün sırasında iki defa zorunlu göç yaşamışlardır. 1989 yılında Özbekistan'ın Fergana'ya bağlı Kuvasay ilçesinde bilinmeyen sebeple çıkan kavga daha da büyüyerek ayaklanmaya dönüşmüştür, gergin ortam yaklaşık iki hafta sürmüştür. Olaylar Sovyet ordusunun müdahaleleri ile son bulmuştur (Aydın, 1999: 123; Armstrong, 2002: 13). Yaşanan bu zorunlu göçle halk eski "Sovyet ülkelerine, yoğunluk olarak Azerbaycan, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'ya yerleştirilmişlerdir" (Devrisheva, 2019: 339). Göç sonucunda Ukrayna'ya yerleştirilen halk için bu durum son değildir. Ukrayna'ya yerleştirilmiş bu halka devlet tarafından vatandaşlık ya da yaşamaları için hiçbir statü verilmemiştir. SSCB'nin dağılmasından sonra Sovyetler Birliğinden çıkmış hiçbir devletin vatandaşlığına sahip olamayan Ahıska Türkleri, vatansız statüsüyle birlikte sosyal güvenlik, eğitim, oturma izni ve mülkiyet hakkı gibi haklardan mahrum kalmışlardır (Armstrong, 2002: 17). Karşılaştıkları bu zorlu şartlar halkı üçüncü bir göçe zorlamıştır. Fergana olayları devam ederken Ahıska Türkleri, SSCB tarafından Krasnodar'a yerleştirilmiştir. Buraya yerleştirilen halka Rus vatandaşlığı veya kalıcı hiçbir statü verilmemiştir. Maruz kaldıkları bu ve bunun gibi birçok hak ihlali Ahıska Türklerinin yeni göçüne zemin oluşturmuştur (Swerdlow, 2006: 1849).

Gönüllü göç, kişilerin herhangi bir zorlama olmadan kendi iradeleriyle buldukları yerden başka bir yere göç etmesi durumudur. Gerçekleşen bu göçler sonucunda kişiler, daha iyi bir eğitim almayı, gelişmiş sağlık hizmetlerinden kolaylıkla yararlanabilmeyi ve yaşam standartlarını yükseltmeyi amaçlamaktadırlar (Koçak ve Terzi, 2012: 171). Gönüllü göç yalnızca niteliksiz kişilerin tercihi değildir. Nitelikli, iyi eğitim almış bireyler de bu göçü gerçekleştirmektedirler (Martin, 2001: 1).

1.4.3. Bireysel Göç- Kitlesele Göç

Bireysel göç kişilerin kendi finans kaynakları ve becerileri ile gerçekleştirdikleri bir göç türüdür (Sezik ve Ağır, 2015: 98). Yoğunluk bakımından az sayıda kişi ve ailelerinden oluşan gruplar, bazı sebeplerle gönüllü olarak göç etmektedirler. Bireysel göçün olumlu sonuçlar doğurması ile bireysel göçü gerçekleştiren kişi yakınları ile bağ kurarak onları göçe teşvik etmiştir (Çağlayan, 2006: 76). Böylelikle bireyler kitleler halinde göç hareketine başlamışlardır. Bu durum kitlesele göçü oluşturmuştur. Kitlesele göç ekonomik ve sosyal açıdan problem yaşamakta olan insanların bu durumlarını ortadan kaldırabilmek için tercih ettikleri yol haline gelmiştir.

1.4.4. Sürekli Göç- Geçici Göç

Barışık (2020)'ye göre sürekli göç, bireylerin bazen gönüllü bazen de zorunlu olarak yaşadıkları yeri terk edip uzun süreli olarak başka bir yere yerleşme durumlarıdır. İnsanlar, daha iyi bir yaşam sürmek, ekonomik veya sosyal anlamda daha rahat bir ortamda yaşamak, eğitim almak gibi birçok nedenden dolayı göç etmeye karar vermektedirler. Bununla birlikte bazen savaş, doğal afet ya da kan davası gibi durumlarda zorunlu olarak yer değiştirmektedirler. Türkiye'de sürekli göçler genellikle kırdan kente doğru gerçekleşmiştir. Kentlerdeki iş, sağlık ve eğitim olanakları bireyleri göçe teşvik etmiştir.²

Vasıflı ya da vasıfsız bireylerin aynı ülkede veya başka ülkelerde belirli bir süre çalışmak için yaptıkları göçü geçici göç olarak tanımlayabiliriz. Bireyler çalışma sürelerini tamamladıklarında yaşadıkları yerlere geri dönme eğiliminde bulunurlar (Chen vd., 2016: 1). Çalışma amacıyla geçici olarak göç eden bireyler ile eğitim almak amacıyla yurt içinde yer değiştiren veya yurt dışına çıkan öğrencilerin yapmış oldukları bu göç hareketini de geçici göç olarak değerlendirebiliriz (Gürsoy, 2019).

1.4.5. Yasal (Düzenli) Göç-Yasadışı (Düzensiz) Göç

Kişilerin resmi yönetmeliklere uygun olarak ikamet yerlerinden yeni bir yere göç etmelerine yasal (düzenli) göç denilmektedir. Yasal olarak ikamet yerini değiştiren göçmenler yerleştikleri ülkede kullanacakları geçerli belgeleri resmî kurumlardan sağlayabilirler. İnsanlar yasal yollar ile göç edemediklerinde kara ve deniz yolları vasıtasıyla farklı bir ülkenin sınırlarına yasa dışı yollardan giriş yapmaya çalışmaktadırlar. Resmi yönetmeliklere uygun olmadan bir ülkenin kurallarını ihlal ederek o ülkeye göç edilmesi yasadışı göç olarak ifade edilmektedir (Barışık, S. (2020).³ Yasadışı yollarla gerçekleşen göçler sonucunda kişiler göç ettikleri ülkenin sağlık, eğitim, güvenlik gibi temel haklardan yararlanamamaktadırlar.

1.4.6. Nitelikli İşçi Göçü- Niteliksiz İşçi Göçü

Yüksek eğitime sahip alanında kendini geliştirmiş bireyler mesleki performanslarını gösterebilmek veya ekonomik anlamda daha tatmin edici bir gelir elde edebilmek amacıyla farklı bir ülkeye göç edebilirler. Bu durum nitelikli işçi göçü olarak tanımlanabilir (Aksoy, 2020).

Endüstri ülkeleri açısından, sosyal ve ekonomik anlamda bir yük olarak algılanan niteliksiz bireyler temelde üretim ilişkileri içinde oldukça büyük bir paya sahiptir. Bazı üretim

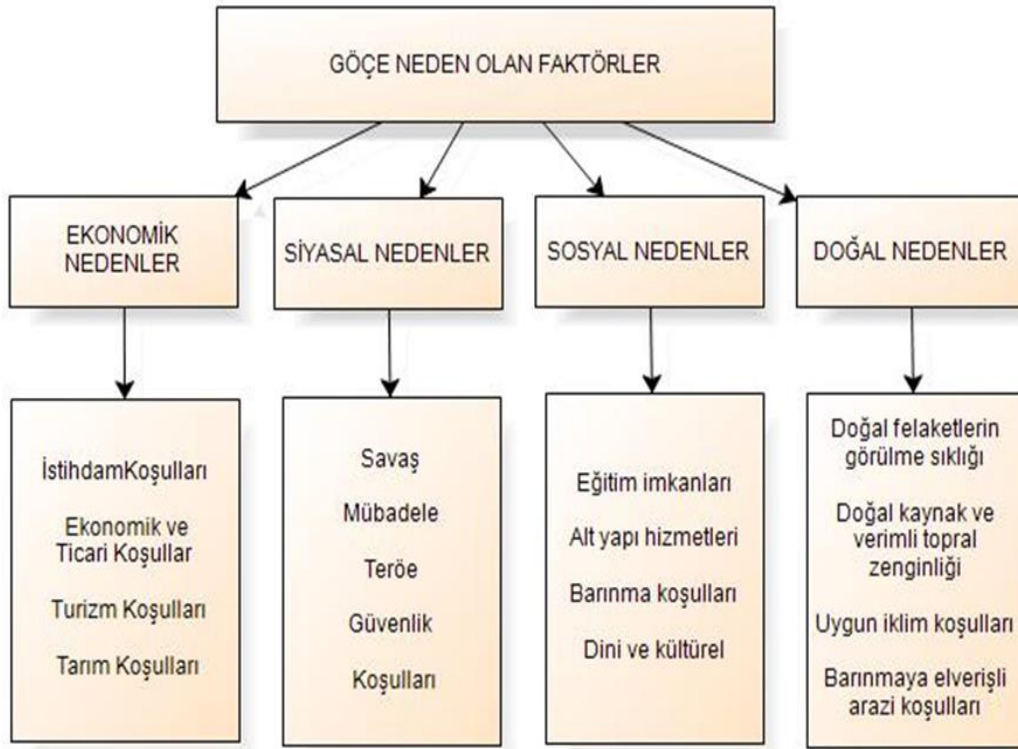
² <https://www.researchgate.net/publication/34738817> (erişim tarihi: 03.09.2021).

³ <https://www.researchgate.net/publication/34738817> (erişim tarihi: 06.07.2021).

alanlarında yerli kesim tarafından rağbet görmeyen işlerde niteliksiz göçmene ihtiyaç duyulmaktadır. İşsizliğin yüksek olduğu ya da işçi ücretlerinin düşük olduğu ülkeler genellikle niteliksiz işçi göçü verirler (Akkuzu, 2009).

1.5. Göçe Neden Olan Faktörler ve Sonuçları

Farklı alanlarda yapılan literatür çalışmalarında göç olgusunun gerçekleşmesini tetikleyen birçok sebepten bahsedilmektedir. Ortaya çıkan bu sebepler kişilerin göç hareketlerini gerçekleştirerek buldukları yerleri terk etmelerine neden olmuştur. İlk olarak ekonomik sebeplerden bahsedilse de siyasi, sosyal, temel yaşam gereksinimlerinin yetersizliği gibi birçok faktörün göç hareketleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.

Şekil 1.1 Göç Sebepleri

Kaynak: Ekici ve Tuncel, 2015; Başel, 2007; Yılmaz, 2014

Yukarıdaki tabloyu genel anlamda değerlendirecek olursak eğer, göç sebeplerini iki başlık altında toplamak mümkündür. İlk olarak itici göç sebepleri; siyasi, ekonomik, yoksulluk, dini baskılar, savaşlar ve kötü çalışma koşulları şeklinde sıralanabilir. İkinci olarak ise çekici göç sebepleri; daha iyi bir eğitim imkânı, yüksek gelir, dini özgürlük, aile bireyleri ve akrabaların göç edilecek bölgelerde yaşıyor olması gibi sebepler sıralanabilir (Kızılcıçelik, 1996: 658). Bireyler göç sebeplerinin yanısıra göç sırasında ortaya çıkabilecek giderlerde,

buldukları yer ile göç edecekleri bölge arasındaki mesafeye, göçün süresine, göçte tercih edecekleri ulaşım türü gibi faktörleri de göz ardı edemezler (Oral ve Çetinkaya, 2017: 4).

Göçler olumlu ve olumsuz çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçların en başında göç edilen bölgede gerçekleşen ekonomik kalkınmanın hızlanması gelmektedir. Yine göç edilen bölgedeki sosyal ve kültürel etkileşimin artması, işgücü ihtiyacının karşılanması, kız çocuklarının eğitime katılımının artması gibi durumlar gerçekleşen bu göçlerin olumlu sonuçlarıdır (Çakır, 2011: 140).

Göç hareketleri gidilen ülkeler açısından olumlu sonuçların yanısıra olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir. Ülke içerisinde yapılan yatırımların bölgesel olarak eşitsiz dağılımı, kontrolsüz göçün sebep olduğu altyapı yetersizliğine bağlı olarak oluşan çarpık kentleşme, barınma, sağlık, güvenlik ve eğitim hizmetlerinin yetersiz kalması, işsizliğin artması, nitelikli bireylerin beyin göçü gerçekleştirerek kendi ülkelerini sosyo-ekonomik açıdan olumsuz yönde etkilemeleri gibi durumlardan göç hareketlerinin olumsuz sonuçları olarak bahsedilebilir (Bostan, 2017; Gibson vd., 2009).

1.6. Sürgün Kavramı

Dünya tarihi boyunca bireysel veya topluluklar halinde sürgün edilen birçok insan olmuştur. Sürgün en temel anlamda iktidarın yargı ve güvenlik gücünü kullanarak birey veya toplulukları farklı bir yerde yaşamaya mecbur bırakmasıdır. Başka bir deyişle sürgün, ceza veya güvenlik amacıyla bireyin ya da topluluğun yaşadığı yerden başka bir yere gönderilerek orada belli bir süre hatta bazen ömür boyu yaşamaya zorlanmasıdır (Türcan, 2010).

Göç türleri açısından zorunlu göç olarak ele alınan sürgün kavramı hakkında yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Sınırlı olan bu çalışmalara bakıldığında bazı kavram yanlışlarının olduğu görülmektedir. Bu yanlışlara “mülteci” ve “sürgün” kavramlarını örnek olarak gösterebiliriz. Söz konusu bu iki kavram temelde birbiri ile benzer olsalar da aynı değildir (Barbour, 2007: 293).

Mülteci, yaşadığı ülkede kendi güvenliğini tehlikeye düşüren durumların olduğunu düşünerek farklı bir ülkede sığınma talebinde bulunan ve oraya göç eden kişi veya gruplardır (Koyuncu, 2014: 25). Sürgün ise bir cezalandırma eylemi olarak nitelendirilebilir. Mülteciler Birleşmiş Milletler tarafından tanımlanmış olan bazı haklara sahip iken sürgün edilen kişi veya topluluklar bu haklardan yararlanamamaktadırlar (Sarısır, 2006). Said’in ifadesine göre (2016: 36) “üzerinde yabancı damgası taşımaya mahkûm edilen birey anormal bir hayat yaşar. Mülteci sözü acilen uluslararası yardıma ihtiyacı olan, acilen yardım edilmesi gereken çok sayıda

mazlum insanı kasteden siyasi bir sözcük iken sürgün sözcüğü yalnızlık ve tinsellik çeşnisi taşımaktadır”.

Sürgün, kişilerin ceza olarak yer değiştirmesi durumu dışında ekonomik, siyasal ve kültürel anlamda önem arz eden bir süreçtir (Kolukırmak, 2011: 167). Sürgün tüm boyutları ile değerlendirildiğinde kişilerin üzerinde derin ve unutulmaz bir iz bırakmaktadır. Bireylerin inançları, ırkları, yaşam tarzları ve siyasi görüşlerinden dolayı sürgün edilmesi; devletin sürgün ile beraber bu bireyleri desteksiz bırakması psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilemektedir. Sürgün edilen birey veya topluluklar genelde dışlanma ve yabancılaşma gibi duyguları kendilerinde barındırmaktadırlar (Rose, 1993: 6).

1.7. Nitelikli İşgücü

Nitelikli işgücü kavramına ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır. Ekonomik ve Kalkınma İş Birliği Teşkilatı (OECD)' nin üniversite derecesi veya mesleki yeterliliğe sahip bireyler olarak tanımladığı nitelikli işgücü kavramını Uluslararası Göç Örgütü (IOM) mesleki deneyim yoluyla veya üçüncül seviye eğitim ile mesleki yeterlilik kazanmış olan kişi şeklinde tanımlamaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ise nitelikli işgücünü belirli bir alanda yüksek bilgiye sahip ve o alanda uzmanlaşmış kişi olarak tanımlanmaktadır.

Günümüzde bilim ve teknoloji adına büyük değişimler yaşayan ülkelerin bu değişimlerle birlikte işgücü piyasaları da büyük oranda etkilenmiş ve nitelikli işgücüne ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Dünya pazarına bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerle açılan ülkelerde nitelikli işgücü büyük öneme sahip olmuştur (Atiker, 2015: 6). Nitelikli işgücü sayesinde şirketler kendi sermayesini ve makinelerini daha verimli bir şekilde kullanmaktadırlar. Nitelikli işgücüne sahip firmaların icat, üretim, dağıtım ve satış verimliliği artarken nitelikli işgücü bakımından yetersiz olan firmalarda bütün bu faaliyetlerin verimlilik oranı düşmektedir. Ayrıca nitelikli işgücüne sahip olmayan firmalar sektörde oluşan yenilikleri takip edememekte ve gelen talepleri karşılayamamaktadırlar. Bu durum şirketleri ekonomik olarak ciddi anlamda etkiler (Gür, 2011: 31-32). Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler yalnızca sanayi alanında faaliyet gösteren firmaları değil üretim, ulaşım, sağlık, eğitim, hizmet ve bilgi teknolojileri gibi farklı alanlarda faaliyet gösteren firmaları da olumlu yönde etkilemiştir. Teknolojik gelişmeler her ne kadar emek açısından tasarruf sağlamış olsa da nitelikli işgücüne olan ihtiyaç hiç azalmamıştır (Öztürk ve Tuzcu, 2012: 106). Şirketler ihtiyaç duydukları nitelikli işgücünü sahip olmadıkları takdirde bunu dışarıdan sağlamak amacıyla çeşitli politikalar uygularlar.

1.7.1. Türkiye' de Nitelikli İşgücü

Cumhuriyetin ilanından itibaren Türkiye'de çeşitli siyasi, ekonomik ve toplumsal arka planların etkisiyle şekillenen göç tarihini işgücü göçü açısından incelemek için izlenen politikaların temelini anlamak önem teşkil etmektedir. Türkiye'de nitelikli göç hareketleri 1933'lü yıllara dayanmaktadır. Bu dönemlerde aileleriyle birlikte Almanya'dan Türkiye'ye göç eden önemli bilim insanları İstanbul ve Ankara'daki belli kurum ve kuruluşlara yerleştirilmişlerdir. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin temelleri Alman bilim insanlarının önderliğinde atılmıştır (Birand, 1960: 2).

Eğitimin, kalkınma yolunda sahip olduğu önem kapsamında yürütülen yükseköğretim reformu çabalarının bu süreçte büyük payı olmuştur. İlk olarak İstanbul Darülfünunu akademik ve idari alanda büyük dönüşüme sokularak İstanbul Üniversitesi şeklinde modern bir yapı oluşturulmuştur. Bu aşamada üniversiteye üç ayrı şekilde akademisyen temini yapılmıştır; bunlar Darülfünundan devralınanlar, Cumhuriyetin ilk zamanlarında eğitim amacı ile yurt dışına giden, eğitimini tamamladıktan sonra dönenler ve yabancı profesörlerden oluşturulmuştur. O dönem Hitler rejiminden kurtulmak isteyenler de gelerek, bu sürecin önemli unsuru olmuşlardır (Namal, 2012: 15).

Cumhuriyetin kuruluşundan beri Türkiye, kimi zaman göç alan kimi zaman göç veren ülke konumunda olmuştur. Kuruluş döneminde gerçekleşen göçler ise işgücü göçü kapsamı dışında kalmıştır çünkü buna Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşadığı toprak kayıpları sebep olmuştur. Osmanlı sonrası dönemde büyük coğrafya' ya hakimiyetin kaybedilmesi ile bu topraklarda bulunan Türk nüfusu azınlık konumunda kalmıştır. Türklerin bu topraklarda karşılaştığı muameleler ve ana vatana dönüş istekleri Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya gibi Balkan ülkelerinden Türkiye'ye çok sayıda insan göçü olmasına sebep olmuştur (Yalçıntaş vd. 1980: 659-663).

Siyasi temele dayanan Kuruluş dönemi göçleri ve 1930'lar itibariyle Türkiye'ye doğru gerçekleşen bilim insanı göçünün devamında yaşanan İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan yeni uluslararası düzenle birlikte Türkiye'den Avrupa'ya büyük oranda işgücü göçü akımı olmuştur. Bu akımın temelinde ise ekonomik nedenler bulunurken yaşanan savaşlar ve ardından toparlanma dönemindeki ekonomik ve teknolojik açıdan yaşadıkları gelişmeler doğrultusunda ihtiyaç duymakta oldukları işgücü açığının önemli bir bölümü Türkiye'den oraya giden göçmenlerle karşılanmıştır. Türkiye bu dönemde kentleşme bağlamında yaşamakta olduğu ekonomik, sosyokültürel ve işgücü piyasası sorunları ile karşı karşıyayken, işgücüne ihtiyaç duymakta olan ülkelere işçi gönderme yolunu gündemine taşımıştır. Bu kapsamda Federal Almanya ile Türkiye arasında 1961 yılında ilk dış güç ve işgücü değişimi anlaşması yapılmıştır.

Bu anlaşmanın devamında ise Türkiye 1964 yılında Hollanda, Avusturya, Danimarka ve Belçika, 1965 yılında Fransa, 1967 yılında ise İsveç ile yaptığı işgücü anlaşmaları kapsamında Türk işçilerinin yurt dışında istihdamı gerçekleştirilmiştir (Akgündüz, 2007: 96).

Avrupa ülkelerine yapılan göçler devam ederken, nitelikli Türk işgücünün ABD'ye olan göçü başlamıştır. Avrupa'ya yapılan göçlerden farklı olarak ABD'ye olan göçmenlerin nitelikli olması farklı bir yapı arz etmiştir. Avrupa'ya göç eden göçmenlerin niteliksiz olmasının yanında, ABD'ye göç edenlerin nitelik ve mesleki açıdan uzmanlıklarının bulunması ve sayılarının az olmasına rağmen; göçün değişim niteliğini ortaya çıkarması açısından önemi oldukça fazladır.

Türkiye'nin nitelikli işgücüne olan ihtiyacının giderek artması, bu göçlerin devamlılığını sağlamıştır. Türkiye'de ekonomik kalkınmaya yönelik hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarından sanayi ve imalat başta olmak üzere çeşitli sektörlerde nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulmuş ve bununla birlikte bu ihtiyacı karşılayabilmek adına birçok farklı politika uygulanmıştır⁴.

Tablo 1 1 Nitelikli İşgücü Performans Göstergeleri 2014-2018

Gösterge	Mevcut Durum (2013)	2014	2015	2016	2017	2018
Yurtdışından eğitim, staj ve iş gibi nedenlerle ülkeye giriş yapan vatandaş ve yabancıların sayısı (bin kişi)	2.523	2.800	5.000	7.000	10.000	12.000
Geri dönüş programları kapsamında desteklenen bilim insanı sayısı	120	125	200	300	400	500
Çalışma izni verilen yabancı uyruklu lisansüstü mezun kişi sayısı	1.551	2.000	4.000	6.000	8.000	10.000
TÜBİTAK desteğiyle yürütülen projelerde görev alan yabancı araştırmacı sayısı	196	557	600	700	850	1.000
Staj, hareketlilik ve değişim programlarından yararlanan yabancı ve yurtdışında yaşayan vatandaş sayısı	8.422	12.000	14.000	15.500	19.000	24.000
TÜBİTAK 2221- Konuk/ Akademik İzinli (Sabbatical) Programı kapsamında desteklenen bilim insanı sayısı	221	316	350	400	450	500

Kaynak: Nitelikli İnsan Gücü İçin Çekim Merkezi Programı Eylem Planı (2014-2018: 2)

⁴ <https://www.csgeb.gov.tr/> (erişim tarihi: 01.10.2021)

İKİNCİ BÖLÜM

AHISKA TÜRKLERİ VE İŞGÜCÜ PİYASASINA GİRİŞLERİ

2.1. Ahıska Türkleri ve “Ahıska” Adının Anlamı

Günümüzde Gürcistan sınırları içindeki bulunan Samtshe-Cavahetya olarak adlandırılan bölgede yaşamış olan Ahıska Türkleri, Türk diline ve İslam dinine mensup bir topluluktur (Keskin ve Gürsoy, 2017).

Literatürde yapılan etnik yapı konusundaki çalışmalarda Ahıska Türklerinin köken itibari ile Kıpçak Türklerine dayandığı anlatılmaktadır (Kırzıoğlu,1992: 32). İlk olarak Kıpçak Atabek devletlerinin merkezi, Osmanlı Devleti’ne katıldıktan sonra Ahıska Çıldır Eyaletinin başkenti olmuş ve bu şehrin ismi ilk defa Dede Korkut Kitabının Dresden kaynaklarında “Akıska veya Ak-Sika/Ak-Kale” olarak söz edilmektedir. Ak-kale anlamına gelen Ahıska isminin aynı zamanda Ahışa, Âhirkıska, Âksıka ve Çıldır gibi de telaffuz edildiğinden bahsedilmiştir (Kırzıoğlu, 2000: 64; Seferov ve Akış, 2008: 396). Gürcü kaynaklarında Ahıska bölgesinden Meskhetiya olarak bahsedilmesi nedeniyle “Misket veya Mesket Türkleri” şeklinde de telaffuz edilmektedir (Zeyrek 2001; Aydınğün, 2002). Bu Türk topluluğu kendilerini Ahıska Türkü ifadesinden farklı olarak her zaman sadece Türk olarak tanıtmışlardır. (Aslan, 1995: 2). Günümüzde yoğun olarak Ahıska ve Mesket Türkleri şeklinde bahsedilen bu adların etnik değil de coğrafi bir ad olduğu söylenebilir.

2.2. Ahıska’nın Coğrafi Konumu

Coğrafi konum itibariyle, Ahıska bölgesi, Kafkasya’nın güneybatısında Gürcistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ahıska bölgesinin batısında Acara Özerk Cumhuriyeti, doğusunda ve kuzeyinde Gürcistan, güneyinde Ermenistan, güneybatısında Türkiye bulunmaktadır. Ahıska bölgesi Gürcistan’ın güneyinde Samtshe-Cavaheti idari birimine bağlı olan Ahıska, Aspinza, Adigün, Ahılkelek ve Bogdanovka rayonlarından (kazalarından) oluşmaktadır. Önemli yerleşim yerleri Hırtız, Azgur ve 200’den fazla köyü de bulunmaktadır. Osmanlı topraklarında kadim Türk yurdu olan Ahıska Yukarı Kura-Çoruh arasında bulunan, Ardahan’ın tamamı, Kars, Artvin ve Erzurum’un önemli bölgelerini kapsamıştır. (Zeyrek, 2006: 9). Ahıska (1578-1828) 250 yıllık bir süre boyunca Osmanlı yönetiminde kaldıktan sonra Çarlık Rusya’sı tarafından 1829 yılında işgal edilmiş ve 1829 Edirne Antlaşması’yla Rusya’ya verilmiştir. Rusya Çarlığının 1917 yılında yıkılmasının ardından topraklar yeniden Osmanlı Devleti’nin yönetimine geçmiştir. I. Dünya Savaşında Osmanlı’nın yaşadığı mağlubiyet sonucunda ise Ahıska kısa bir süre bağımsızlık yaşamasının ardından 1921 yılında Türkiye ve

Sovyet Rusya'sı arasında imzalanan Moskova Antlaşması ile tekrar Rusya yönetimine geçmiştir (Hasanoğlu, 2016: 2-3).

Ahıska Türkleri, Çarlık Rusya'sı ve Sovyetler Birliği'nin izlediği zorunlu göç ve sürgün politikalarıyla vatanlarından göç ettirilmişlerdir. Sovyetler Birliği içindeki çeşitli ülkelerde sürgün hayatı yaşayan Ahıska Türkleri, anavatanları olan Ahıska'ya bir daha dönememişlerdir (Yılmaz ve Mustafa, 2014: 2).

Şekil 2.1 Ahıska Haritası

Kaynak: <https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/gunumuz-turkleri-turk-devletleri/kafkasya-turkleri/ahıska-turkleri/>⁵

2.3. Ahıska'dan Sürgün 1944

Ahıska Türkleri Çarlık döneminde olduğu gibi Sovyetler Birliği döneminde de en büyük, hak ihlalleri, zulümler ve baskılara maruz kalmışlardır. Halka uygulanan sömürgeci siyasetle birlikte, Ruslaştırma politikası ile dil, din ve milli tarihlerinin silinip ortadan kaldırılması aynı zamanda bütün Kafkasya'da bulunan Müslüman halklar için büyük tehdit oluşturmuşlardır. SSCB'de Stalin döneminde devletin baskısı daha da yoğunlaşarak halka her anlamda müdahaleler yapılmıştır (Bayraktar, 2013a: 38).

1828 işgalinden sonra halka uygulanan bu Ruslaştırma siyaseti altındaki dil, din, kültür ve milli tarihlerinin silinerek yok edilmesi uygulaması sonuç olarak halkın yaşam şartlarında büyük olumsuzluklar doğurmuştur. Bütün bu baskıların etkisi ile zaman zaman halk yasa dışı

⁵ <https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/gunumuz-turkleri-turk-devletleri/kafkasya-turkleri/ahıska-turkleri/> (05.02.2022)

yollarla Türkiye'ye geçmiş ve bu girişimlerinde ölümle sonuçlanan olaylar yaşamışlardır (Aydıngün ve Aydıngün, 2014: 40). Halkın yasadışı bu yollarla Türkiye'ye geçmek istemesinin sebeplerinden biri yaşadıkları bölgede Türklerin sürüleceği haberinin halk arasında yayılması olmuştur. 1930 yılında yayılarak konuşulmaya başlanan bu haber halk için büyük tedirginlik ve baskı yaratmıştır. Daha önce orduya alınmayan Ahıska Türkleri İkinci Dünya Savaşının başlaması ile birlikte Almanlara karşı savaşmak üzere cephelere gönderilmişlerdir. Sovyet yönetimi geriye kalan kadın, yaşlı ve çocuk nüfusun Orta Asya'ya sürgün edilmesi kararını savaş devam ettiği sırada almıştır (Aydıngün ve Asker, 2012: 180).

İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında SSCB'de Stalin döneminde ve onun emriyle gerçekleşen etnik temizlik kapsamında dünyada farklı azınlık grupları için birçok sorun ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşından önce Rusya'da yaşayan Koreliler, 1937'de Orta Asya'nın farklı bölgelerine sürülmüşlerdir. Volga Almanları 1941'de daha İkinci Dünya Savaşı devam ederken Orta Asya ve Sibiryaya bölgelerine sürgün edilmişlerdir. Bu sürgünlerin ardından 1944'te Karaçay/Balkarlar, Çeçenler, Kırım Tatarları ve İnguşlar kendi topraklarında Orta Asya ve Sibiryaya sürgün edilmişlerdir. En son olarak ise Ahıska Türkleri 14 Kasım 1944'te yurtlarından sürgün edilmişlerdir (Hasanoğlu, 2015: 2; Trier vd., 2011: 11).

Ahıska Türklerinin Orta Asya'ya sürgün edilmesi, SSCB'nin Halk İçişleri Komiseri Lavrentiy Beriyanın Devlet Savunma Komitesi Başkanı İ. V. Stalin'e gönderdiği 24 Temmuz 1944 tarihli yazısıyla önerilmiştir. Beriyanın bu önerisi Devlet Savunma Komitesi'nin 31 Temmuz 1944 tarihli ve 6279 sayılı kararıyla yasal bir temele dayanmıştır (Aslan, 1995). Ahıska Türklerinin Atayurtlarından sürgün edilmesi kararının gereği 14 Kasım 1944 'te gerçekleşmiştir (Buntürk, 2007). Daha önce bölgede görevlendirilmiş askerler 14 Kasım gecesi kapıları çalarak herkese iki saat içinde eşyalarıyla birlikte köy meydanına toplanmaları gerektiğini söyleyerek sürgünü başlatmışlardır. Halka güvenlik nedeniyle kısa bir süreliğine başka bir yere taşınacaklarını söylemişler. Kısa bir süre sonra döneceklerini düşünen halk yanlarına çok az eşya alarak, malını mülkünü bırakarak evlerinden çıkmışlardır. Sürgün sırasında tarihin en büyük işkence ve zulümlerinden birini yaşamışlardır. Yolculuk sırasında çok sayıda kadın, yaşlı ve çocuk yaşamını yitirmiştir ve onların cesetleri yapılan tren yolculuğu esnasında yol kenarlarına atılmıştır. Gıda yetersizliği, temel ihtiyaçların karşılanamaması, salgın hastalıkları, olumsuz hava koşulları Ahıska Türklerinin yaşadığı genel sorunlardan bazılarıdır. Yaşadıkları psikolojik baskılar, mekân ve zaman anlayışlarının kaybolması ve aşağılanarak onurlarının zedelenmesi davranışları ise manevi olarak yaşadıkları en zor sorunlarından biridir (Halidov, 2011). Bazı kaynaklarda, "sürgün yolculuğunda ölenlerin sayısının

15 bin ile 30 bin arasında değiştiği, hatta çoğunluk olarak çocuk ve yaşlıların olduğu 50 bin kişiye bulduğu da söylenmektedir” (Khazanov, 1992: 4).

Ahıska Türklerinin yüz yıllardan beri yaşadıkları köy ve kasabalara Gürcüler ve Ermeniler yerleştirilmiştir (Buntürk, 2015: 91). Ahıska Türklerinin ana vatanları, savaşlar ve sonrasında yapılan anlaşmalar sonucunda Gürcistan sınırları içerisinde kalmıştır. Bugün, Ahıska Türkleri zorunlu olarak dünyanın birçok ülkesine dağılmışlardır (Demirtaş, 2019).

şekil 2.2 Ahıska'nın Coğrafi Konumu ve Ahıska Türklerinin Sürgün Güzergâhı

Kaynak: <http://www.kha.com.tr/guncel/37792--15-Kasim-1944-Ahıska-Surgunu.html>⁶

2.4. Fergana Olayları 1989

Büyük sürgünün ardından çoğunlukla Özbekistan'a yerleştirilen Ahıska Türkleri burada kendi yaşamlarını uzun bir süre idame ettirmişlerdir. Ancak 1980'li yılların sonlarına doğru zbek halkının dışlamalarına maruz kalmış ve bununla birlikte hem sosyal hem de ekonomik anlamda zbek halkı ile çatışmalar yaşamaya başlamışlardır. Günümüzde ıkış nedeni hala tartışılan bu çatışmalar Ahıska Türklerine karşı büyük bir düşmanlığın oluşmasını tetiklemiştir (Aydınđün ve Aydınđün, 2014). Bu olayların ardından yüzlerce Ahıska Türkü hayatını kaybetmiş, yaralanmış, evleri yakılmış, resmi binalarına zarar verilmiştir. Bütün bunların sonucunda Ahıska Türkleri ikinci bir darbe yaşamış ve sürgün edildikleri topraklardan yeniden g etmek zorunda kalmışlardır.⁶ Yaklaşık 100.000 Ahıska Türkü, Rusya'nın iç kesimlerine, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan'a yerleşmişlerdir (Muhtarğlu, 1993: 6).

⁶ <http://www.kha.com.tr/guncel/37792--15-Kasim-1944-Ahıska-Surgunu.html> (20.9.2021).

Bu trajik olaylar hem dünya hem de Türkiye basınında önemli bir yer tutmuş, Ahıska Türkleri Türkiye gündeminde ilk defa yazılı ve görsel olarak yer almıştır (Çağırkan, 2020: 78).

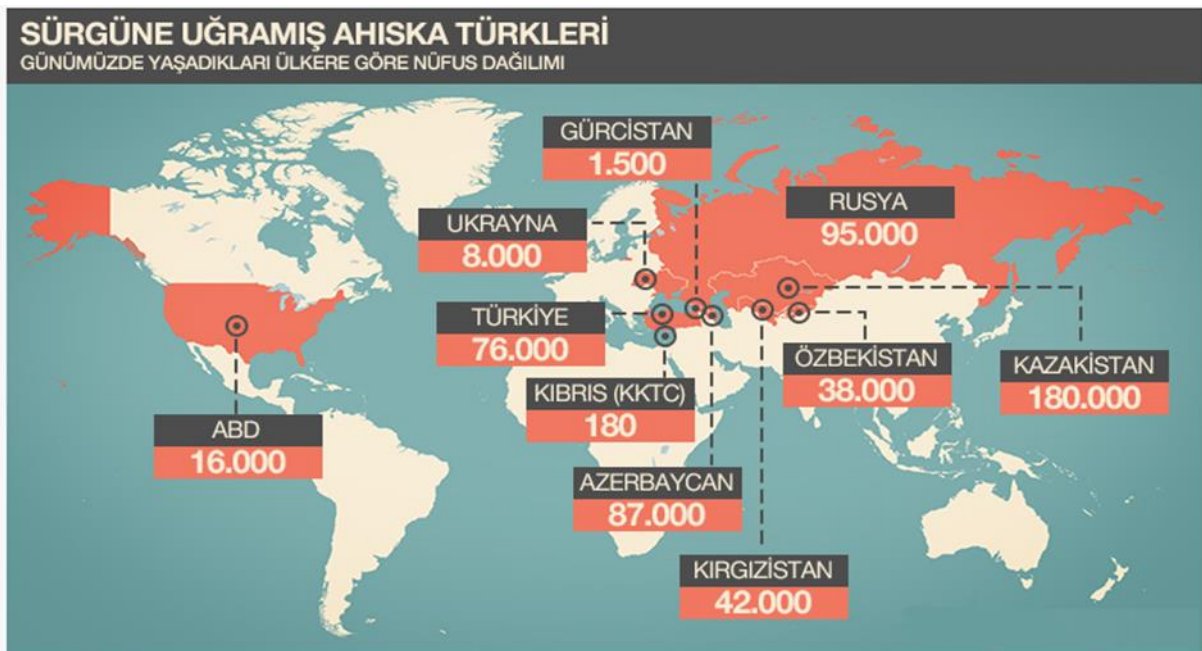
2.5. Krasnodar Olayları 1989

Fergana olaylarının ardından bir kısım Ahıska Türkü SSCB tarafından Krasnodar'a getirilmiştir. Ahıska Türkleri Krasnodar'a yerleştikten sonra yaşam koşullarının daha iyi olacağını düşünmekteydi ancak Krasnodar'ın yerel hükümeti tarafından ilk günden beri sağlık, eğitim, kimlik ve kalıcı statü gibi hiçbir hak tanınmamıştır (Armstrong, 2002: 14). Yasadışı göçmen sıfatıyla nitelendirilen Ahıska Türklerinin (Aydınğün ve Aydınğün, 2014: 108), her kırk beş günde bir misafir kayıtlarını yenilemeleri gerekmektedir. Bu ve bunun gibi durumlar zamanla Ahıska Halkı için olumsuzluklar oluşturmaya başlamıştır (Kuznetsov, 2007). Kendilerine yapılan bütün bu haksızlıkları kabul etmeyen Ahıska Türkleri yeni bir yer arayışına girmek zorunda kalmış ve yeni bir göç hareketine başlamışlardır.

2.6. Günümüzde Ahıska Türkleri ve Ülkelere Göre Nüfus Dağılımı

Gürcistan sınırları içerisinde Ana yurtları Ahıska'da yaşamakta olan 120 bin Ahıska Türkü 1944 yılında Stalin' in emri ile bir gece içerisinde yurtlarından sürgün edilmiştir. Halk yük vagonlarına 8-10 aile grupları şeklinde bindirilerek, Orta Asya, Rusya Federasyonu ve Sibirya'ya doğru sürgüne yollanmışlardır (Bulut, 2016: 64). Sürgün sert bir kış gecesinde başlayan ve devam eden yolculuk sırasında birçok kişi soğuk hava ve olumsuz koşullar nedeni ile hayatını kaybetmiştir. Yaklaşık bir buçuk ay süren bu yolculuğun sonunda Ahıska Türkleri Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan bölgelerine yerleştirilmiştir (Kara, 2012: 79). Ahıska Türklerinin günümüzde tahmini nüfusu 300.000 ila 500.000 arasında olduğu düşünülmektedir (Modebadze, 2009: 114). 1944 yılında yaşadıkları büyük sürgün sonrasında Ahıska Türklerinin büyük bir çoğunluğu Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Türkiye gibi ülkelere yerleşmişlerdir. Son yıllarda Ahıska Türklerinin ABD'ye göçü de artmıştır. Bu bölgelere sürgün edilen halkın yaklaşık otuz bini Kazakistan'a yerleştirilirken, 1989 yılında yaşanmış olan Fergana olaylarının ardından zorunlu olarak yirmi bin Ahıska Türkü Kazakistan'a yerleştirilmiştir. Günümüzde yaklaşık olarak yüz yetmiş bin Ahıska Türkünün Kazakistan' da yaşadığı tahmin edilmektedir (Seferov, 2008: 403). Rusya Federasyonu'nun 30 ayrı bölgesinde, büyük bir çoğunluğu Krasnodar ve Rostov' da yaşayan yaklaşık doksan bin Ahıska Türkü bulunmaktadır. Fergana olaylarından sonra Krasnodar'a göç eden Ahıska Türkleri Rusya vatandaşlığına sahip olamamış, baskı ve dışlanmalara maruz kalmışlardır. Yaşanan bu durumların ardından ABD'nin müdahalesi ile orada yaşayan Ahıska Türkleri ABD'ye göç etmişlerdir. Günümüzde ABD' de yaklaşık olarak on bin Ahıska Türkü

33 eyalette yaşamaktadır (Demiray, 2012: 882). Azerbaycan'da yaşayan Ahıska Türklerinin sayısının yüz on bin civarında olduğu tahmin edilmektedir (Seferov, 2008: 403). Sovyetler Birliği'nin 1956 yılında çıkardığı seyahat ve iskân serbestliği kararı sonrasında bir kısım Ahıska Türkü 1956-1958 yılları arasında Azerbaycan'a yerleştirilmiştir. 1970'li yıllara kadar yaklaşık olarak otuz bin civarı Ahıska Türkü Azerbaycan'a yerleşmiş ve onlara Azerbaycan vatandaşlığı verilmiştir (Piriyeva, 2005: 41). Bu karar sonrasında Azerbaycan'a yerleşen Ahıska Türklerinin ardından yaklaşık kırk sekiz bin Ahıska Türkü ise yaşanan Fergana olaylarından sonra Azerbaycan'a yerleşmiştir (Pentinakinen ve Trier, 2004: 19). Yaşadıkları yerlerden sık sık göç etmek zorunda kalan Ahıska Türklerinin yaklaşık on iki bini 1944 yılında yeniden sürgün edilerek Kırgızistan'a yerleştirilmiştir. Ahıska Türkleri yaşadıkları bu sürgünün ardından 1989 yılında baş gösteren Fergana olayları ile yeni bir göç hareketine başlamış ve yaklaşık on iki bin civarındaki Ahıska Türkü bir kez daha Kırgızistan'a yerleştirilmiştir. Bu göçün ardından günümüzde Kırgızistan'a yerleşmiş Ahıska Türklerinin sayısı yaklaşık olarak elli bin civarına ulaşmıştır. 1944 yılında yaşadıkları sürgünle dünyanın çeşitli yerlerine dağılan Ahıska Türklerinin yaklaşık elli beş bini de Özbekistan'a yerleştirilmiş, Fergana ve Taşkent olmakla birlikte Buhara, Semerkand, Sırderya, Namangan ve Andican gibi şehirlerde yaşamışlardır. 1989 yılında yaşanan Fergana olaylarından önce Ahıska Türklerinin Özbekistan'daki nüfusu yaklaşık yüz kırk bin civarındayken Fergana olaylarından sonra nüfus yirmi beş binlere kadar düşmüştür (Aydıngün vd., 2006).

Şekil 2.3 Ülkelere Göre Ahıska Türklerinin Nüfus Dağılımı

Kaynak: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ahiska-turklerinin-70-yillik-surgunu>⁷

Ahıska halkının bir kısmı 1989 Fergana olaylarının ardından yeni bir zorunlu göç yaşayarak Ukrayna'ya yerleştirilmişlerdir. Günümüzde yaklaşık on bin nüfus ile Ahıska Türkleri Ukrayna'nın Harkov, Donetsk, Herson ve Kırım şehirlerinde yaşamaktadırlar. Türkiye'nin 1992'de almış olduğu kararname ile Ahıska Türklerinin Iğdır'a iskanı gerçekleştirilmiştir. İskân sonrasında Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçü artmıştır. Türkiye'de bulunan Ahıska Türklerinin sayısının altmış bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ahıska Türkleri Antalya, Ankara, Bursa, Çanakkale, İstanbul, İzmir ve Samsun illeri başta olmak üzere Türkiye'nin birçok ilinde yaşamaktadırlar (Demiray, 2012: 881-882).

2.7. Ahıska Türkleri Sorununun Uluslararası Alandaki Yeri

Ahıska Türklerinin siyasi nedenlerden kaynaklanan zorunlu göçünün olumsuz etkileri insan hakları sorununa dönüşmüş ve bu sorun günümüzde uluslararası bir boyuta taşınmıştır (Üren, 2016: 283). SSCB' nin dağılması ile birlikte pek çok ülke Ahıska Türkleri sorununa dahil olmuş ve AGİT, BM ve UGÖ Ahıska Türkleri sorununu gündemlerine taşımışlardır (Armstrong, 2002: 16). 1996 yılında düzenlenen BDT Konferansı ile Ahıska Türkleri sorununu dünya gündemine taşıyarak dikkatlerin bu konu üzerinde yoğunlaşmasını sağlamışlardır. "Sürgün edilmiş halklara mensup kişilerin gönüllü olarak vatanlarına geri dönme haklarının var olduğu" ifadesi konferansın en dikkat çeken açıklaması olmuştur (Kütükçü, 2005: 18). Bu konferans dünyanın birçok ülkesine dağılmış olan Ahıska Türklerinin yaşamış oldukları sürgünün bütün dünyaya duyurulmasını sağlamıştır (Üren, 2016: 296).

Küresel ve bölgesel ölçekte yer alan bazı örgüt ve kuruluşların önderliğinde 1998 yılında Lahey'de Ahıska Türkleri sorununa dair bir toplantı düzenlenmiş ve bu toplantının hemen ardından 1999 yılında yine bu konuya dair yeni bir toplantı yapılmıştır. Viyana'da düzenlenen bu ilk toplantıya Rusya, Azerbaycan, Gürcistan ve Uluslararası Vatan Cemiyeti temsilcileri katılmıştır. Türkiye, Ukrayna, ABD ve Avrupa Konseyi yapılan bu toplantıya sonradan dahil olmuştur (Halidov, 2011: 61-62). Yapılan bu toplantılar ile bir sonuca varılamamıştır (Sargın, 2006: 78).

Bir süre gündemde yer almayan Ahıska Türkleri sorununa dair ilk karar 1993 yılında "Eski SSCB Devletleri Arasında Halkların Değiştirilmesi" başlığı ile alınan 996 sayılı kararda Rusya'nın sürgün edilen Ahıska Türklerinin vatanlarına geri dönmelerine müsaade etmesi

⁷ <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ahiska-turklerinin-70-yillik-surgunu> (erişim tarihi: 15.08.2021).

gerektiği vurgulanmıştır. 1995 yılında alınan bir diğer kararda ise Ahıska Türkleri' nin BM'nin yardımıyla Gürcistan tarafından vatanlarına yeniden yerleştirilmeleri konusu gündeme taşınmıştır. 1997 yılında gerçekleşen Fergana Olaylarından sonra alınan 1335 sayılı kararda ise Özbekistan'dan ayrılan Türklerin Gürcistan'a dönme konusundaki istekleri açıkça dile getirilmiştir (İzzetgil, 2013).

Gürcistan 1999 yılında Avrupa Konseyine giriş şartı olarak Ahıska Türk'lerinin vatanlarına geri dönüşüne izin vermeyi ve Gürcü halkıyla uyum içerisinde yaşamalarına yönelik yasa hazırlamayı kabul etmiştir. 2 yıl içerisinde düzenlenmesi planlanan bu yasanın 12 yılda tamamlanacağı düşünülmüştür (Aydingün, 2013).

2005 yılında Avrupa Konseyi Parlamentosu'nun aldığı 1428 sayılı kararda Ahıska Türklerinin vatanlarına geri dönüş süreci bir kez daha gündeme gelmiştir. 1428 sayılı bu karara göre vatana geri dönüşün 3 yıl içerisinde başlaması ve en geç 12 yıl içerisinde tamamlanması kararı verilmiştir. Bu kararın gerçekleştirilebilmesi için BMMYK ve AGİT gibi örgütlerden de destek sağlanabileceği söylenmiştir (Aydingün ve Aydingün, 2014: 76). Alınan bütün bu kararların ardından “2008 yılında 20. Yüzyılın 40'lı Yıllarında Eski SSCB Tarafından Gürcistan SSC'den zoraki şekilde Göçürülmüş Kişilerin Vatana Dönüşü Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir (Trier, Mouravi ve Kilimnik, 2011: 41-42). Karar kapsamında vatanlarına geri dönmeyi kabul eden Ahıska Türklerinin, buldukları ülke vatandaşlıklarından çıkmaları istenirken sonrasında Gürcistan vatandaşı olacakları konusunda hiçbir kesinlikten söz edilmemiştir. Bu durum Ahıska Türklerinde tekrar yurtsuz kalma duygusunu uyandırmasının yanısıra vatana dönüş başvuruları için ayrılan sürenin yetersizliği ve başvuru dilinin Gürcüce ve İngilizce olarak belirlenmesi konuları (aslında yakın bir süreye kadar ortak dil olarak Rus dilinin kullanılıyor olması ve kişilerin eski belgelerinin Rus dilinde olması durumuna rağmen) süreci büyük oranda olumsuz etkilemiştir. Diğer yandan dönecek kişilerin Ahıska bölgesine değil de Gürcistan sınırları içerisinde çeşitli bölgelere dağınık bir şekilde yerleştirileceği konusu da büyük tepkilere sebep olmuştur (Zeyrek, 2007: 4; Trier, Mouravi ve Kilimnik, 2011: 42).

Gürcistan geri dönüş konusunda 1 Ocak 2010 tarihinden sonra Ahıska Türkleri tarafından yapılan 5841 başvuruyu kabul etmiş ve bu başvuruların büyük çoğunluğunun Azerbaycan'dan yapıldığını belirtmiştir (Trier, Mouravi ve Kilimnik, 2011: 44). Gürcistan, Avrupa Konseyi'nin bakısına rağmen Ahıska Türklerinin vatanlarına geri dönmeleri konusunda yapılacak düzenlemeleri ertelemekte ve aynı zamanda Ahıska Türklerini etnik bir grup olarak tanımamaktadır (Trier, Mouravi ve Kilimnik, 2011: 121).

2.8. Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Göçü ve Türkiye'nin Uyguladığı Yasal Düzenlemelerle Tanınan Haklar

Ahıska Türkleri 1944 yılında yaşadıkları büyük sürgün sonrasında her fırsatta Ahıska'ya kendi topraklarına dönmek istediklerini resmi kurum ve kuruluşlar aracılığıyla duyurmaya çalışmışlar ama onların bu girişimleri karşılıksız kalmıştır ve hiçbir sonuç elde edememişlerdir.

Şimdiye kadar geçen bu 77 yıllık sürede Ahıska Türkleri bu konuda hala bir sonuç ve ilerleme elde edememiştir.

Ahıska Türkleri sürgün sonrası yaşadıkları ülkelerde karşılaştıkları hak ihlalleri, dışlanmalar ve birçok sebepten dolayı Ahıska'ya dönüşün de mümkün olmaması durumunda vatan bildikleri Türkiye'ye göç etmelerine izin verilmesini ve bu taleplerini her fırsatta resmi organlar aracılığı ile dile getirmişlerdir. Ahıska Türklerinin yaptıkları bu çağrılarını 1989 yılında ilk defa bir karşılık bulmuş ve Sovyet Hükümeti makamları eğer Türkiye kabul ederse göç etmelerine izin vereceklerini duyurmuştur. Türkiye 2 Temmuz 1992 tarihinde düzenlediği 3835 numaralı "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun" kapsamında ilk defa Ahıska Türklerinin bir kısmı toplu olarak Türkiye'ye getirilmiştir (Hasanoğlu, 2016: 12). TBMM'nin kabul ettiği bu kanun 8 maddeden oluşmaktadır. Kanunun 1. Maddesine göre "*Eski Sovyetler Birliğini oluşturan Cumhuriyetlerde dağılmış halde yaşayan ve Ahıska Türkleri olarak adlandırılan soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenler, en zor durumda bulunanlardan başlamak üzere, Bakanlar Kurulunca belirlenecek yıllık sayıyı aşmamak kaydıyla, serbest veya iskânlı göçmen olarak kabul olunabilirler*" denmektedir.⁸

Ahıska Türkü olan 150 aile 1992 yılında TBMM tarafından alınan bu kararla farklı tarihlerde, farklı ülkelerden, kabileler şeklinde getirilerek Iğdır'a yerleştirilmişlerdir. İlk kabile "Azerbaycan" dan 30 aile (164 kişi) 10 Şubat 1993 günü getirilerek Iğdır'da geçici iskân merkezlerine yerleştirilmiştir. İkinci kabile 14 Nisan 1993'te 70 aile (328 kişi) Almatı-Erzurum havayolu ve Erzurum-Iğdır karayolu ile Kazakistan'dan, üçüncü kabile 20 aile (91 kişi) 25 Haziran 1993'te Ankolu-Erzurum havayolu ve Erzurum-Iğdır karayolu ile Kırgızistan'dan ve 30 ailelik son kabile 10 Mayıs 1994'te (169 kişi) Özbekistan'dan Iğdır'a getirilmiştir" (Alım vd. 2006: 310). İskanlı göçler dışında, kendi imkanlarıyla serbest göçmen statüsünde gelen kişiler İstanbul, Bursa, Antalya, Ankara, İzmir, Kocaeli gibi şehirlere yerleşmişlerdir. Bursa Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı bir şehirdir. Buraya Rusya ve Azerbaycan'dan gelen kişiler çoğunluk teşkil ederken, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Gürcistan'dan da gelenler mevcuttur (Zeyrek, 2001: 204). Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan savaşın ortasında kalan Ahıska Türklerinin hiçbir can güvenliğinin olmaması ve hayati tehlikelerinin bulunması,

⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2021).

Türkiye'ye doğru ikinci göç dalgasına sebep olmuştur. Ukrayna' da yaşanan bu iç karışıklık ve çatışmalardan büyük zarar gören yaklaşık 1200 Ahıska Türkü 2 Temmuz 1992 tarihli 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun'a dayanarak, 27 Nisan 2015 tarihli ve 2015/7668 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile iskanlı göçmen olarak 677 ailenin 2015 yılında Türkiye'ye getirilmesi kararı verilmiştir (Çağırkan, 2020: 85). Ahıska Türklerinin Ukrayna'daki savaş ortamından Türkiye'ye getirilmesi kararının uygulamaya geçilmesi için talimatlar verilmiştir. Verilen talimat doğrultusunda Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Ukrayna'dan getirilen Ahıska Türkleri' ni Bitlis'in Ahlat ilçesi ve Erzincan'ın Üzümlü ilçesindeki TOKİ konutlarına yerleştirmiştir. Resmî kurumların yaptığı ortak çalışmalar sonrasında 25 Aralık 2015 tarihinde ilk kabile Erzincan'a sonrasında ikinci kabile ise Mayıs 2016 tarihinde Ahlat'a yerleştirilmiştir. "Üzümlü 'de yaklaşık 605 ve Ahlat'ta 72 aile olmak üzere toplam 677 aile ana vatanlarına dönmüştür" (Orhan ve Coşkun, 2016: 42).

Sovyet ülkeleri gibi farklı yerlerde yaşamış olan Ahıska Türkleri günümüze kadar kendi dilini, dinini, kültürünü koruyabilmiş bir halktır. Ait oldukları Türk topraklarına gelmek her Ahıska Türkünün en önemli isteğidir. Fakat insanlar bazı kaygılarından dolayı Türkiye'ye gelememektedirler. Örnek olarak bu çalışmanın konusu da olan iş hayatında oluşabilecek sorunlar onların bu isteklerinin önünde duran en önemli faktörlerden sadece birisidir. Genellikle toplu aileler şeklinde gerçekleştirdikleri göçlerle, insanlar büyük ekonomik zorluklarla karşılaşabileceğini düşünmekteledir. Bu ve bunun gibi vatandaşlık, çalışma izni, diploma denkliği sorunları da söz konusudur.

Ahıska Türkleri farklı ülkelerde yaşamalarına rağmen Türkiye'yi kendilerine ana vatan bilmişlerdir. Onların Türkiye'ye göç talepleri 1970 yıllarına dayanmaktadır. 1989 Fergana olaylarının ardından halkın Türkiye'ye göç talepleri artmıştır (Zeyrek, 2011: 4). Ahıska Türklerinin yaptıkları talepler sonucunda dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından verilen talimatla işlemler başlatılmıştır. İşlemler sonucunda bir göç politikası oluşturulmuştur (Buntürk, 2007: 424-425).

1992 yılında alınmış 3835 numaralı "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun" doğrultusunda Ahıska Türklerinin ilk defa Türkiye'ye iskanı yapılmıştır (Hasanoğlu, 2016:12). Kanununun 1. Maddesinde "Eski Sovyetler Birliğini oluşturan Cumhuriyetlerde dağınık halde yaşayan ve Ahıska Türkleri olarak adlandırılan soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenler, en zor durumda bulunanlardan başlamak üzere, Bakanlar Kurulunca belirlenecek yıllık sayıyı aşmamak kaydıyla, serbest veya iskanlı göçmen olarak kabul olunabilirler" denmektedir.⁹ Bu kanun çerçevesinde, 1993 yılında ilk defa

⁹ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf> (erişim tarihi: 07.09.2021)

150 ailenin Iğdır'a iskanı gerçekleştirilmiştir. İskanlı göç dışında, Ahıska Türkleri serbest şekilde kendi imkanları ile Türkiye'ye gelmektedirler ve bu göçler günümüzde hala devam etmektedir. Göçler yoğun olarak Bursa, İstanbul, Antalya, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlere yapılmaktadır.

1992 yılında alınmış 3835 sayılı kanuna, 2009 tarihinde geçici ek madde eklenmiştir. Bu maddeye göre 01.01.2009 tarihinden önce ikamet izni ile Türkiye'de yaşamakta olan Ahıska Türklerine Maddenin yürürlüğe koyulması itibariyle kişilerin başvurularıyla 3 aylık süreçte Türk vatandaşlığı verilecek ve aynı zamanda çifte vatandaş hakkı da tanınacağına karar verilmiştir¹⁰.

2.9. Türkiye'de Bulunan Ahıska Dernekleri

Yurtlarından sürgün edilerek farklı ülkelerde dağınık bir şekilde yaşamak zorunda kalan Ahıska Türkleri sürgün sonrasında yerleşmiş oldukları ülkelerde birçok sorunla karşılaşmışlardır. Karşılaştıkları bu sorunların bazılarını bireysel olarak çözmeye çalışan Ahıska Türkleri çözüme kavuşturamadıkları sorunlar için bir araya gelerek birlikte mücadele etmişlerdir. Bu mücadelelerini kurmuş oldukları dernek ve örgütlerle yürütmüşlerdir.

Türkiye'de her geçen gün sayıca artmakta olan Ahıska Türklerini temsil etmek üzere kurulan birçok dernek bulunmaktadır. Bu derneklerden bazıları şunlardır: Ahıskalılar Vakfı (İstanbul, 1997), Ahıska Türkleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Derneği (2000), Ahıskalı Göçmen Türkleri, Kültür ve Dayanışma Derneği (Bursa, 2001), Ahıska Türk Devletleri Federasyonu (2003), Ahıskalı Öğrenciler Birliği (İstanbul, 2004), Tüm Ahıskalılar Sosyal, İktisadi İşbirliği ve Yardımlaşma Derneği (Bursa, 2011) (Uçar ve Memmedoğlu, 2014: 203; Buntürk, 2013: 92). Kurulan bazı dernekler kısa bir süre faaliyet gösterirken bazıları ise günümüzde de faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu derneklerin başında çalışmalarını aktif olarak sürdüren Dünya Ahıska Türkleri Birliği (DATUB) gelmektedir.

DATUB, genel merkezi İstanbul'da bulunan ve uluslararası arenada da faaliyetlerde bulunmak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığının 12.05.2010 tarihli 1474 Sayılı yazısı üzerine, 3335 Sayılı Uluslararası nitelikteki teşekküllerin kurulması hakkında kanunun 1 inci Maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 24.05.2010 Tarihinde Kurulmasına karar verilmiştir. DATUB'ün kuruluş amacı bütün dünyada bulunan Ahıska Türklerinin birlik ve beraberliğini sağlamakla birlikte onların kurmuş oldukları dernek ve örgütlerin koordineli bir şekilde faaliyette bulunmalarını sağlamaktır. DATUB'ün Kazakistan, Azerbaycan, Gürcistan, ABD,

¹⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2021).

Kırgızistan, Özbekistan, Ukrayna, Rusya, Fransa gibi Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı ülkelerde temsilcilikleri bulunmaktadır¹¹.

Ahıska Türklerinin kendi aralarında görüş farklılıklarının bulunması nedeniyle kurulan bu derneklerin kuruluş amaçları ve önceliklerinde farklılıklar bulunmaktadır (Modebadze, 2009: 120).

2.10. İlgili Araştırmalar

Ağır (2017), yaptığı çalışmada zorunlu göç sebebiyle Kazakistan'a yerleşen Ahıska Türkleri'nin yaşamış oldukları siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları ele almıştır. Bu sorunlarda en çok ön plana çıkan durum ise Ahıskalıların kendilerini Kazakistan da yabancı hissetmeleri olmuştur. Kazakistan'da yaşamakta olan Ahıskalı Türkleri, ayrımcılığa maruz kaldıklarını, resmi işlemlerde bazı prosedürlerin kendileri için zorlaştırıldığını belirtmişlerdir. Ahıska Türkleri yaşadıkları bu sorunlarının çözümünün, asıl vatanları olarak gördükleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin daha fazla müdahil olduklarında azalacağını düşünmektedir.

Ahıska Türkleri ile ilgili yapılan çalışmalardan biri de Bekar, Sevindi ve Yanık'ın 2017 yılında yapmış olduğu çalışmadır. Bu çalışma 2016 yılında Erzincan ili Üzümlü ilçesine yerleştirilen Ahıska Türklerinin bölgeye sağlamış oldukları katkılarının neler olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda Üzümlü' de yaşayan Ahıska Türklerinin sosyal ve ekonomik nitelikleri belirlenmiş olup çeşitli meslek gruplarına sahip olan Ahıska Türklerinin uyum sürecinin tamamlanması ve diploma denkliği gibi önemli prosedürlerin halledilmesi ile buldukları bölgeye büyük ölçüde katkı sağlayacağı düşüncesi sonucuna ulaşılmıştır.

Çağırkan (2020), yaptığı çalışmada 1989 yılında yaşamış oldukları zorunlu göç sonucunda Türkiye'ye yerleşen Ahıska Türklerini konu edinmiştir. Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın örneklemini Bitlis 'in Ahlat ilçesinde bulunan kırk üç Ahıska Türkü oluşturmuştur. Türkiye'de yaşayan Ahıska Türkleri, Türkiye'ye yerleştirildikleri ilk andan itibaren birçok problemle karşılaşmışlardır. Bu çalışmada Ahıska Türklerinin yaşadıkları problemlerin başında Türk vatandaşlığını alamamaları sebebiyle resmi işlemlerde karşılaştıkları olumsuz durumlar, yerleştirildikleri evlerin aile yaşamı için yetersiz olması, buldukları bölgede iş bulma konusunda oldukça sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Mursül (2021), yaptığı çalışmada Ahıska Türkleri'nin, Türkiye'ye göç ettikten sonra kamusal alanda karşılaşmış oldukları sorunları ele almıştır. Mursül, çalışmada on Ahıska Türkü ile anket ve yüz yüze görüşmeler yaparak tamamladığı çalışmasının sonunda Ahıska

¹¹ <https://www.datub.eu/> (erişim tarihi: 10.02.2022)

Türkleri'nin Türk toplumu ile ortak tarihi, kültürel, dinsel ve dilsel öğelere sahip olduklarını ancak buna rağmen birçok sorunla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Resmi işlemlerin tamamlanmasında yaşadıkları problemler, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almalarındaki güçlükler, diploma denkliği alamamalarına bağlı olarak mesleklerini icra edememeleri Ahıska Türkleri açısından önemli sorunlardan bazılarıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA

3.1. Problem Durumu

Bu çalışmada Türkiye'ye göç etmiş nitelikli iş gücü kişilerin çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır. Meslek sahibi kişilerin daha önce yaşamakta oldukları ülkelerden ana yurtları olan Türkiye'ye göç ettikten sonra mesleklerini icra etmelerinde yaşadıkları sorunlara bu çalışmada yer verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunları detaylı olarak araştırarak ve sunacağı çözüm önerileri ile literatürde bu konuya ilişkin araştırmaların eksikliklerini giderecektir. Ayrıca bu çalışma Türkiye'de sayısı oldukça fazla olan Ahıska Türklerinin çalışma yaşamındaki problemlerini gündeme getirmeye aracı olmaktadır.

3.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin çalışma yaşamına katılamamaları ve çalışma yaşamında karşılaştıkları zorlukları, içinde buldukları durumları incelenmek ve literatürde Ahıska Türkleri ile yapılan çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen problem cümlesine ve problem cümlesine bağlı olarak belirlenen alt problemlere cevap aranmıştır.

3.4. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu çalışmanın problem cümlesi "Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler:

1. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişiler çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı nasıl tanımlamaktalar?
2. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin geldikleri ülke ile Türkiye iş piyasasını kıyasladıklarında beklentileri nelerdir?
3. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin yaşamakta oldukları şehir ile iş gücü piyasasında yer edinme bağlantıları nasıldır?

4. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin iş gücü piyasasında yaşadıkları sorunlarla ilgili düşünceleri nelerdir?
5. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin iş gücü piyasasında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?
6. Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü kişilerin iş gücü piyasasında yaşadıkları sorunlarını neye benzetmektedirler? Neden?

3.5. Araştırmanın Varsayımları

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda, sorulara vermiş oldukları cevapları baskı altında kalmadan ciddi ve samimi duygularla cevaplayacak olmaları varsayılmıştır. Araştırmacının yapmış olduğu bu çalışmanın Türkiye'ye göç etmiş nitelikli Ahıska Türkü göçmenlerinin, çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunları yapmış olduğu görüşmeler sonucunda ortaya çıkarabileceği varsayılmıştır.

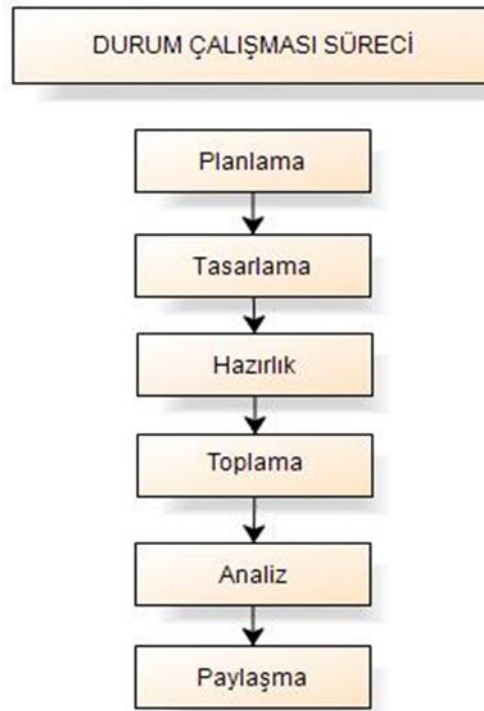
3.6. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma 1944 yılında anayurtlarından sürgün edilen Ahıska Türklerinin sürgün sonrasında yaşadıkları ülkelerde yüksek eğitimlerini tamamlayan nitelikli kişilerin Türkiye'ye göç ettikten sonra mesleklerini icra etmeleri konusunda karşılaştıkları sorunları ortaya koymaya çalışmıştır. Türkiye'yi ana yurt olarak tanımlayan Ahıska Türkleri sürgün sonrasında yıllarca yaşamakta oldukları ülkelere Türkiye'ye günümüzde de giderek artmakta olan göçler gerçekleştirmektedirler. Ahıska Türkleri yoğun olarak Antalya, Bursa, İstanbul gibi büyük illere göç etmektedirler. Çalışma nitel bir durum çalışması olup, Ahıska Türklerinin yoğun olarak ikamet ettikleri iller olan Antalya ve Bursa'da bulunan nitelikli yirmi bir Ahıska Türkü ile yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.

Nitel araştırmalarda nicel araştırmalardan farklı olarak örneklem büyüklüğü hesaplamada belli bir kural yoktur. Bu durum araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde önemli bir etken olmuştur. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaca yönelik zengin bilgi kaynağı olabilecek kişilere ulaşılmasına olanak sağlayan kartopu yöntemi kullanılmıştır. Kartopu yöntemi kullanılarak ulaşılan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan yirmi bir Ahıska Türkü araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Çalışma grubunun araştırmaya dahil edilmelerindeki en büyük etken ise bu katılımcıların lisans eğitimini farklı bir ülkede tamamladıktan sonra Türkiye'ye göç etmiş olmaları ve birer meslek sahibi olmalarına rağmen Türkiye'de işgücü piyasasında aktif olarak yer alamamalarıdır.

3.7. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bütüncül çoklu durum desenli bir durum çalışmasıdır. (Bromley vd., 1986)' e göre bütün durum çalışmaları, aynı ilgi çekici özelliklerle başlar: tek bir durumu ya da birkaç durumu detaylı şekilde araştırmalar yaparak anlamlandırarak ortaya koyma isteğidir (Yin, 2017: 4). Nitel araştırmalar “gözlem, görüşme ve doküman analizleri gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olayların ve fikirlerin doğal bir ortamda bütüncül ve gerçek şekilde ortaya çıkarılmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma” şeklinde tanımlanmaktadır (Cohen vd., 2007: 253). Durum çalışması nitel ve nicel araştırmalarda kullanılabilir. Nitel araştırmalarda bir veya birden çok durum detaylı bir şekilde incelenir. Araştırmaya katılan bireyler, araştırmanın yapıldığı ortam, araştırmaya dahil olan olay ve süreçler nitel araştırma ile durum çalışması yapılırken göz önünde bulundurulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 73).

Şekil 3.1 Durum Çalışması Süreci
Kaynak: Leymun, Odabaşı, & Yurdakul, 2017

Yukarıdaki şekilde gösterilen durum çalışması sürecinin ilk basamağı planlamadır. Planlama basamağında, araştırma soruları oluşturulur ve çalışma için uygunluğu kontrol edilir. İlk basamağın ardından çalışmanın tasarım aşamasına gelinir ve burada araştırmanın türüne karar verilir. Tasarım aşamasında araştırmaya uygun analiz birimleri de belirlenir. Üçüncü aşama hazırlık aşaması olarak ifade edilir. Bu aşamada araştırmacı gerekli izinleri alır ve araştırmanın pilot uygulamasını yapar. Böylece hazırlık aşaması tamamlanarak dördüncü aşama olan toplama aşamasına geçilir. Toplama aşamasında araştırma için birçok kaynak

incelenir ve katılımcılardan veriler toplanır. Literatürden ve katılımcılardan elde edilen verilerin beşinci aşama da analiz edilir. Son aşama olarak tanımlanan paylaşma aşamasında araştırmanın sonuçları kanıtlar ile sunulur. Yapılan görüşmelerdeki katılımcıların gizliliğinin korunması araştırma için oldukça önemlidir (Leymun vd., 2017).

3.8. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubu Türkiye'ye göç etmiş nitelikli yirmi bir Ahıska Türkünden oluşmaktadır. Katılımcılar kartopu yöntemi ile belirlenmiştir. Kartopu yöntemi, kolayca erişim sağlanamayan özellikle göçmenler ile ilgili yapılan araştırmalarda kişilere kolayca ulaşılabilmeyi sağlamaktadır. Bu yöntem belirlenen bir katılımcının diğer katılımcılara araştırmacının ulaşabilmesini sağlaması ile gerçekleşir (Noy, 2007: 340).

Kartopu yöntemi ile belirlenen yirmi bir katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3.1 de gösterilmektedir.

Tablo 3.1 Çalışma grubu için belirlenen Ahıska Türklerinin demografik verileri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Medeni Hal	Türkiye'de İkamet Süresi
A	29	Erkek	İklimlendirme Mühendisi	Bekar	6 Yıl
B	31	Erkek	Doktor (Kalp Damar Cerrah)	Evli	2 Yıl
C	27	Erkek	Diş Hekimi	Bekar	1 Yıl
D	30	Kadın	Öğretmen (Matematik)	Evli	5 Yıl
E	27	Kadın	Öğretmen (Coğrafya)	Bekar	5 Yıl
F	53	Kadın	Hemşire	Evli	24 Yıl
G	25	Kadın	İktisatçı	Bekar	3 Yıl
H	31	Erkek	Doktor	Bekar	5 Yıl
I	27	Kadın	Öğretmen (Matematik)	Evli	4 Yıl
J	57	Kadın	Öğretmen (Beden Eğitimi)	Evli	26 Yıl
K	29	Kadın	Mütercim Tercüman (Rusça-İngilizce)	Evli	2 Yıl
L	32	Erkek	Doktor	Evli	9 Yıl
M	25	Kadın	Paramedik	Evli	3 Yıl
N	33	Kadın	Öğretmen (Coğrafya)	Evli	6 Yıl
O	27	Kadın	Opera Sanatçısı	Bekar	2 Yıl
P	35	Erkek	Doktor (Çocuk Cerrahi Uzmanı)	Evli	9 Yıl
Q	50	Erkek	İşletmeci	Evli	21 Yıl
R	28	Erkek	Diş Hekimi	Bekar	2 Yıl
S	25	Kadın	Bilgisayar Mühendisi	Bekar	4 Yıl
T	63	Erkek	Öğretmen (Azerbaycan Dili ve Edebiyatı)	Evli	5 Yıl
U	46	Kadın	Sağlık Memuru	Bekar	8 Yıl

3.9. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılacak görüşme soruları hazırlanmadan önce Ahıska Türklerine ilişkin araştırmalara dair literatür taraması yapılarak problem cümlesi oluşturulmuştur. Belirlenen ana problem cümlesinin ardından araştırmada cevap aranması gereken alt

problemler belirlenmiştir. Oluşturulan bu problemler doğrultusunda nitel araştırma felsefesine uygun olarak açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Oluşturulan soruların katılımcıları belirli bir çerçevede yönlendirilmesi ancak tamamen kısıtlamaması için yarı yapılandırılmış görüşme türüne uygun sorular hazırlanmıştır. Görüşme formu oluşturulurken uzman görüşüne başvurulmuş bu görüşmeler doğrultusunda ekleme, düzeltme ve çıkarmalar yapılmıştır. Yapılan son düzenlemeler ile görüşme formu altı sorudan oluşmuştur (EK-1).

3.10. Veri Analizi

Bu araştırmada Ahıska Türklerinin görüşleri alınırken veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme formunda kişisel bilgilerin olduğu bölüm ve görüşme sorularının olduğu bölüm bulunmaktadır. Kişisel bilgilerin olduğu bölümde araştırmaya katılan kişilerin bilgileri gizli tutulup kodlar oluşturulmuştur. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden 01/07/2021 tarihli etik kurul izni alınarak görüşmeler, görüşmeyi kabul eden Ahıska Türkleri ile bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı katılımcılara isimlerinin ve bilgilerinin paylaşılmayacağını görüşme öncesi belirtmiştir. Ahıska Türklerinin görüşlerini kolaylıkla dile getirmesinin önemli olduğu bu çalışmada onların isteği doğrultusunda belirlenen yerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak 20 ila 25 dakika arasında değişiklik göstermektedir ve görüşlerini ses kayıt cihazıyla kaydedilmesine izin veren katılımcıların toplan görüşme ses kayıtlarının süreleri yaklaşık 420 dakikadır. Araştırmada Ahıska Türklerinin görüşlerinin okuyucuya olduğu gibi sunulması adına bilgisayar ortamında yazılı hale getirilen veriler Nvivo12 Pro nitel araştırma analiz programı kullanılarak araştırmacı tarafından betimsel analize ve tema analizine tabi tutulmuştur. Belirlenen temalara göre tablolar oluşturulmuş tablolarda temalarla ilgili istatistiksel yöntemlerden frekans (f), yüzde (%) kullanılmıştır. Yorumlama esnasında katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Nitel araştırmalarda bireylerin görüşlerini yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilebilmektedir (Yıldırım, 1999).

3.11. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda, geçerlik ve güvenilirlik çalışmanın bulguları bakımından oldukça önemlidir. Nicel araştırmalarda elde edilen sayısal veriler geçerlik ve güvenilirlik için kullanılırken, nitel araştırmalarda sayısal verilerin az olması geçerlik ve güvenirliliğin belirlenmesi için farklı yöntemlerin kullanılmasını gerektirmektedir. Nitel araştırmalarda yer, zaman, kapsam ve bağlama göre gerçek bilgi değişebileceği için evrensel bir doğru yoktur (Holloway ve Wheeler, 2010). Evrensel bir doğru olmamasına rağmen nitel araştırma

yöntemini kullanan araştırmacı çalışmasının geçerlik ve güvenirliğini belirtmelidir (Creswell ve Miller, 2000). Bu araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler, tema analizi ve betimsel analiz yapılarak öznel yargılardan uzak bir Şekilde değerlendirilmiştir. Araştırmaya yönelik tüm veriler uygun bilgisayar programları kullanılarak saklanmakta ve gerektiğinde uzman tarafından kolayca erişim sağlanabilmektedir.

Nitel araştırmalarda güvenirliği arttırmak için araştırma verileri ve bulguları öznel yargılardan uzak olmaktadır. Bu araştırmada elde edilen verilerden oluşturulan temaların iç tutarlılık oranı Kappa değerı ile hesaplanmıştır. Kappa değerı temaların araştırmacı, uzman ve farklı kişiler tarafından güvenilir olup olmadığına karar vermek için hesaplanır (McHugh, 2012). Kappa değerı hesaplanmış araştırma yorumlanırken 0.0'dan az olan değerlerde uyum olmadığı, 0.0 ve 0.20 olan değerlerde uyumun çok az olduğu, 0.21 ve 0.40 arası olan değerlerde ise uyum az olduğu, 0.41 ve 0.60 değerlerde uyumun orta seviyede olduğu 0.61 ve 0.80 arası olan değerlerde uyumun önemli düzeyde olduğu, 0.81 ve 1.00 arası olan değerlerde ise mkemmел bir uyum olduğu söylenebilir (Landis ve Koch, 1977). Ahıska Türklerinin alışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin hazırlanan bu araştırmanın Kappa değerı 1.00 olarak ortaya çıkmıştır. Bu değer araştırmamızın güvenirlik açısından mkemmел olduğunu göstermektedir. Kappa analizi eşleştirmesi EK-2'de belirtilmiştir.

3.12. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'ye göç etmiş yirmi bir nitelikli Ahıska Türkü ile yapılan görüşmeden elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular yer almaktadır. Araştırmaya dahil edilen katılımcılar kartopu yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Görüşme sorularına katılımcıların verdikleri cevapları ifade edilme sıklıklarına bağlı olarak temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temaların frekans (f), yüzde (%) dağılımları tablolarda açıklanarak yorumlanmıştır.

3.12.1. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türklerinin alışma Hayatı İçerisinde Yer Alamamayı Tanımlamalarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan Ahıska Türklerine ilk olarak “alışma hayatı içerisinde yer alamamayı nasıl tanımlarsınız?” sorusu yneltirmiştir. Ahıska Türklerinin tanımlarından yola çıkılarak altı ayrı tema oluşturulmuştur. Bu temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.2' de verilmiştir.

Tablo 3.2 Çalışma Hayatı İçerisinde Yer Alamamaya İlişkin Tanımlar

Temalar	f	%
Mutsuzluk	9	42,9
Mesleğine Uzaktan Bakmak	6	28,6
Hayal Kırıklığı	4	19
Özgüven Kaybı	3	14,3
Zaman Kaybı	2	9,5
Kaçak Çalışmak Zorundalığı	1	4,8

Tablo 3.2 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunu (%42,9) oluşturan katılımcılar çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı mutsuzluk olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların %28,6'sını oluşturan altı katılımcı çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı mesleğine uzaktan bakmak şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcılar çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı zaman kaybı (%9,5), hayal kırıklığı (%9,5), manevi eksiklik (%9,5) ve pişmanlık (%9,5) olarak da tanımlamışlardır. Bir katılımcı çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı kayıt dışı çalışma zorundalığı olarak tanımlarken bir diğer katılımcı ise çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı maddi eksiklik olarak tanımlamıştır. Çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı özgüven kaybı şeklinde tanımlayan katılımcı sayısı ise birdir. Ahıska Türklerinin çalışma yaşamı içerisinde yer alamamalarına vermiş oldukları cevaplardan oluşturulan temalara ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“(...) Tabi ki mesleğini icra etmemek beni üzüyor herkesi üzdüğü gibi ben beş yıl okudum Azerbaycan'da beş yıl öğrenci hayatı yaşadım. Tabi yaptığı işi mesleği üzerinde yapmamak herkes gibi benim için de iyi bir şey değil. 29 yıl geçti üniversite bitirmemin üzerinden hala da uğraşıyorum denklik de alırsam ne mutlu bana. Mesleğim üzerinde çalışmak isterim çoğu kez de müracaatımı yaptım. İnşallah bütün Ahıskalı kardeşlerim bu sorunu çözer böyle bir sorun yaşamazlar. (Q).

“(...) Çok üzücü bir şeydir o, çünkü ben mesela yurt dışında doktorluğumu bitirdim uzmanlığımı bitirdim çocuk cerrahi uzmanı olarak ben orada 4 sene çalıştım Türkiye'ye geldiğimden beri bir şey sayılmamak insanı çok üzüyor... uğraştırıyorlar yani burada bir doktor olup da çocuk cerrahi olarak çalışmamak çok üzücü bir şey bizim için (...)” (P).

“(...) Benim için mutsuzluk olur öyle tanımlarım. İnsan sevdiği işi yapamayınca büyük bir hüsrana uğrar. Elimden mikrofonum veya boğazımdan ses tellerim alınmış gibi hissederim. Bir şairin, yazarın elinden kalemi boyayı aldıkları gibi bir şey yapamamak gibi. Tamamen mutsuzluk olur... Zamanımı kaybetmiş oldum bir yıldır az bir süre değil ben bir yılda başka bir

yerde olsaydım belki şu an başka yerlerde başka koşullarda tamamen büyümüş bir şekilde kendimi yetiştirmiş bir şekilde bulurdum (...)" (O).

"(...) Çalışmadığım için daha önce kazandığım özgüveni yavaş yavaş kaybetmeye başladım. O yüzden ilk olarak özgüven gidiyor. İnsan bir noktada pişmanlık duymaya başlıyor. O pişmanlığı nasıl anlatmalıyım bilmiyorum. Şöyle ki buraya geliyorsun ülke çok güzel, insanları da iyi ama sıkıntı şuradaki vatandaşlık almak çok uzun bir süreç. Doğru düzgün bir süreci yok ve süresi de belli değil (...)" (K).

"(...) Şöyle anlatayım bir insan kendi mesleğini yani severek seçtiği mesleği tabi ki çalışmak ister ama işte bazı sorunlar olunca çalışmıyorsun işinden kenarda kalıyorsun. İşine uzaktan bakıyorsun. Kendi işini daha da geliştirmek istersin ama işte kenarda kaldığın için böyle şeylerden dışta kalıyorsun. Şöyle tanımlardım (...)" (R).

"(...) Çalışma hayatı içerisinde yer almak bence insana kendine ne için var olduğunu anlatıyor bir şeyleri başarabilmek daha umutlu olduğunu hatırlatıyor çalışma hayatında yer alamamak daha pasifleştiriyor bence her konuda biraz daha geri atıyor insanı (...)" (E).

"(...) Bir eksiklik hissi oluşturuyor tabi insanda. Bu kadar emek verip yani yedi yıl boyunca bir okulu tamamlayıp gelip burada böyle sıkıntılar yaşamamız bizi gerçekten çok zorluyor. Hem maddi hem manevi olarak kendimizi eksik hissetmemize sebep olduğunu söyleyebilirim (...)" (H).

"(...) Şöyle anlatayım, en büyük sorunun vatandaşlığın olmaması diyebilirim. Özel bir yerde çalışmak veya kendi özel yerimizi açmak içinde vatandaşlık sorunuyla karşılaşılıyor. Üzücü durumdayız (...)" (C).

"(...) Şu an da ki benim iç hislerim çok zor ya o kadar 11 yıl okuyup, 3 yıl çalışıp, 14 yılımı bu mesleğe verdikten sonra şimdi bu işi yapmamak zor geliyor...şu an ameliyat odasına girmemek hastane kokusunu almamak benim için biraz zor geliyor tabi. Tekrar buna dönmek için elimden geleni yapmaya çalışacağım (...)" (B).

"(...) Hayal kırıklığı diyebilirim, zorluk ve neredeyse hatta pişmanlık diyebilirim çünkü kendi mesleğinizi yapamamak gerçekten çok kötü çok zor bir durum ... Zorluklarla diploma denkliğimi yapmaya çalışıyorum ardından vatandaş olmadığım için vatandaşlık almaya çalışıyoruz ve bu en az iki sene bir süreç demek ve bu iki sene içinde de çalışmamak zor bir durum (...)" (I).

"(...) Öncelikle bence herkesin ortak düşüncesi kötü olarak yorumluyorum. Sonuç olarak burada göçmen bir Türk olarak, Türkiye'ye bakarak döndüğümüzde burada diplomanın tanınmaması ile ilgili zorluklarla karşılaşılıyor ve uzun süredir ben de bu zorluklarla karşılaşmaktayım (...)" (S).

“(...) Ondan sonrası sonuçta elimizde diploma olmadığı için kaçak çalışmak zorundaydık. O şekilde sigortasız kaçak olarak çalıştım çalışmak zorundayız çünkü (...)” (U).

Görüşmede katılımcılara yönlendirilmiş olan çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı nasıl tanımlarsınız sorusu doğrultusunda verilen cevapları inceleyecek olursak: Türkiye’yi ana vatan olarak gören Ahıska Türkleri yaşamakta oldukları ülkelerden Türkiye’ye büyük oranda gönüllü göç ettikleri bilinmektedir. Yıllardan süregelen bu göçler günümüzde de artarak devam etmektedir. Araştırmamızın çalışma grubunu oluşturan nitelikli katılımcılar, yaşadıkları ülkelerde yüksek eğitimlerini tamamladıktan sonra Türkiye’ye göç etmelerinin ardından mesleklerini icra edememeleri durumunu nasıl tanımladıkları sorulmuş ve bu bağlamda yöneltilmiş soruya vermiş oldukları cevaplar yaşadıkları bu durumun onların hayatını her açıdan olumsuz şekilde etkilemiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılar içinde buldukları durumun onlara büyük oranda mutsuzluk hissi vermesi ile beraber psikolojik açıdan da etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Nitelikli olan bu katılımcılar yüksek eğitimini tamamlayarak kazanmış oldukları mesleklerine uzak kalmanın da onları manevi açıdan etkilediği gibi maddi bakımdan da büyük zorluklara sokmuş olduğunu belirtmişlerdir. Genellikle yaptıkları göçü aile bireyleri ile birlikte yaptıklarını belirten katılımcılar bu durumun da etkisiyle, meslekleri dışında işlerde kayıt dışı çalışmak zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir. Kimine göre göç sonrası yapılması gereken resmi prosedürlerin (ikamet izni, vatandaşlık, diploma denkliği vb. gibi) tamamlanma sürecinin uzun sürede sonuçlanamamasının kendi hayatlarında zaman kaybına sebep olduğunu ve bunun yanısıra büyük zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Diğer bir katılımcı içinde buldukları durumun kendisinde özgüven kaybı oluşturduğunu dile getirmiş, çalışma hayatı içerisinde bulunamamanın pasifleşmek, hayal kırıklığı, pişmanlık gibi çeşitli şekillerle tanımlandığı görülmektedir.

3.12.2. Türkiye’ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin Geldikleri Ülke ile Türkiye İş Piyasasını Kıyasladıklarında Beklentilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan Ahıska Türklerine ikinci olarak “Geldiğiniz ülke ile Türkiye iş piyasasını kıyasladığımızda beklentileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Ahıska Türklerinin beklentilerine yönelik verdikleri cevaplardan yola çıkılarak sekiz tema oluşturulmuştur. Bu temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.3’ te verilmiştir.

Tablo 3.3 İki Ülkenin İş Piyasasını Kıyaslamalarıyla Oluşan Beklentiler

Temalar	f	%
Mesleki Gelişim	9	42,9%
Daha İyi Ekonomik İmkanlara Sahip Olabilme	6	28,6%
İş Hayatında Aktif Olarak Yer Almak	6	28,6%
Etnik Problemlerin Çözümü	3	14,3%
Daha İyi Yaşam Koşulları	2	9,5%
Beklenti Olmaması	1	4,8%
Mesleki Saygınlık	1	4,8%
Sanatsal Faaliyetlerin Artırılması	1	4,8%

Tablo 3.3 yorumlandığında katılımcıların çoğunluğunu oluşturan (%42,9) dokuz katılımcıya göre geldikleri ülke ile Türkiye iş piyasasını kıyasladıklarındaki beklentileri mesleki gelişim olmuştur. Bununla birlikte katılımcıların %28,6 sini oluşturan altı katılımcının Türkiye’de daha iyi ekonomik imkanlara sahip olabilme beklentisi vardır. Ayrıca katılımcıların yine %28,6’sını oluşturan altı katılımcı iş hayatında aktif olarak yer alabilme beklentisine sahip olduğu görülmektedir. Yaşadıkları etnik problemlerin çözüme kavuşacağı beklentisine sahip katılımcılar ise tüm katılımcıların %14,3’ünü oluşturmaktadır. Daha iyi yaşam koşulları beklentisine sahip olan iki katılımcı vardır. Bir katılımcının mesleki saygınlık beklentisi varken bir diğer katılımcı ise sanatsal faaliyetlerin artırılma beklentisine sahip olduğunu belirtmiştir. Herhangi bir beklenti içerisinde olmayan katılımcı sayısı ise birdir.

Türkiye’ye göç eden katılımcıların geldikleri ülkelere göre kıyasla Türkiye’den beklentilerini ifade eden görüşlerden birkaçı şu şekildedir:

“(…) En büyük beklentimiz kendi mesleğimiz üzerine iş bulup kendimizi geliştirmektir ama denklik konusu olduğundan dolayı sıkıntıya girdik (…)” (A).

“(…) Türkiye’yi kıyasladığımızda tabii tip olarak seviyeler farklı ameliyatalar dersen bizde de yapılıyor burada da yapılıyor istediğiniz ameliyat. Kalite olarak biraz farklı. Bir de tabii söz konusu maaş da var Kazakistan’ın maaşı şimdi ben üç yıl çalıştım bir ayda 300 dolar kazanıyorum ben Aritmolog bir de cerrah ameliyatlara giriyorum her gün iki üç ameliyata

giriyordum. Böylece bir ay sonra 300 dolar almak biraz zoruma gidiyordu bu yüzden bu da etki etti benim Türkiye'ye taşınmama (...)" (B).

"(...) Azerbaycan'la kıyasladığımızda, çoğu insan para için değil de mesleğini sevdiği için yapıyor. Azerbaycan'da verilen maaşlar düşük, Kazakistan da öğrenim gördüğüm için orasıyla da kıyaslayınca bir senedir Türkiye'deyim, piyasa genellikle yüksek seviyelerde. Genellikle Türkiye'ye gelme nedeni maddi beklenti (...)" (C).

"(...) Açıkçası evet daha çok çalışma alanları belki biraz daha yüksek ücretler diyelim ama her iki ülke açısından bakacak olursak mesleğimden dolayı daha iyi şartlar altında çalışabilmek ve daha faydalı olabilmek (...)" (E).

"(...) Vardı beklentim şuydu ben Türkiye'ye gelip kendi mesleğimi yapmak istedim insanlara yardım etmek istedim. Ama maalesef olmadı öylece de çalışmadım (...)" (F).

"(...) Var tabi ki genelde işçi grubu Azerbaycan'a kıyasla daha canlı daha gelişmiş oluyor (...)" (G).

"(...) Benim alanım tıp olduğu için, oradaki tıp koşullarının yetersizliği Türkiye için benim büyük ümitler beslememi sağlamıştı. Türkiye'deki doktor açığı da daha kolay şekilde yerleşmemi sağlar diye düşünmüştüm (...) Tabi çok büyük beklentilerle gelip çok uzun süredir uğraşp hiçbir şey elde edememek gerçekten insanı çok üzüyor (...)" (H).

"(...) Tabi ki de vardı ülkemden kalktım buraya geldim. Daha iyi bir iş imkânı bekliyordum kendi mesleğim ile ilgili daha yüksek seviyelere gelmeyi düşünüyordum tabi ki de ama maalesef bu hayallerim suya düştü diyebilirim maalesef karşılığını bulamadık. Deniyorum zaten çabalıyorum karşılığını bulmak için de pes etmiş değilim hala (...)" (I)

"(...) Buraya gelirken şöyle düşündüm. Daha önce çalıştığım yerde tecrübem vardı. O tecrübemi buraya mutlaka bir yerde yansıtırm ve çalışmaya devam ederim diye düşünmüştüm... İlk başta beklentim şuydu: daha fazla maaş alırım diye düşünmüştüm, daha güzel yerlerde çalışabilirim diye düşünmüştüm (...)" (K).

"(...) Çünkü Rusça bildiğimiz için iş imkanını bu bölgelerde daha fazla bekledim (...)" (N).

"(...) Ben çoluğumu çocuğumu burada Türk bayrağı altında büyütmek için buraya taşındım ama tabi ki nereye taşınırsan taşınayım oranın belli bir sorunları var ama bu kadar olacağını beklemiyordum ama dişimizi sıkarak çaba harcamaya devam ediyoruz. İnşallah başarırız (...)" (P).

"(...) Yani burada sağlıkçılara daha çok nasıl desem değer verdiklerini görüyorum. Geliştirmek isterim burada kendimi. Gelir açısından da burada daha çok gelir olduğunu"

görüyorum yani gelecekte kendi yaşamımı sağlamak için burada yaşamayı daha çok üstün tutuyorum ve kendi mesleğimi daha da geliştirmek istiyorum (...)" (R).

"(...) Mesleğim bilgisayar mühendisi ve IT'de Türkiye'nin Azerbaycan'a kıyasla daha iyi bir yerde olduğu açık bir şekilde ortada. Bu durumla ilgili iş piyasası olarak Türkiye'nin iş piyasası geldiğimiz yere göre çok daha iyi. Çok daha fazla yeni inovasyonlar görüyorlar. Her şey oraya bir tık daha geç geliyor diyebilirim. O yüzden yeni inovasyonlara katkı olarak yeni şeyler başarabilmek adına beklentilerim var (...)" (S).

"(...) Tabi ki geldiğim zaman çocuğumu orada bıraktım tek başına geldim. Yani iyi bir hayat peşinde kızıma iyi bir hayat sunmak için bu sürece girdim. Zordu ilk başta çocuğumdan ayrı kaldığım bir buçuk sene kendimi toparlayana kadar sabit bir iş bulana kadar çocuğum yurt dışında kaldı. Pişman değilim iyi ki de gelmişim iyi ki de bunları yaşamışım. Güzel hayatı herkes ister ama bunun için de çaba göstermek gerekir. Hiçbir şey kolaylıkla olmuyor (...)" (U).

"(...) Şöyle diyebilirim geldiğim ülkede mezun olduktan sonra iş bulma durumu daha kolay. Mezun olduktan sonra çoğu insan ortalama olarak 1 sene içerisinde atanıp kendi işine başlayabiliyor. Burada bu daha zor. Beklentim yoktu (...)" (D).

Yapılan görüşmelerde katılımcılara yönlendirilen soruyla geldikleri ülke ile Türkiye iş piyasasını karşılaştırdıklarındaki beklentilerine ilişkin cevaplar aranmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda katılımcıların çoğunlukla yaşadıkları ülkelerden Türkiye'ye göçlerinde kendilerini mesleki açıdan geliştirme beklentilerinin olduğunu ve aynı zamanda aktif olarak iş hayatında yer alabilmenin yanısıra bunun pozitif sonucu olarak daha iyi ekonomik imkanlara sahip olabilme beklentilerinin bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise yaşadıkları ülkelerde kendilerine karşı etnik ayrımcılıkla karşılaştıklarını ve Türkiye'de bu ayrımcılıkla karşılaşmayacakları bekleyerek göç ettiklerini aynı zamanda daha iyi yaşam koşulları beklentilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bir katılımcı ise bulunduğu ülkede mesleki saygınlığın düşük olması sebebi ile Türkiye'ye göç ederken burada mesleki saygınlığın daha yüksek olacağı beklentisinin bulunduğunu dile getirmiştir. Geldiği ülkede sanata olan ilginin daha yüksek olduğunu belirten ve Türkiye'de de sanata karşı ilginin, sanatsal faaliyetlerin artırılması beklentisi olduğunu vurgulayan bir katılımcı olmuştur. Başka bir katılımcı ise geldiği ülke ile karşılaştırma yaptığında Türkiye'ye kıyasla orada daha kolay bir şekilde iş hayatına atılabileceğini ve Türkiye'de çalışabilmenin onun için zorluklar doğuracağını bildiği için Türkiye'ye geldiğinde bir beklentisi olmadığını açıklamıştır.

3.12.3. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin Yaşamakta Oldukları Şehir ile İş Gücü Piyasasında Yer Edinme Bağlantılarına İlişkin Bulgular

Ahıska Türklerine “Yaşadığımız şehirle iş gücü piyasasında yer edinme arasında bağlantı olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl? Neden?” sorusu üçüncü soru olarak yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda altı tema oluşturulmuştur. Temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.4’te verilmiştir.

Tablo 3.4 Yaşadıkları Şehir ile İşgücü Piyasasında Yer Edinme Bağlantıları

Temalar	f	%
Akraba bağlantısı	11	52,4%
İş Olanaklarının Fazlalığı	5	23,8%
Evlilik Sebebi	3	14,3%
Yabancı Dil Bilgisi	2	9,5%
Sanata Katkıda Bulunmak	1	4,8%
Tercih Edilen Şehrin Güzelliği	1	4,8%

Tablo 3.4 incelendiğinde Ahıska Türklerinin yaşadıkları şehir ile işgücü piyasasındaki bağlantılarının içerisinde en yüksek orana sahip olan (%52,4) on bir katılımcının cevabı akraba bağlantısı olmuştur. Katılımcıların beşi Türkiye’de buldukları şehirlerde iş olanaklarının fazlalığı bağlantısından bahsetmiştir. Evlilik sebebiyle gelen kişi sayısı tüm katılımcıların %14,3’ünü oluşturmaktadır. İki katılımcı yabancı dil bilgisi bağlantısından bahsederken bir katılımcı ise bulunduğu şehirde sanata katkıda bulunma bağlantısını dile getirmiştir. Tercih ettiği şehrin güzelliğini bir bağlantı olarak ifade eden bir katılımcı olmuştur. Bu temaların belirlenmesine katkı sağlayan görüşlerden birkaçı şu şekildedir:

“(…) Zaten bizim Bursa’ya gelmemizin sebebi oydu akrabalarımızın yardımcı olabilirdi iş konusunda yardımcı olurlar diye ama maalesef diploma denkliğini alamadığımızdan dolayı yapabilecek bir şey yok (…)” (A).

“(…) Herhangi bir şehir olurdu yani benim için fark etmiyordu. Antalya niye Antalya çünkü tanıdıklarım, akrabalarım var bu yüzden (…)” (B).

“(…) Genellikle akrabalarım Bursa’da olduğu için, gelmemin sebebi tanıdıklarımın olması (…)” (C).

“Aslında yaşadığım şehir Türkiye’de iş açısından en avantajlı illerden bir tanesi. Devlet dışında özel okullar ve dershanelerde iş imkânı fazla. Bundan dolayı Bursa bana göre en avantajlı şehirlerden (...)” (D).

“(...) Yaşadığımız şehir ile iş gücü arasında her zaman bir ilişki olduğunu savunurum şu anda Bursa’da olmamın sebebi iş gücünden daha fazla aile bağları diyelim ama her zaman söylediğim gibi işgücü ile şehir arasında çok alaka vardır (...)” (E).

“(...) Bursa’ya gelmem şöyle akrabalarım vardı hem de mesleğimi burada da yapabilirim diye geldim (...)” (F).

“(...) Şu şekilde açıklayabilirim bunu: Antalya genellikle turist yoğunluğunun çok olduğu bir şehir ve yaz dönemi özellikle artan turist sayısı ile beraber, yabancı dil bilen sağlık çalışanı, doktor alımlarında bir yükselme olacağını düşünerek Antalya’yı tercih etmişim. Ailemin burada yaşamasının da büyük bir etkisi var ama asıl olay özel hastaneler dahil Antalya’da Rusça bilen ve yabancı dili olan hekim sayısının az olması, hekimle aracı olmadan bire bir hasta ile konuşmayı sağlamak amacı ile tabii büyük bir fark yaratacağına inanmışım. Ama bu beklentileri karşılamadı orası ayrı (...)” (H).

“(...) İlk önce biz Azerbaycan’dan Türkiye’ye geldiğimizde Bursa’ya geldik çünkü Bursa’da tanıdığım bir teyze vardı onun yanına geldik hem de dediler ki iş çok o yüzden Bursa’yı tercih ettik iyi ki de tercih etmişiz çok güzel (...)” (J).

“(...) Evlendiğim için buraya geldim. İlk defa Türkiye’ye geliyorum (...)” (K).

“(...) Benim için fark etmez Türkiye de ister nerede olsa fark etmez ben çöl dede olsa su çıkarırım ama Antalya güzel ya hayata bir defa geliyorsun sürekli denizin yanında olmak istiyorsun onun dışında iş falan fark etmez (...)” (L).

“(...) Çünkü 3 yıl önce evlilik yapıp buraya geldim. Eşim burada. Başka yerlerde de çalışabilirdim ama ailem burada. O yüzden çalışmak istediğim yer Bursa (...)” (M).

“(...) Antalya dediğiniz zaman ilk önce akla turizm geliyor mesela ben şahsı adıma konuşayım 4 tane dil biliyorum. O yüzden burada çalışmamıza devam edersek en azından devlete bir katkımız oluruz diye düşündük çünkü yabancı dilimiz de var o yüzden yani yabancı dil diye (...)” (P).

“(...) Bütün Ahıskalı Türkler için bursa farklı bir şehirdir çünkü daha çok burada çevre edinebiliyoruz daha çok tanıdığımız akrabamız var ve iş piyasasına dahil olabilmek için onlar bize yardımcı oluyorlar. Onlar daha iyi biliyorlar tecrübeliler yeni gelenlere yardımcı oluyorlar o yüzden bursa daha önemli ve tercih edilen bir şehirdir. (T)

“(...) Aslında Bursa’da olmamın büyük sebebi akrabalarımın çoğunun burada olması. İlk başta geldiğimde alıştım iş bulmamda başka bir yer düşünmedim. Ama ben Bursa’da kalmayı tercih ettim (...)” (U).

Katılımcılara Türkiye’ye göç ettikten sonra yaşamayı tercih ettikleri şehirle işgücü piyasası arasında nasıl bir bağıntı olduğu sorulmuştur verilen cevaplarla elde edilen bulgular şu şekilde olmuştur: Dünyanın çeşitli ülkelerinde dağınık şekilde yaşamakta olan Ahıska Türkleri ana yurt olarak gördükleri Türkiye’de her zaman yaşamayı istemektedirler. Günümüzde de yapmakta oldukları göç hareketleri onların bu isteklerini doğrulamaktadır. Çalışma grubumuzu oluşturan Ahıska Türkleri Türkiye’de yaşamakta oldukları illeri seçerken en büyük bağlantı olarak akraba ve tanıdıklarının olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar Türkiye’yi her ne kadar ana yurt olarak tanımlasalar da hayatları boyunca Türkiye’de bulunmayanlar için göç sonrası sürecin zorluklarına karşı akraba ve tanıdıklarının olduğu illeri seçtikleri açık bir şekilde görülmüştür. Ahıska Türkeri’nin Türkiye’de yoğunlukla yaşamakta oldukları iller ise Bursa, Antalya, İstanbul gibi iller olmakla birlikte farklı şehirlerde de daha seyrek şekilde yaşadıkları bilinmektedir. Araştırma sahamızı Antalya ve Bursa olarak belirlememizdeki en büyük etken Ahıska Türklerinin bu illerde yoğun olarak yaşamasıdır. Bursa’nın büyük sanayi şehri olması ve Bursa’da sanayiye bağlı olarak iş imkanının fazla olması Ahıska Türklerinin şehre olan göçünü büyük oranda etkilemiştir. Ahıska Türklerinin akraba ve tanıdık bağlarının yoğunluğu sebebi ile Bursa’ya doğru göçlerin günümüzde de devam ettiği bilinmektedir. Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşamakta oldukları bir diğer şehir ise Antalya’dır.

Ahıska Türklerinin göç etmeden önce yaşadıkları ülkelerde öğrenmiş oldukları yabancı dil turizm açısından büyük bir öneme sahip şehrimiz Antalya’da iş bulma açısından onlara büyük bir avantaj sağlamıştır. Katılımcılar hem kendilerinin hem de yakınlarının istihdamının kolay olacağı düşüncesiyle Antalya’ya yerleştiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bulunduğu şehirde sanatsal faaliyetlerde katkıda bulunma bağlantısından bahsederken bir diğeri ise şehrin güzelliği bağlantısından bahsetmiştir. Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde birçoğunun aslında tercih ettikleri şehirlere akraba ve tanıdıkları bağlantısıyla yerleştikleri sonucuna varılabilir.

3.12.4. Türkiye’ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Katılımcılara dördüncü olarak “Sizce Ahıska Türkü göçmenlerinin iş gücü piyasasında yaşadıkları sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir? Nasıl? Neden?” soruları yöneltilmiştir.

Katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkılarak dokuz tema oluşturulmuştur. Bu temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.5’te verilmiştir.

Tablo 3.5 İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlar

Temalar	f	%
Diploma Denkliği Sorunu	10	47,6%
Vatandaşlık Sorunu	6	28,6%
Çalışma İzni Alamama	5	23,8%
Resmi İşlemlerde Yaşanan Problemler	3	14,3%
Sosyal Adaptasyon	3	14,3%
Ahıskalılara Karşı Oluşan Güven Sorunu	1	4,8%
İş Yerinde Gelir Adaletsizliği	1	4,8%
Sorun Olduğunu Düşünmüyor	1	4,8%
Sosyal Güvence İhtiyacı	1	4,8%

Tablo 3.5 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen dördüncü soru bağlamında verdikleri cevaplara göre temalar oluşturulmuştur. Diploma denkliğinin uzun sürede sonuçlanması ve bazı durumlarda bu sürecin olumsuz olarak sonuçlanması diploma denkliğinin genel anlamda çeşitli sorunlara yol açtığını dile getiren katılımcı sayısı tüm katılımcıların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında yaşadıkları temel sorunlardan birinin de vatandaşlık sorunu olduğunu ifade eden katılımcılar tüm katılımcıların %28,6’sını oluşturmaktadır. Çalışma izni alamamanın iş gücü piyasasında problem oluşturduğunu dile getiren dört katılımcı, resmi işlemlerde yaşanan problemlerin işgücü piyasasında sorunlar oluşturduğunu dile getiren üç katılımcı olmuştur. Katılımcılardan ikisi işgücü piyasasında yer alamamanın yaşamlarında çeşitli olumsuzluklara sebep olduğunu dile getirirken iki katılımcı ise sosyal adaptasyon sorunu ile karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Bir katılımcı işgücü piyasasında yaşadığı sorunun Ahıskalılara karşı oluşan güven probleminden kaynaklandığını bir diğer katılımcı iş yerindeki gelir adaletsizliğinin sorun oluşturduğunu ifade etmiştir. Konuşma dili sorunu ile karşılaşan katılımcı ve sosyal güvence ihtiyacını sorun olarak gören katılımcı sayısı birdir. Bir katılımcı ise işgücü piyasasında karşılaştığı herhangi bir problem olduğunu düşünmemektedir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlardan birkaçı şu şekildedir:

“(…) Evet iş gücü piyasasında en büyük sebep hep aynı şeyi konuşuyoruz ama denklik mevzusu başvuruları da yaptık ancak çok zor .... Bide bizim buraya uyum sağlamamız biraz zor sen farklı bir dilde okumuşsun gelmişsin Türkiye’ye farklı bir dilde sınava giriyorsun (...)” (A).

“(…) Şimdi tabii okumuş bir meslek sahibi olmuş Ahıska Türkleri için Türkiye’de iş gücü piyasasında sorunları var. Gurbette okumadan iş sahibi olmadan buraya gelirse hiç fark etmez onlar için. Ama tabii Kazakistan’da, Rusya’da veya Özbekistan’da doktor olmuş öğretmen olmuş ya da başka bir meslek sahibi olup buraya taşınınca sorunlar yaşanıyor tabii ki çünkü burada kendi mesleğinde iş sahibi olmak için çok zor sınavlardan geçmemiz gerekiyor. Gurbette olan bütün Ahıska Türkleri aslında Türkiye’ye taşınmak istiyor bu genel olarak böyle. Ama ilk akıllarına gelen soru şöyle, ben orada ne yaparım ne iş yaparım. Çünkü tabii zor yani bilmediğin vatanımız olsa da sonuçta ama hayatımız boyunca buraya gelmedik, buranın nasıl bir yer olduğunu bilmiyoruz. Burada iş sahibi olmak biraz zor tabii gençsen, dil biliyorsan daha kolay da ama daha büyük işler için işte zor. Bu yüzden ilk buraya taşınmama kendi vatanıma dönmeme sebepleri de budur bence ben orada ne yaparım ne iş yaparım. Bu işte en önemli sorun (...)” (B).

“(…) Genellikle sorunlar vatandaşlık alma sırasında çıkıyor. Diplomalari başka bir ülkeden olduğu için bazı üniversitelerde denklik almak çok zor oluyor... Karşılaşılan problemlerden biri de bu oluyor (...)” (C).

“(…) Bence sorunların en başında çalışma izni geliyor. Ahıska Türkleri için birtakım avantajlar bulunuyor ama bence bu yetersiz. Şu an hala burada vatandaşlığını almamış çalışma izni olmayan bir sürü Ahıska Türkleri var bu da ciddi oranda etkiliyor. Bir de denklik sorunu var buraya geldiğimizde denklik yapmak zorunda olduğumuz için bir iki sene gibi bir kaybımız oluyor. Bu da ciddi bir dezavantaj (...)” (D).

“(…) En çok göçmenler içerisinde mesleği, eğitimi olanlar daha çok sıkıntı yaşıyorlar bu konuda diploma denkliği veya kendi meslekleri yapabilmek açısından çok sıkıntılar yaşıyorlar diğer alanlarda da pek fazla Ahıska göçmenleri bildiğiniz gibi daha çok yaşadıkları ülkelerde köy , kırsal hayat yaşamışlar şehir hayatında yapabilecekleri pek fazla bir iş de olmadığından dolayı bu konuda sıkıntı yaşıyorlar ama bence gözlemlediğim kadarıyla da en çok sıkıntıyı da eğitilmiş olanlar yaşıyor o kadar emek boşa gitmiş gibi oluyor (...)” (E).

“(…) Çoğu kişi mesleğini yapamadık o sorunumuz var sadece (...)” (F).

“(…) Ülkeyi tamamen terk edip başka bir ülkeye yerleşen herkes de var. Sadece Ahıska Türkleri için demiyorum ama bizimkilerin özellikle yaşadığı bir aitlik sorunu oluşuyor. Türkçe bilerek geliyoruz, burada kendi vatanımıza geldiğimizi söylüyoruz Türkiye bizim vatanımız sonuçta. Köken olarak bakarsanız da zaten Erzurum Hasan Kale’den sınır boyu politikası ile

yerleşmiş insanlarız. Büyük bölgelerden değişimlerden geçmiş uzun süreler kimliğini korumuş ki Rusya'nın ve Sovyet'in baskısında bile kimliğini koruyabilmiş milletin gelip burada bu kadar yabancılık çekmesi bu kadar sorun yaşamayı yoğun bir hayal kırıklığı yaşıyor insana (...)" (H).

Tabi ki de var hatta en büyük sorunları bizler Ahıska Türkleri yaşıyoruz bu sorunları. En başta güven problemi var en başta Ahıska Türküyüz dediğimizde hiçbir şekilde bize güvenilmiyor. Eğitim açısından biz zayıf görülüyoruz hatta biz üniversite mezunu olduğumuz halde burada okumamış bile olsa tabi ki de onları küçümsemiyorum hiçbir şekilde okumamış bile olsa onları daha kültürlü daha zeki tutuluyor bizden aynı kefeye koyulmak istiyoruz biz maalesef bu mümkün değil iş alımı olduğu zaman da tabi ki öncelik Türkiye Vatandaşlarına veriliyor biz de oluyoruz biz de alınıyoruz tabi iş yerlerine ama alındığımız zaman aynı kefedeyiz olmuyoruz ... Ayrımcılık oluyor. Ne kadar çok çalışsak bile yine biz daha düşük maaş alıyoruz (...)" (I).

"(...) İnşallah sizin aracılığınızla bir yerlere gidebilir benim o kadar tanıdık benden sonra gelen doktorlar, kolay bir meslek değil ... Nasıl yardım olur bilmiyorum ama yıllarını vermiş okumuş çalışmış ama buraya geldiğinde bir sınava tabi tutuluyor o kadar büyük ameliyatlara yapan cerrahlarımız vardı onlara hiç hak tanınmadı çok zor. O konuda yardımcı olunursa eğitilmiş insanlarla hiç olmazsa onlara bir yol açsalar bilgilerinden faydalansalar daha iyi olur diye düşünüyorum (...)" (J).

"(...) Vardır. Şöyle açıklayayım. Buraya taşınan Ahıska Türkleri dediğim gibi ilk başta çalışma izinleri olmadığı için bayağı sıkıntılar çekiyorlar. Ailecek taşıyorlar çünkü. Tek kişi taşınmıyorlar. Ailecek taşındıkları için bakmakla yükümlü olduğu kişiler var. Çocukları var, ihtiyaçları var onları geçindirmek zorundalar. Tabi ki onlar belli bir miktar parayla geliyorlar buraya ama o para bir anda bitiyor. O yüzden iş konusunda sıkıntı çekiyorlar. Çünkü çalışma izni alamıyorlar. Çalışma izni alamadıkları için lokantalarda, orada burada çalışıyorlar ama oraların maaşı belli ve 3 kişi geliyorsa ve 1 kişi böyle bir yerde çalışıyorsa ailesini geçindirmesi çok zor. Ki Ahıska Türkeri'nin hemen hepsi meslek sahibi insanlardır. Buraya geldikleri zaman diplomaları yok oluyor. Boşuna okumuş oluyorlar (...)" (K).

"(...) Ahıska Türklerinin ilk sorunu kimlik alamamak. Çok zor oluyor kimlik almak. Sonra demin de söylediğim gibi diploma denkliği olmuyor. Hastanelerde sıkıntılar oluyor. Kimlik olmadığı için sigortasız işlem yapmak çok zor (...)" (M).

"(...) Şöyle bir açıklama yapabilirim. Yeni gelen bir Ahıskalının öncelikle ikamet iznine başvurması gerekiyor. Ve ikamet iznine de Türkiye'de birçok işveren çalışma izni açtırmıyor. Çünkü bu işverenin cebine eksi yazıyor. Nasıl bir eksi? Oturma izni olan bir kişiye çalışma izni

de açtırmak zorunda kalıyor. Çalışma izni kesinlikle olması gerekiyor. Çalışma izni sonrası sigortasını başlatıyor. Bu da işverenin işine yaramıyor. O yüzden de birçok yerde oturma izni ile işe kabul olamıyorlar. Sigortalı çalışmıyorlar. Günlük işçi olarak mesela Bursa bölgesinde bahçe işine gidiyorlar ve ne yazık ki insanımız vatandaşlığı alana kadar bu tip günlük işlerde ve hiçbir sosyal haklardan yararlanamayarak çalışmak zorunda kalıyor. En başta yaşadığımız sıkıntı bu. Vatandaşlık alma süresi biraz uzun sürüyor. Önce bir oturma izni alıyoruz ondan sonra bir dilekçe bırakıyoruz vatandaşlık için, dilekçenin sonucunda bir liste çıkıyor. Listenin süreside 1-1,5 sene arası değişiyor. Ondan sonra da vatandaşlığa başvuruyoruz o da en az 1-1,5 sene sürüyor. Bu tür sıkıntılar bu insanların iş konusunda çok büyük sıkıntılara yol açıyor (...)" (N).

"(...) Şöyle ben kendimden örnek veriyim burada çalışmak istiyorum diploma denkliğim olmadığı için çalışmıyorum. ..Denkliğe baş vurduğum zaman bir yıldır uzadı ben o süreçte her ne kadar kendi standardımda kendimi yetiştirmeye çalışsam da kendimi körelmiş hissediyorum, psikolojik olarak çökmüş hissediyorum. Zamanımı kaybetmiş oldum bir yıldır az bir süre değil ben bir yılda başka bir yerde olsaydım belki şu an başka yerlerde başka koşullarda tamamen büyümüş bir şekilde kendimi yetiştirmiş bir şekilde bulurdum (...)" (O).

"(...) Tabii ki var mesela sadece yaşlıları alalım bizim yaşlıları alırsak buraya gelirsek bir maaş filan alamıyorlar hiçbir şekilde veya bizler gençler olsun çalışmaya sadece diploması olmasına rağmen denklik olsun bu denklikle uğraşmak baya insanı çalışmasını da çözüyor benim düşüncem bu denklik problemlerini biraz hızlandırsalar şahsı adıma değil baya kolay olacak Türkiye 'ye gelip daha kolay olur diye düşünüyorum (...)" (P).

"(...) Kesinlikle sorunlar vardır. Zaten bunlara herkesin ortak şekilde söyleyeceği bir şeyi söyleyebilirim. Vatandaşlıkla ilgili, vatandaşlık olmadığı için bizim çalışma iznimizde sıkıntılar oluyor biliyorsunuz. O yüzden de çalışma iznini almakta da şirketler pek sıcak bakmıyor. Onlara aslında Türk olduğumuzu ve burada tutunmaya çalıştığımızı anlatamıyoruz. O yüzden sorunlar vatandaşlıkla ilgili başlıyor. En azından çalışma izniyle alakalı bir kolaylık yapsalar sorunların çözüleceğine inanıyorum (...)" (S).

Katılımcılara göç ettikten sonra Türkiye işgücü piyasasına katılmaları ile birlikte karşılaştıkları sorunlar sorulmuş olup verilen cevaplar doğrultusunda çeşitli problemler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu nitelikli Ahıska Türkleri'nin göç sonrasında Türkiye'de iş gücü piyasasında onlar için ana sorunlardan biri olarak nitelendirebileceğimiz diploma denkliği sorunundan bahsetmişlerdir. Katılımcıların daha önce yaşamış oldukları ülkelerde aldıkları yüksek eğitimle edinmiş oldukları mesleklerini Türkiye'de icra edememeleri önemli bir sorun oluştururken aynı zamanda mesleki deneyimi

bulunan katılımcıların da Türkiye'ye geldikten sonra mesleklerinin yok sayılması büyük sorun oluşturmuştur. Katılımcılar mesleklerini burada kullanamamalarının onları vasıfız işçi konumuna sürüklediğini dile getirmişlerdir. İş gücü piyasasına giremeyen ya da kayıt dışı çalışmak zorunda kalan bu kişiler Türkiye'ye göç ettikten sonra yabancı ülke vatandaşı olmaları sebebi ile direkt olarak iş piyasasına giriş yapamamaktadır. 2017 yılında alınan kararla Ahıska Türklerine tanınan istisnai vatandaşlık hakkı büyük oranda yaşanan sorunlara olumlu etki etmiş olsa da hala vatandaş olamayan binlerce kişinin beklediğini belirtmişlerdir. Türkiye vatandaşı olmayan katılımcılar çalışma izinlerinin olmaması sebebiyle iş piyasası dışına itildiklerini ya da kayıt dışı çalışmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Kişilerin çalışma izinlerinin olmaması onları sosyal güvence (sağlık, emeklilik vd) hak kayıplarına sebep olduğu belirtirken aynı zamanda bir katılımcı ise vatandaşlık ve çalışma iznine sahip olmayan Ahıska Türklerinin iş hayatında gelir adaletsizliği yaşadıklarını vurgulamıştır. Prosedür gereği resmî kurumların talep ettikleri belgeleri hazırlayarak sunduktan sonraki bekleme sürecinin çok uzun olmasıyla beraber kişilerin bu süreçte işsiz kalmaları durumu da onların üzerinde olumsuz etkiler bıraktığından söz etmişlerdir. Farklı ülkede, farklı kültürde yaşamış olan Ahıska Türkleri'nin konuşma dili sorunu ve zaman zaman sosyal adaptasyon konusunda da sorunlar yaşandığından ve iş hayatında Ahıska Türklerine karşı güven eksikliği olduğunu da dile getirmişlerdir. Bir katılımcı işgücü piyasasında yaşadığı herhangi bir sorun olmadığını dile getirmiştir. Katılımcıların belirtmiş oldukları çeşitli sorunların onları manevî olarak olumsuz şekilde etkilediği de gözlemlenmiştir.

3.12.5. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara beşinci olarak "İş gücü piyasasında yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkılarak on iki tema belirlenmiştir. Temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.6'de verilmiştir.

Tablo 3.6 Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Temalar	f	%
Resmi İşlemlerin Hızlandırılması	7	33,3%
Uygulamalı Stajla Denklik	3	14,3%
Çalışma Yaşamına Dair Düşüncenin Değişmesi	2	9,5%
Denklik Konusunda Uluslararası Anlaşmalar	2	9,5%
Diploma Denklik Konusunda Daha Etkili Bir Ekip Oluşturulması	1	4,8%
Gençlerin ve Çocukların Eğitimine Önem Verilmesi	1	4,8%
İkamet İzinlerinde Çalışma Hakkının Eklenmesi	1	4,8%
İstisnai Olarak Çalışma İzni Verilmesi	1	4,8%
İş Bulma Konusunda Yardımcı Olacak Sanal Ortam Oluşturmak	1	4,8%
İş Hayatında Aktif Yer Alınmasını Sağlamak	1	4,8%
İş Ortamında Güven Eksikliğinin Giderilmesi	1	4,8%
Üretim Alanlarını Arttırarak İstihdamı Sağlamak	1	4,8%

Tablo 3.6 değerlendirildiğinde Ahıska Türklerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerisi olarak en çok dile getirilen durum (%33,3) resmi işlemlerin hızlandırılması olmuştur. Görüşmeye katılan Ahıska Türklerinin (%14,3) bir diğer çözüm önerisi ise uygulamalı stajla denklik verilmesidir. Denklik konusunda uluslararası anlaşmaların yapılmasını dile getiren iki katılımcı (%9,5), çalışma yaşamına dair düşüncenin değişmesi gerektiğini ifade eden iki katılımcı (%9,5) olmuştur. Çözüm önerisi olarak diploma denklik konusunda daha etkili bir ekip oluşturulması, gençlerin ve çocukların eğitimine önem verilmesi, ikamet izinlerine çalışma hakkının eklenmesi, istisnai olarak çalışma izni verilmesi, iş bulma konusunda yardımcı olacak sanal ortam oluşturmak, iş hayatında aktif yer alınmasını sağlamak, iş ortamında güven eksikliğinin giderilmesi, üretim alanlarını arttırarak istihdamı sağlamak önerilerinde bulunan birer kişi olmuştur. Elde edilen temalardan bazılarına ilişkin görüşler şu şekildedir:

“(…) En başlıca olarak okuyacağın mesleği iyi seçmen lazım sırf üniversite okuyayım diye okumamak lazım iyice araştırmak lazım geleceğe doğru daha büyük planlarının olması lazım Açıkta kalmamak adına garantilemeleri lazım. Sorunlar oluşmaması çözülmesi adına, düşüncenin değişmesi gerekir (…)” (A).

“(…) Şimdi ben nasıl bir çözüm bulabilirim? ... İstiyorum ki insanlara faydam dokunsun yani bu yüzden bu tür şeyleri geçip iki yıl staj yapacaksın şu doktorun arkasından yürüyeceksin işte o doktor tamam işini biliyorsun dedikten sonra işe başlaya bilirsin bu tür şeyler olabilir.

Çünkü yeni üniversiteyi bitirmiş insanlar var altı yıl okuyup hemen gelenler var aynı ben mesela benim tanıdığım kişiler var Prof. olmuş on, on beş yılını vermiş mesleğini o kadar iyi yapıyor ki, geliyorlar onlar da aynı sırada yani üniversiteyi yeni bitirmiş insanlarla bir değerlendiriliyor ve aynı sınavlara giriliyor bu bence biraz yanlış bir şey. Yani tıp açısından diyebiliyorum başka mesleklerden de yaşıyor diye duydum ama olabilir çünkü böyle (...)" (B).

"(...) Bu konuyla ilgili bence Ahıska Türkleri arasında özel bir ağ oluşturulabilse bu birçok Ahıska Türküne iş bulma konusunda fırsat yaratabilir. Örnek olarak dernek, ağ gibi. İş bulma açısından yardımcı olacaktır (...)" (D).

"(...) Mesela şöyle olabilir şirketlerin Ahıska Türkü çalışanlara çalışma izni çıkarması bu süreci olumlu etkiler (...)" (G).

"(...) Şöyle mesela kendi alanımla ilgili stajla tamamlama gerçekten mantıklı bir çözüm önerisi (...) Tıp alanında söyleye bileceğim stajla denklik çok daha mantıklı bir yöntem olur (...)" (H).

"(...) Mesela vatandaşlık işlemleri sürecini biraz daha kısaltabiliriz ... istisnai vatandaşlık söz konusu 2017 yılından bu yana. Kısa dönem veya uzun dönem olarak vatandaşlığa başvuruyoruz ama istisnai vatandaşlık işlemleri uzun sürüyor. 1-1.5 seneden fazla sürüyor. Ondan sonra kimliğe başvurduktan sonra o da 1 seneyi aşıyor. İster istemez bu insanlar 2-2,5 sene arada kaybediyorlar. Bu sürede de iş konusunda çok büyük sıkıntı yaşıyorlar. Sigortasız çalışıyorlar. Genel sıkıntımız bu iş konusunda (...)" (N).

"(...) Sorun olarak baktığımda en azından ben çözüm olarak daha hızlı bir şekilde sistemin, kurumların çalışmasını (...) Başka ben bir sorun göremiyorum hani yoksa üzerine düşseler uzatmadan hani anlıyorum okullarla alakalı yazışmaları e-postaları çok uzun sürüyor, uzun sürsün üç aydan fazla sürmemesi gerektiğini düşünüyorum. On yıl bekleyenler var ben bir yıl beklemişim ama on yıl bekleyip de denkliğini alamayanlar var yani yok değil (...)" (O).

"(...) Çözümüm az önce söyledim yani ikamet izni belgesi falan yani tamam bir yerden çalışma izni istiyorsan bizim ikamet iznimize biz Ahıska Türkleriyiz zaten ikamet iznine başvururken Türklüğümüze dair belgeler orada ikamet iznimizde de yazıyor Türk olduğumuz bunun için Türk Soylu belgesi gerek değil bence bu şeyler. İkamet izni belgesiyle de çalışma izni verilirse daha doğru buluyorum (...)" (R).

"(...) Bahsettiğim gibi işlemleri yaparken tanıdıklarım da hepimiz birbirimizden öğrenmeye çalışıyoruz sen nasıl yaptın hangi kapıyı çaldın kim yardımcı oldu diye birbirimize yardım etmeye çalıştık arkadaş olsun akraba olsun tanıdık olsun biri diplomasını onaylatmış

nasıl yaptın neleri hangi şehre gittin o şekilde birine gidip de öğrenecek bir ekip olsa. Yok bize yardımcı olacak (...)" (U).

Katılımcılara Ahıska Türklerinin işgücü piyasasında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin neler olduğu sorulmuş ve vermiş oldukları cevaplardan yola çıkılarak ortak çözüm önerilerine dair çeşitli temalar oluşturulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları sorunların resmi işlemlerin daha hızlı ilerlemesiyle çözülebileceğini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda mesleğini icra edemeyen kişiler açısından özellikle deneyim sahibi olan kişilerin uygulamalı stajla denklik alabilmesi durumunun büyük oranda çözüm olabileceğini ifade etmişlerdir. Çalışma yaşamına dair düşüncenin değişmesi, doğru meslek seçimi ve ailelerin eğitim konusunda bilinçli olması ile beraber gençlerin ve çocukların eğitime önem verilmesinin ileride oluşacak sorunların da karşısına geçeceği düşünülmektedir. Denklik konusunda uluslararası düzenlemeler ve anlaşmaların yapılması, bu konuda kurumların daha etkili çalışma ekipleri oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ahıska Türklerinin istisnai olarak, ikamet izinlerine çalışma hakkının da tanımlanması ile çalışma hayatında aktif olarak yer alabilmelerini sağlamanın da çözüm olacağı ifade edilmiştir. Üretim alanlarının genişletilmesi ile istihdamı arttırmak, iş ortamında Ahıska Türklerine karşı oluşan güven eksikliğinin giderilmesinin yanısıra iş bulma konusunda zorluklar yaşayan Ahıska Türklerinin kendi aralarında iletişim sağlayabilecek sanal ortam oluşturmasının da iş ihtiyacı olan kişilere çözüm olabileceğini ifade etmiştir. İfade edilen çözümlerin genelinin toplum odaklı olduğu ortaya çıkmıştır.

3.12.6. Türkiye'ye Göç Etmiş Nitelikli Ahıska Türkü Kişilerin İş Gücü Piyasasında Yaşadıkları Sorunlarını Neye Benzettikleri ve Benzetme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Ahıska Türklerine son olarak “İş gücü piyasasında yaşadığınız sorunlarınızı bir şeye benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplardan yirmi ayrı tema oluşturulmuştur. Oluşturulan temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.7’ de verilmiştir.

Tablo 3.7 İş Gücü Piyasasındaki Sorunlarına İlişkin Benzetmeler

Temalar	f	%
Labirent	2	9,5%
Benzetmemiştir	1	4,8%
Çarkın İçinde Dönen Bir Fare	1	4,8%
Çıkmaz Sokak	1	4,8%
Demir Parmaklıklar Arkasında Kalmak	1	4,8%
Dikenli Yol	1	4,8%
Doğal Ortamından Alınmış Bir Kuş	1	4,8%
Dönen Çark	1	4,8%
Evsiz Çocuk	1	4,8%
İnsanlık Dışı	1	4,8%
Kâbus	1	4,8%
Karşılığını Alamamış İrgat	1	4,8%
Kil Vazosu	1	4,8%
Kullanılmayan Eskimiş Araba	1	4,8%
Sıcaklığı Olmayan Güneş	1	4,8%
Sonbaharda Yaprak Dökmüş Ağaç	1	4,8%
Ukde	1	4,8%
Yabancılık Hissi	1	4,8%
Yokuş Yol	1	4,8%
Zirveye Ulaşamamak	1	4,8%

Tablo 3.7’de görüldüğü üzere Ahıska Türkleri yaşadıkları sorunları farklı durum ve objelere benzetmişlerdir. Labirent, çarkın içinde dönen bir fare, çıkmaz sokak, demir parmaklıklar arkasında kalmak, dikenli yol, doğal ortamından alınmış bir kuş, dönen çark, evsiz çocuk, insanlık dışı, kâbus, karşılığını alamamış ırgat, kil vazosu, kullanılmayan eskimiş araba, sıcaklığı olmayan güneş, sonbaharda yaprak dökmüş ağaç, ukde, yabancılık hissi, yokuş yol, zirveye ulaşamamak vermiş oldukları cevaplar ile ortaya çıkan benzetmelerdir. Katılımcılardan biri (N) her herhangi bir tanımlamada bulunmamıştır. İş gücü piyasasındaki yaşadıkları sorunlara ilişkin benzetmelerde bulunan katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“(…) Ben belki tabi eski arabalara benzetirim çünkü sırf arabam olsun diye alırsın bütün gün sanayiden çıkmazsın her zaman bozulur sadece bir mesleğim olsun diye yaparsan boş boş kalıyorsun (…)” (A).

“(…) Solmuş gibiyim, sonbahardaki ağaçlar yaprak döker ya dökülüyor işte umudum kesilmiyor ki ilkbahar da gelecek, bu yüzden ümitliyim inşallah ilk bahar geldiğinde ben de yeniden yeşillenirim ve mesleğime devam ederim (…)” (B).

“(…) Bir zirve olur mesela çalışırsın, çaba harcarsın ancak zirveye tam ulaşacağın zaman karşına maniler çıkar. Tırmanırsın ancak başaramazsın karşına sorunlar çıkar. Buna benzetebiliriz (…)” (C).

“(…) Biraz labirente benziyorum sanki çıkacakmış gibi oluyor her şey çözülecekmiş gibi oluyor sar başa yeniden aynı sorunları tekrar tekrar yaşamak zorunda kalıyoruz (…)” (E).

“(…) Bir güneş görüyorum ama sıcaklığını alamıyorum (…)” (F).

“(…) Yokuşlu bir yola benzetiyorum çünkü hedefe ulaşmak baya zor (…)” (G).

“(…) Dikenli bir yol. Çıplak ayakla yürüdüğüm camlarla ve dikenlerle dolu bir yol (…)” (H).

“(…) Şimdi bunun için ırgat derim hatta ırgat dediğim zaman da çalışanları hiçbir şekilde küçümsemek istemiyorum. Onlar da sonuçta hakkı ile çalışıyorlar, haklarını da alıyorlar. Irgat diyeceğim gerçekten de kötü bir durumdayız ırgat gibi çalıştırılıyorz maalesef karşılığını bulamıyoruz (…)” (I).

“(…) Hep kalbimde taşıdığım bir ukde (…)” (J).

“(…) İnsanlık dışı (…)” (K).

“(…) Parklarda dönen bir çark var ya binilen bir yeri var eğer oraya zıplar girersen girdin giremezsen kendine küs. Böyle bir şey (…)” (L).

“(…) Kil vazosu bilir misiniz? İlk başta yapması zordur ve kırıldıktan sonra yapması da zordur (…)” (M).

“(…) Bir şeye benzetemiyorum açıkçası. Neye benzetebilirim ki bu durumu? Bu konuda bir şey diyemiyorum (…)” (N).

“(…) Çarkın içinde koştuğu fareye benzetirim kendimi açıkçası bir amaç uğruna koşuşturuyorum koşuşturuyorum ama yerimde sayıyorum bir şeye ulaşamıyorum. Aslında önümü görüyorum önümü gördüğüm zamanda yaptığım hareketler işler doğrultusunda bir adım ilerleyemiyorum tamamen yerimde saydığımı hissediyorum (…)” (O).

“(…) Kâbus, gerçekten başka bir şeye benzetemem çünkü büyük sıkıntılar çekiyoruz o yüzden biri çıkar söyler çok iyi geçiniyoruz kesin öyle değil bu ben çünkü kendi adıma söyleyeyim ailemin nasıl sıkıntı çektiğini benden başka kimse bilemez o yüzden ben kâbus olarak söylüyorum (…)” (P).

“(…) Yabancı biri. İş hayatına giremeyince öyle hissedilir (…)” (Q).

“(…) Güzel bir soru. Kendi işin çalışamıyorsun dışarıdan bakıyorsun kendi işine yani kendi işinden dıştasın. Nasıl anlayım mahpus gibi yani demir parmaklıkların arasından bakıyormuş gibi kendi işine. İşin uzakta elin ulaşamıyor bir mahpus gibi derim. Mahpusa benzetirim (…)” (R).

“(…) Bunu aslında ben bir çıkmaz sokağa benzetebilirim. Sonuç olarak eğer siz orayı çok iyi biliyorsanız çıkmaz sokağın arka taraflarında mutlaka bir çıkış vardır (…)” (S).

“(...) Şöyle desem doğru olur mu bir kuşun yaşadığı ortamdan alırsın başka bir ortama bırakırsın bizimki de yabancılar aynı oluyor. Biz Türkiye’ye gelince kendimizi yabancı olarak hissetme sekte Türkçe kitap görmedik şarkıcıları görmedik ona göre de bir yerden başka bir yere kuşu alırsın ormanda yaşayan bir kuşu götürürsün doğal ortamından çıkarırsın öyle bir şey (...)” (T).

“(...) Labirent gibi olabilir. Bir yere gidiyorsun günün haftan bir ayın geçti tekrar bir şey için uğraşıyorsun evrak almak için konsolosluğa gidiyorsun aldığı şey hatalı oluyor tekrar başa dönüyorsun gibi. Labirent gibi kendi başına körü körüne dolaşıyorsun şanslıysan çıkış kapısını bulursun yoksa da baştan başlarsın o şekilde (...)” (U).

Yapılan görüşmelerde katılımcılara son olarak yönlendirilmiş olan soru ise yaşamakta oldukları sorunları neye benzettikleri olmuştur. Soru doğrultusunda tüm katılımcılar birbirilerinden farklı benzetmelerde bulunurken iki katılımcı aynı benzetmeyi yapmıştır. Katılımcılardan biri içinde bulunduğu bu durumla ilgili bir benzetmede bulunamamıştır. Cevapları genel olarak değerlendirdiğimizde ise katılımcıların içinde buldukları durumu genel olarak olumsuz bir benzetmeyle ifade ettikleri açıkça ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Göç insanların varoluşuyla başlayıp günümüzde de insanlar tarafından aktif olarak gerçekleştirilen bir harekettir. Göçler bazen zorunlu olarak yani istek dışı yapılırken bazen de insanların kendi isteği doğrultusunda gerçekleşmektedir. Buldukları ülkede ya da bölgede yaşanan siyasi, kültürel, dini gibi çeşitli birçok sebep insanların zorunlu olarak göç etmesine neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra kişiler daha iyi bir iş, daha iyi bir eğitim veya daha iyi yaşam şartları için gönüllü olarak göç etmektedirler. Her iki şekilde yapılmış olan göçlerde göçmenler ve ülkeler olumlu ya da olumsuz etkilenmektedirler. Yapılan göçler sonucunda olumsuz etkilenen toplulukların başında Ahıska Türkleri gelmektedir. Çünkü onlar tarihin en etkili sürgünlerinden birine tanıklık etmişlerdir

1944'ün, 14 Kasım gecesi Ahıska Türkleri kendi ana yurtlarından SSCB'nin vermiş olduğu gizli bir kararla zorunlu sürgün edilmişlerdir. Hayvan vagonlarında kış aylarında yapılan bu mecburi, uzun ve zor yolculukta çok büyük kayıplara uğramışlardır. Vatanlarını, yakınlarını hatta tüm mal varlıklarını kaybeden Ahıska Türkleri bu zorlu yolcuğun sonunda Orta Asya ülkelerine dağınık bir şekilde yerleşmişlerdir. Uğradıkları sürgün sonrasında yaşadıkları ülkelerde de büyük zorluklarla ve hak ihlalleriyle karşılaşan Ahıska Türkleri büyük sürgünün izlerini günümüzde dahi taşımaktadırlar. Ahıska Türkleri yaşadıkları sürgünün ardından tarihte vatanına dönemeyen tek topluluktur.

Ahıska Türkleri sürgün edilerek yerleştikleri ülkelerde birçok problemle karşılaşmışlardır. Çözümüne kavuşturamadıkları problemler büyük olaylara sebebiyet vermiştir. Bu olaylardan en önemlileri olan Fergana ve Krasnodar olayları Ahıskalıları yaşamakta oldukları yerlerden tekrar göç etmek zorunda bırakmıştır. Bu göçler sonrasında Ahıska Türkleri kendilerini etnik olarak ait hissettikleri Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır. Tarihin her döneminde Türkiye Ahıskalılar için bir vatan olarak görülmüştür. Günümüzde de yapmış oldukları göçler bu durumun önemli bir kanıtı niteliğindedir.

Bu çalışma göç ettikten sonra eski Sovyet ülkelerinde yaşamış ve Türkiye'ye göç etmiş Bursa ve Antalya'da ikamet etmekte olan nitelikli iş gücü yirmi bir Ahıska Türkü ile yapılmış. Yapılan çalışmada Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç ettikten sonra işgücü piyasasına katılımlarında karşılaştıkları sorunları ele alınmıştır.

Araştırmanın yürütüldüğü süre boyunca katılımcılar yapılan yüz yüze görüşmeler esnasında rahat ve samimi oldukları açıkça görülmüştür. Yapılan görüşmeler sonucunda

nitelikli Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç ettikten sonra çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili bazı bulgular ortaya çıkmıştır. Araştırmaya dahil edilen katılımcılar kartopu yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Görüşme sorularına katılımcıların verdikleri cevapları ifade edilme sıklıklarına bağlı olarak temalar oluşturulmuştur. Ayrıca araştırmacının yapmış olduğu görüşmelerde, gözlem ve katılımcı gözlem sonuçları da bulgularla birlikte yorumlanmıştır. Oluşturulan temaların frekans (f), yüzde (%) dağılımları tablolarda açıklanarak yorumlanmıştır.

Görüşmede katılımcılara yönlendirilmiş olan çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı nasıl tanımlarsınız sorusu doğrultusunda verilen cevapları inceleyecek olursak: Türkiye'yi ana vatan olarak gören Ahıska Türkleri yaşamakta oldukları ülkelerden Türkiye'ye büyük oranda gönüllü göç ettikleri bilinmektedir. Yıllardan süregelen bu göçler günümüzde de artarak devam etmektedir. Araştırmamızın çalışma grubunu oluşturan nitelikli katılımcılar, yaşadıkları ülkelerde yüksek eğitimlerini tamamladıktan sonra Türkiye'ye göç etmelerinin ardından mesleklerini icra edememeleri durumunu nasıl tanımladıkları sorulmuş ve bu bağlamda yöneltilmiş soruya vermiş oldukları cevaplar yaşadıkları bu durumun onların hayatını her açıdan olumsuz şekilde etkilemiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılar içinde buldukları durumun onlara büyük oranda mutsuzluk hissi vermesi ile psikolojik açıdan da etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Nitelikli olan bu katılımcılar yüksek eğitimini tamamlayarak kazanmış oldukları mesleklerine uzak kalmanın da onları manevi açıdan etkilediği gibi maddi bakımdan da büyük zorluklara sokmuş olduğunu belirtmişlerdir. Genellikle yaptıkları göçü aile bireyleri ile gerçekleştirdiklerini belirten katılımcılar bu durumun da etkisiyle, meslekleri dışında işlerde kayıt dışı çalışmak zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir. Kimine göre göç sonrası yapılması gereken resmi prosedürlerin (ikamet izni, vatandaşlık, diploma denkliği, vd) tamamlanma sürecinin uzun sürede sonuçlanamamasının kendi hayatlarında zaman kaybına sebep olduğunu ve bunun yanısıra büyük zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bekar, Sevindi ve Yanık'ın 2017 yılında yapmış olduğu çalışmada da diploma denkliğinin ve resmi işlemlerin tamamlanmasında yaşanan problemlerin Ahıska Türklerini olumsuz etkilediği ve bu durumdan kaynaklı olarak nitelikli iş gücünün mesleklerini icra edememelerinin onları olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir katılımcı içinde buldukları durumun kendisinde özgüven kaybı oluşturduğunu dile getirmiş, çalışma hayatı içerisinde bulunamamanın pasifleşmek, hayal kırıklığı, pişmanlık gibi çeşitli şekillerle tanımlandığı görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde katılımcılara yönlendirilen soruyla geldikleri ülke ile Türkiye iş piyasasını karşılaştırdıklarındaki beklentilerine ilişkin cevaplar aranmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda katılımcıların çoğunlukla yaşadıkları ülkelerden Türkiye'ye

göçlerinde kendilerini mesleki açıdan geliştirme beklentilerinin olduğunu ve aynı zamanda aktif olarak iş hayatında yer alabilmenin yanısıra bunun pozitif sonucu olarak daha iyi ekonomik imkanlara sahip olabilme beklentilerinin bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise yaşadıkları ülkelerde kendilerine karşı etnik ayrımcılıkla karşılaştıklarını ve Türkiye’de bu ayrımcılıkla karşılaşmayacaklarını bekleyerek göç ettiklerini aynı zamanda daha iyi yaşam koşulları beklentilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Ağır, 2017 yılında yaptığı çalışmada da zorunlu göç sebebiyle Kazakistan’a yerleşen Ahıska Türkleri’nin uzun yıllardır Kazakistan’da olmalarına rağmen kendilerini orada yabancı hissettiklerine, ayrımcılığa maruz kaldıklarına, resmi işlemlerde bazı prosedürlerin Ahıska Türkleri için zorlaştırıldığına ancak yaşadıkları bu sorunlarının çözümünün, asıl vatanları olarak gördükleri, Türkiye Cumhuriyeti’nin daha fazla müdahil olduklarında azalacağını düşündükleri belirtilmiştir.

Geldiği ülkede sanata olan ilginin daha yüksek olduğunu belirten ve Türkiye’de de sanata karşı ilginin, sanatsal faaliyetlerin artırılması beklentisi olduğunu vurgulayan bir katılımcı olmuştur. Başka bir katılımcı ise geldiği ülke ile karşılaştırma yaptığı Türkiye’ye kıyasla orada daha kolay bir şekilde iş hayatına atılabileceğini ve Türkiye’de çalışabilmenin onun için zorluklar doğuracağını bildiği için Türkiye’ye geldiğinde bir beklentisi olmadığını açıklamıştır.

Katılımcılara Türkiye’ye göç ettikten sonra yaşamayı tercih ettikleri şehirle işgücü piyasası arasında nasıl bir bağıntı olduğu sorulmuştur ve verilen cevaplarla elde edilen bulgular şu şekilde olmuştur: Dünyanın çeşitli ülkelerinde dağınık şekilde yaşamakta olan Ahıska Türkleri ana yurt olarak gördükleri Türkiye’de her zaman yaşamayı istemektedirler. Günümüzde de yapmakta oldukları göç hareketleri onların bu isteklerini doğrulamaktadır. Çalışma grubumuzu oluşturan Ahıska Türkleri Türkiye’de yaşamakta oldukları illeri seçerken en büyük bağlantı olarak akraba ve tanıdıklarının olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar Türkiye’yi her ne kadar anayurt olarak tanımlasalar da hayatları boyunca Türkiye’de bulunmayanlar için göç sonrası sürecin zorluklarına karşı akraba ve tanıdıklarının olduğu illeri seçtikleri açık bir şekilde görülmüştür. Ahıska Türkeri’nin Türkiye’de yoğunlukla yaşamakta oldukları iller ise Bursa, Antalya, İstanbul gibi iller olmakla birlikte farklı şehirlerde de daha seyrek şekilde yaşadıkları bilinmektedir. Araştırma sahamızı Antalya ve Bursa olarak belirlememizdeki en büyük etken Ahıska Türklerinin bu illerde yoğun olarak yaşamasıdır. Bursa’nın büyük sanayi şehri olması ve Bursa’da sanayiye bağlı olarak iş imkanının fazla olması Ahıska Türklerinin şehre olan göçünü büyük oranda etkilemiştir. Ahıska Türklerinin akraba ve tanıdık bağlarının yoğunluğu sebebi ile Bursa’ya doğru göçlerin günümüzde de

devam etiği bilinmektedir. Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşamakta oldukları bir diğer Şehir ise Antalya'dır.

Ahıska Türklerinin gç etmeden önce yaşadıkları ülkelerde öğrenmiş oldukları yabancı dil turizm açısından büyük bir öneme sahip Şehrimiz Antalya'da iş bulma açısından onlara büyük bir avantaj sağlamıştır. Katılımcılar hem kendilerinin hem de yakınlarının istihdamının kolay olacağı düşüncesiyle Antalya'ya yerleştiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcı bulunduğu Şehirde sanatsal faaliyetlerde katkıda bulunma bağlantısından bahsederken bir diğer i se Şehrin güzelliği bağlantısından bahsetmiştir. Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde birçoğunun aslında tercih ettikleri Şehirlere akraba ve tanıdıkları bağlantısıyla yerleştikleri sonucuna varılabilmektedir.

Katılımcılara gç ettikten sonra Türkiye işgücü piyasasına katılmaları ile birlikte karşılaştıkları sorunlar sorulmuş olup verilen cevaplar doğrultusunda çeşitli problemler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu nitelikli Ahıska Türkeri'nin gç sonrasında Türkiye'de iş gücü piyasasında onlar için ana sorunlardan biri olarak nitelendirebileceğimiz diploma denkliği sorunundan bahsetmişlerdir. Katılımcıların daha önce yaşamış oldukları ülkelerde aldıkları yüksek eğitimle edinmiş oldukları mesleklerini Türkiye'de icra edememeleri önemli bir sorun oluştururken aynı zamanda mesleki deneyimi bulunan katılımcıların da Türkiye'ye geldikten sonra mesleklerinin yok sayılması büyük sorun oluşturmuştur. Katılımcılar mesleklerini burada kullanamamalarının onları vasıfız işçi konumuna sürüklediğini dile getirmişlerdir. İş gücü piyasasına giremeyen ya da kayıt dışı çalışmak zorunda kalan bu kişiler Türkiye'ye göç ettikten sonra yabancı ülke vatandaşı olmaları sebebi ile direkt olarak iş piyasasına giriş yapamamaktadır. 2017 yılında alınan kararla Ahıska Türklerine tanınan istisnai vatandaşlık hakkı büyük oranda yaşanılan sorunlara olumlu etki etmiş olsa da hala vatandaş olamayan binlerce kişinin vatandaşlık hakkını beklediğini belirtmişlerdir. Türkiye vatandaşı olmayan katılımcılar çalışma izinlerinin olmaması sebebiyle iş piyasası dışına itildiklerini ya da kayıt dışı çalışmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Kişilerin alışma izinlerinin olmaması onları sosyal güvence (sağlık, emeklilik vd) hak kayıplarına sebep olduğu belirtirken aynı zamanda bir katılımcı i se vatandaşlık ve çalışma iznine sahip olmayan Ahıska Türklerinin iş hayatında gelir adaletsizliği yaşadıklarını vurgulamıştır. Çağırkan'ın 2017 yılında Ahıska Türkleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada da Ahıska Türkleri'nin, Türk vatandaşlığını alamamaları sebebiyle resmi işlemlerde olumsuzluklar yaşadıkları ve buldukları bölgede iş bulma konusunda oldukça zor olduğu belirtilmiştir.

Prosedür gereği resmî kurumların talep ettikleri belgeleri hazırlayarak sunduktan sonraki bekleme sürecinin çok uzun olmasıyla beraber bu kişilerin bu süreçte işsiz kalmaları durumu da onların üzerinde olumsuz etkiler bıraktığından söz etmişlerdir.

Farklı ülkede, farklı kültürde yaşamış olan Ahıska Türkleri'nin konuşma dili sorunu ve zaman zaman sosyal adaptasyon konusunda da sorunlar yaşandığından ve iş hayatında Ahıska Türklerine karşı güven eksikliği olduğunu da dile getirmişlerdir. Bir katılımcı işgücü piyasasında yaşadığı herhangi bir sorun olmadığını dile getirmiştir. Katılımcıların belirtmiş oldukları çeşitli sorunların onları manevi olarak olumsuz şekilde etkilediği de gözlemlenmiştir. Yüksek eğitime sahip bu kişiler Türkiye dışında aldıkları eğitimle elde ettikleri diplomalarını Türkiye'ye göç ettikten sonra kullanamadıkları konusunu yoğun bir şekilde vurgulamışlardır. Bu sorunun yanı sıra göç ettikten sonra onlara tanınan ikamet izni haklarına ek olarak çalışma izinlerinin tanımlanmaması sebebiyle yaşadıkları zorlukları ve bu bağlamda oluşan ekonomik ve psikolojik sıkıntıların ortaya çıkmasından bahsetmişlerdir. Mesleğini icra edemiyor olmak onlarda büyük üzüntü, özgüven kaybı, hayal kırıklığı gibi farklı hisler doğurmuştur. Mursül, (2021), çalışmasında Ahıska Türkleri'nin Türk toplumu ile ortak tarihi, kültürel, dinsel ve dilsel öğelere sahip olduklarını ancak buna rağmen birçok sorunla karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışma ile resmi işlemlerin tamamlanmasında yaşanan problemler, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almadaki güçlükler, diploma denkliği alamamadan kaynaklanan mesleklerini icra edememe durumları Ahıska Türkleri'nin yaşadığı ortak sorunlardan bazılarıdır.

Kişiler Türkiye'ye taşınmadan önceki birtakım beklentilerinden bahsetmiştir. Bazıları yaşadıkları ülkelerde karşılaştıkları dışlanma, hak ihlalleri, milliyetçilik gibi olumsuz duyguların onlar üzerindeki etkilerinden bahsederken bazıları mesleğini geliştirmek, daha yüksek maaş beklentisi gibi birçok beklenti doğrultusunda Türkiye'ye göç ettiklerinden bahsetmişlerdir. Yaşanan bu göçlerin temelinde ise kişilerin kendilerinin ve devam eden nesillerinin daha güvende olabilmesi vardır. Bu bağlamda baktığımızda Ahıska Türklerinin bazen zorunlu olarak bazen de gönüllü olarak Türkiye'ye göç etme durumları ortaya çıkmıştır. Göç ederken gidecekleri bölgeleri seçmeleri açısından baktığımızda kişiler İlişkiler Ağı teorisine göre hareket etmektedirler. Şöyle ki Ahıska Türkleri genellikle daha önce göç eden Ahıska Türkü nüfusun yoğun olduğu yerleri tercih etmektedirler. Yaşadıkları şehirle işgücü piyasasındaki bağlarında değindiğimizde ise kişilerin yabancı dil bilmeleri ve bu bağlamda genellikle turistik bölgeleri seçtikleri ortaya çıkmaktadır. Bu yoğunluk Antalya'da net bir şekilde görülmektedir. Çalışma sahası olan Bursa ve Antalya illerinde yaşamakta olan kişilerin iş olanaklarının fazlalığı ve kolaylığı açısından onları etkilediği görülmektedir. Bunların

yanısına ise en önemli faktörlerden birisi de yukarıda vurguladığımız aile, akraba ve Ahıska nüfusunun olmasıdır. Bu araştırma kapsamında yaşadıkları sorunlardan bahsederken en büyük sorunlarını bürokratik açıdan yaşadıklarını vurgulamışlardır. T.C. vatandaşlığı statüsü için çok uzun süre beklediklerini ifade eden katılımcılar bu durumun onların çalışma hayatını, ekonomik durumlarını etkilediğini ayrıca vatandaşlık haklarından mahrum olmaları sebebiyle büyük sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Konumuzun örneklemini oluşturan nitelikli Ahıska Türklerinin ise bu durumlardan kaynaklı mesleklerini icra edememeleri en büyük sorun olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcılar Türkiye'ye gedikten sonra onlara verilen ikamet izinlerinin mesleklerini icra etmelerinde yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Buna ek olarak ise mesleklerini icra etmelerinde gerekli olan diploma denkliği konusu da ana sorunlarını teşkil etmektedir. Bütün bu resmi işlemlerin çok uzun sürede sonuçlanması onlara birçok açıdan zor durumlar yaşatmaktadır. Genellikle kalabalık aileler şeklinde göç eden Ahıska Türkleri yaşadıkları bu sorunlar onları sadece bireysel anlamda değil ailevi olarak birçok açıdan olumsuz yönde etkilemektedir.

Katılımcılara Ahıska Türklerinin işgücü piyasasında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin neler olduğu sorulmuş ve vermiş oldukları cevaplardan yola çıkılarak ortak çözüm önerilerine dair çeşitli temalar oluşturulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları sorunların resmi işlemlerin daha hızlı ilerlemesiyle çözülebileceğini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda mesleğini icra edemeyen kişiler açısından özellikle deneyim sahibi olan kişilerin uygulamalı stajla denklik alabilmesi durumunun büyük oranda çözüm olabileceğini ifade etmişlerdir. Çalışma yaşamına dair düşüncenin değişmesi, doğru meslek seçimi ve ailelerin eğitim konusunda bilinçli olması ile beraber gençlerin ve çocukların eğitime önem verilmesinin ileride oluşacak sorunların da karşısına geçeceği düşünülmektedir. Denklik konusunda uluslararası düzenlemeler ve anlaşmaların yapılması, bu konuda kurumların daha etkili çalışma ekipleri oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ahıska Türklerinin istisnai olarak, ikamet izinlerine çalışma hakkının da tanımlanması ile çalışma hayatında aktif olarak yer alabilmelerini sağlamanın da çözüm olacağı ifade edilmiştir. Üretim alanlarının genişletilmesi ile istihdamı arttırmak, iş ortamında Ahıska Türklerine karşına oluşan güven eksikliğinin giderilmesinin yanısıra iş bulma konusunda zorluklar yaşayan Ahıska Türklerinin kendi aralarında iletişim sağlayabilecek sanal ortam oluşturmasının da iş ihtiyacı olan kişilere çözüm olabileceğini ifade etmiştir. İfade edilen çözümlerin genelinin toplum odaklı olduğu ortaya çıkmıştır.

Yapılan görüşmelerde katılımcılara son olarak yönlendirilmiş olan soru ise yaşamakta oldukları sorunları neye benzettikleri olmuştur. Soru doğrultusunda tüm katılımcılar

birbirlerinden farklı benzetmelerde bulunurken iki katılımcı aynı benzetmeyi yapmıştır. Katılımcılardan biri içinde bulunduğu bu durumla ilgili bir benzetmede bulunamamıştır. Cevapları genel olarak değerlendirdiğimizde ise katılımcıların içinde buldukları durumu genel olarak olumsuz bir benzetmeyle ifade ettikleri açıkça ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak anayurtlarından sürgün edilen ve çeşitli ülkelerde dağınık bir şekilde yaşamak zorunda bırakılan Ahıska Türkleri, bu süreçte birçok problemle karşılaşmışlardır. Bu problemlerden biri de işgücü piyasasında aktif olarak yer alamamalarıdır. Bu durum Ahıska Türklerini hem ekonomik hem de psikolojik anlamda olumsuz etkilemektedir özellikle nitelikli Ahıska Türkleri karşılaştıkları bu sorunlardan daha büyük ölçüde etkilenmektedir. Mesleklerini icra edememeleri durumu onları maddi ve manevi açıdan yıpratmıştır. Türkiye'ye göç etmeden önce yaşamakta oldukları ülkelerde daha çok etnik aidiyet, kültürel farklılıklar gibi sorunlarla karşılaşan Ahıska Türkleri, Türkiye'de bu sorunların aksine daha çok çalışma yaşamı ile ilgili sorunlarla karşılaşmışlardır. Farklı meslek gruplarına sahip olan Ahıska Türkleri karşılaştıkları diploma denkliği ve vatandaşlık alma gibi sorunlar nedeniyle işgücü piyasasında aktif olarak yer alamamışlardır. Çalışma grubunu oluşturan nitelikli Ahıska Türkleri bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerin başında diploma denkliği, vatandaşlık alma ve çalışma izni alma gibi resmi işlemlerin hızlandırılması gelmektedir. İşlemlerin hızlandırılması ile çözüme kavuşturulan sorunlar sonucunda hem kişileri hem de ailelerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmanın verileri Bursa ve Antalya illerinde yaşamakta olan yirmi bir nitelikli Ahıska Türkü ile bire bir görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda araştırma konusuna ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Katılımcı sayısı arttırılarak Ahıska Türklerinin Türkiye’de iş yaşamında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili daha geniş ve derin bir araştırma yapılması faydalı olacaktır.
2. Nitelikli işgücüne sahip Ahıska Türklerinin iş yaşamında karşılaştıkları sorunları ele alan bu çalışmadan yola çıkılarak niteliksiz olan Ahıska Türklerinin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları ele alan daha geniş kapsamda yeni bir araştırma yapılabilir.
3. Ahıska Türklerinin iş yaşamında karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerilerden elde edilen bulgular, gerekli kurum ve kurumların bu durumları iyileştirmek adına yapacakları çalışmalarda kullanmaları için gerekli görüşme ve lobi çalışmaları ilgili STK’lar tarafından yapılmalıdır.
4. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmanın görüşme soruları detaylandırılarak daha geniş kapsamlı nicel bir çalışma yapılması faydalı olabilir.
5. Ahıska Türklerinin, işgücü piyasasında karşılaştıkları en önemli sorun olan diploma denkliği konusunun çözümüne yönelik bir çalışma yapılabilir.
6. Ahıska Türklerinin Türkiye’de yaşadıkları süre zarfında sağlık sistemlerine erişim konusunda yaşadıkları sorunların çözümü için bir çalışma yapılabilir.
7. Diploma denkliği, çalışma izni, oturma izni gibi resmi işlemlerin nasıl bir yol izlenerek tamamlanacağı ve bu resmi işlemler için ihtiyaç duyulan belgelere kolay ulaşılabilmesi için bir web / ağ sistemi kurulabilir.

KAYNAKÇA

- AĞIR, O. (2017), “Yurtlarından Göç Ettirilen Ahıska Türklerinin Yaşadığı Sorunlar: Kazakistan Örneği”. Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu, Bildiriler, 11-13 Mayıs 2017, Cilt: 2, Erzincan, 71-80.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 58-83.
- Akkuzu, İ. (2009). *Uluslararası Emek Hareketleri (Göçü) ve Türkiye Üzerine Bir Deneme*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, Ö. A. (2020). “Gündelik hayatı yerinden etmek: Türkiye’den İngiltere’ye göç eden nitelikli işgücünün göç etme nedenleri”. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1): 183-218.
- Arango, J. (2000). “Explaining Migration: A Critical View”. *International Social Science Journal*, 52(165): 283-296.
- Armstrong, A. C. (2002). *Being Recognized As Citizens: A Human Security Dilemma in Central Asia And The Caucasus. The Research Report*. Published By Commission On Human Security
- Aslan, K. (1995). *Ahıska Türkleri*. Ahıska Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, Ankara.
- Atiker, M. (2015). *Nitelikli işgücünün işletmelerin rekabet gücü üzerindeki etkisi ve Konya otomotiv yan sanayi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydingün, A. (1999). “A Deported Nationality: The Ahıska Turks”. *Journal of International Affairs*, 4(3): 120-129.
- Aydingün, A. (2002). “Creating, Recreating And Redefining Ethnic Identity: Meskhetian Turks in Soviet And Post Soviet Context”. *Central Asian Survey*. 21(2): 185-197.
- Aydingün, A. (2013). “Ahıska Türklerinin Dünü, Bugünü ve Yarını”. *Yeni Türkiye Dergisi, Türk Dünyası Özel Sayısı*, 2(54): 2665-2674.
- Aydingün, A. ve Asker, A. (2012). “Gürcistan: De Jure Üniter, De Facto Parçalı”, *Bağımsızlıklarının Yirminci Yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna, Türk Dilli Halklar-Türkiye ile ilişkiler içinde*. İ. Aydingün ve Ç. Balım (drl.). Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

- Aydingün, A. ve Aydingün, İ. (2014). *Ahıska Türkleri: Ulusötesi bir topluluk Ulusötesi aileler*. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Balım, Ç., Aydingün, A., Hoover, M., Kuznetsov, I., ve Swerdlow, S. (2006). *The Meskhetian Turks An Introduction to their History Culture and Resettlement Experiences*. Center for Applied Linguistics, Washington.
- Barbour, J. D. (2007). "Edward Said And The Space Of Exile". *Literature and Theology*, 21(3): 293-301.
- Bayraktar, R. (2013a). "Zorunlu göçten ulus ötesi yurttaşlığa". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(24): 109-126.
- Bayraktar, R. (2013b). "Ahıska Türklerinin Dünyadaki Nüfus Dağılımı". *2023 Dergisi*, 148: 72-77.
- BEKAR, A., SEVİNDİ, C, ve YANIK, E. (2017). "Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Açısından Üzümlü (Erzincan)'deki Ahıska Türkleri". Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu, Bildiriler, 11-13 Mayıs 2017, Cilt: 2, Erzincan, 321-327.
- Birand, H. (1960). *Türk Yüksek Öğretiminde Çalışan Alman Bilginlerinin Hizmeti Hakkında*. Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Bostan, H. (2017). "Türkiye'de İç Göçlerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri". *Journal Of Geography*, (35): 1-16.
- Bulut, H. (2001). "Kitle İletişim Araçları ve Suskunluk Sarmalı". *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2): 1382-1385.
- Bulut, R. (2017). "Zorunlu Göçe Tabi Tutulan Türkler: Ahıska Türkleri". *Ayrıntı Dergisi*, 5(49).
- Buntürk, S. (2007). *Rus Türk Mücadelesinde Ahıska Türkleri*. Berikan Yayınevi, Ankara.
- Buntürk, S. (2013). "Ahıska Türklerinin Örgütlenme Tarihi ve Mücadelesi". D. Ekinci ve A. Yavuz (Ed.), *Ahıska Vizyonu*. Ahıskalı Öğrenciler, Mezunlar ve Mensupları Derneği (AHİMED) Yayını, İstanbul, 67-94.
- Buntürk, S. (2015). "Sovyet Belgeleriyle 1944 Ahıska Sürgünü". Uluslararası Ahıska Hukuki ve Sosyal Sorunlar Sempozyumu, 87-99.
- Cohen, L., Mannion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge, Taylor & Francis Group, UK.
- Constable, R. L., Allen, S. F., Bromley, H. M., Cleaveland, W. R., Cremer, J. F., Harper, R. W., ve Smith, S. F. (1986). *Implementing mathematics*. Nuprl Proof Develop, NJ
- Creswell, J. W. ve Miller, D. L. (2000). "Determining Validity İn Qualitative Inquiry". *Theory Into Practice*, 39(3): 124-130.

- Çağırkan, B. (2020). *Sürgün, Zorunlu Göç ve Anavatana Dönüş: Ahlat Ahıska Türkleri*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Çağlayan, S. (2006). “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17): 67-91
- Çakır, S. (2011). “Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişim”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24): 129-142.
- Demiray, E. (2012). “Anavatanlarından Sekiz Ülkeye Dağılmış Bir Halk: Ahıska Türkleri” *Turkish Studies*, 7(3): 877-885.
- Demirtaş, S. (2019). *Göç ve Değişim: Antalya İlinde Yaşayan Ahıska Türkleri Örneği*. Doktora Tezi. Karabük Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Devrisheva, K. (2019). “Türk ve Rus Kaynakları Işığında 1989 Fergana Olayları”. *Belgi Dergisi*”, 2(17): 1170-1187.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). “Göç ve insan”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1): 9-22.
- Eraldemir, Z. (2013). *Türkiye’de göç sorunu, göçlerin sosyo-ekonomik yansımaları: İskenderun-Dörtöyöl örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Faist, T. (2003). Uluslararası göç ve ulusaşırı toplumsal alanlar. *Bağlam Yayıncılık*, Ankara.
- Gezgin, M. F. (1991), “İşgücü Göçü Teorileri”. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (23): 31
- Gibson, J., Mckenzie, D. J. ve Stillman, S. (2009). “The Impacts Of International Migration On Remaining Household Members: Omnibus Results From A Migration Lottery”. *World Bank Policy Research Paper*, ID 1472567.
- Gordon, I. (1992). “Migration Processes and Patterns” *Modelling Approaches to Migration and Labour Market*, T. Champion ve T. Fielding (dr.). Belhaven Press, London.
- Güllüoğlu, F. (2012). “Göç Olgusunun Ekonomi-Politiki ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, (4): 53-85.
- Gür, A. (2011). *Rekabet Gücünün Artırılmasında Nitelikli İşgücü İhtiyacı ve Mesleki Eğitim*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürsoy, S. (2019). *Göçmenlerin Çalışma Yaşamına Katılımı: Suriyeli Göçmenler Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Hagen-Zanker, J. (2008). “Why Do People Migrate? A Review of the Theoretical Literature”. *Maastricht Graduate School of Governance Working Paper*, :1-26.

- Halidov, İ. (2011). *Ahıska Türklerinin Uluslararası Örgütler Nezdindeki Temasları*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Hasanoğlu, İ. (2015). “Sovyetler Birliği’nde 1944 Sürgünleri ve İnsan Kayıpları”. *Bizim Ahıska Dergisi*, (40).
- Hasanoğlu, İ. (2016). “Ahıska Türkleri: Bitmeyen Bir Göç Hikâyesi”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 16 (1): 1-20.
- Holloway, I. ve Wheeler, S. (2010). “Qualitative Research İn Nursing And Healthcare”. *Blackwell Publishing*, Oxford, UK.
- İzzetgil, E. (2013). “Ahıska Sorununun Gelişim Süreci, Uluslararası Boyut Kazanması ve Son Gelişmeler”. *Yeni Türkiye Dergisi Türk Dünyası Özel Sayısı II*, (54): 2697-2706.
- Kara, A. (2012). *Turgut Özal ve Türk Dünyası*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık:1. Basım, İstanbul.
- Keijzer, N., Héraud, J., ve Frankenhaeuser, M. (2016). “Theory and practice? A comparative analysis of migration and development policies in eleven European countries and the European Commission”. *International Migration*, 54(2), 69-81.
- Keskin, S., ve Gürsoy, H. E. (2017). “Sovyet ve Sovyet Sonrası Dönemde Ahıska Türklerinin Karşılaştıkları İnsan Hakları İhlalleri ve Ayrımcılıklar”. *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, (18):13-46.
- Kırzioğlu, F. (1992). *Yukarı- Kür ve Çoruh Boyları’nda Kıpçaklar*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kırzioğlu, M. F. (2000). *Dede-Korkut Oğuznameleri*. Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Kızılcılık, S. (1996). “Mersin’e göç etmiş insanların sağlık koşulları üzerine bir çalışma” II. *Ulusal Sosyoloji Kongresi Kitabı*. Mersin, 20-22.
- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). “Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri”. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3): 163-184.
- Kolukırık, S. (2011). “Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma”. *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (59): 167-190.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kuznetsov, I. (2007). “The Meskhetian Turks at a Crossroads- Integration, Repatriation or Resettlement?” *Constructing Identity and Social Networks: Meskhetian Turks in the Russian Federation* Trier, Tom ve Khanzin, Andrei (drl.). *LIT Verlag*, Berlin.
- Kütükçü, A. (2005). “Ahıska Türklerinin Haklarının İadesi ve Vatana Dönüş”. *Bizim Ahıska Dergisi*, (2): 18-21.

- Landis, J. R. ve Koch, G. G. (1977). "The measurement of observer agreement for categorical data". *Biometrics*, 33: 159-174.
- Lee, E. S. (1969). *A Theory of Migration, Migration. J.A. Jackson.* (drl.). Cambridge University Press, Great Britain,
- Leymun, Ş. O., Odabaşı, H. F., ve Yurdakul, I. K. (2017). "Eğitim Ortamlarında Durum Çalışmasının Önemi". *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3): 373-374.
- Ma, J., Chen, C., Li, C., ve Huang, J. (2016). "Infrared and visible image fusion via gradient transfer and total variation minimization". *Information Fusion*, (31): 100-109.
- Martin, S. F. (2001). "Global Migration Trends and Asylum". *Nstitute For The Study Of International Migration Georgetown University Washington*, (41): 1-28.
- Massey, D. S. (1999) "Why Does İmmigration Occur? A Theoretical Synthesis". The Handbook of International Migration. Charles Hirschman (drl.). The Russell Sage Foundation, New York.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., ve Taylor, J. E. (1993). "Theories of international migration: A review and appraisal". *Population and development review*: 431-466.
- McHugh L. M. (2012). "Interrater reliability: the kappa statistic". *Biochemia Medica*, 22 (3): 276-292.
- Modebadze, V. (2009). "Historical background of Meskhetian problem and major obstacles to the repatriation process". *IBSU Scientific Journal*, 3(1), 113-128.
- Modebadze, V. (2009). "Historical Background of Meskhetian Turks Problem and Major Obstacles to the Repatriation Process". *IBSU Scientific Journal*, 1 (3): 113-128.
- Muhtaroğlu, V. 1993. "Bir Türk Boyunun Yürekler Yakan Göç Destanı". *Türk Yurdu Dergisi*, 13 (87).
- MURSÜL, D. (2017), "Türkiye'de Yaşayan Ahıska Türklerinde Kimlik Algısı: Antalya Örneği". Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumu, Bildiriler, 11-13 Mayıs 2017, Cilt: 2, Erzincan, 433-447.
- Namal, Y. (2012). "Türkiye'de 1933–1950 Yılları Arasında Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1): 14-19.
- Noy, C. (2007). "Sampling Knowledge: The Hermeneutics of Snowball Sampling in Qualitative Research". *International Journal Social Research Methodology*, 11(4): 327– 344.

- Olejarova, E. (2007). "Sosyo-ekonomik bir olgu olarak emek göçü: Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla Slovakya ve Çek Cumhuriyeti". *Orta Avrupa Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 9(25): 239-41.
- Oral, B., & Çetinkaya, F. (2017). "Sosyolojik bir olgu olarak göç, tanımı, nedenleri ve göç kuramları". *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Özel Dergisi*, 3 (1): 1, 8.
- Orhan, F. ve Coşkun, O. (2016). "Zorunlu göçlere yeni bir örnek: Ahıska Türkeri'nin Erzincan'a göçleri". *Türk Coğrafya Dergisi*, 67 (1): 41-50.
- Öner, N.A.Ş. (2012). "*Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar, Küreselleşme Çağında Göç; Kavramlar, Tartışmalar İçinde*", S. Gülfer Ihlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (drl.). İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özcan, E. D. E. (2017). "Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme". *İş ve Hayat Dergisi*, 2(4): 183-215.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişim*. Ekim Kitabevi, Bursa
- Öztürk, İ., & Tuzcu, B. (2012). *Küresel Kriz ve İstihdam*. Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği. İstanbul.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç: kuram ve bölgesel bir uygulama*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Peterson, W. (1970). "Readings in the Sociology of Migration", *A General Typology of Migration*. C.J. Jansen (drl.). Pergamon Press Ltd., Britain.
- Piriyeva, S. (2005). "Ahıska Türkleri Azerbaycanda" *Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası*, Bakı.
- Portes, A. (1999). "Immigration Theory for a New Century: Some Problems and Opportunities". *The Handbook of International Migration*. C. Hirschman (drl). *The Russell Sage Foundation*.
- Ravenstein, E. G. (1885) "The Laws of Migration". *Journal of the Statistical Society of*, 48(2): 42-43.
- Rose, Peter. I. (1993). "Tempest-Tost: Exile, Ethnicity, and the Politics of Rescue". *Sociological Forum*, 8(1): 5-24.
- Sağlam, S. (2006). "Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme". *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD)*, (5): 33-44.
- Said, Edward. W. (2016). *Kış Ruhü*. (Çev. T. Birkan), Metis Yayıncılık, İstanbul.
- Sargın, H. (2006). *Ahıska Türkleri ile İlgili Politikaların Stratejik Boyutu*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Sarısır, Serdar. (2006). *Demografik Oyun: Sürgün*. IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

- Seferov, R. ve Akış, A. (2008). “Sovyet Döneminden Günümüze Ahıska Türklerinin Yaşadıkları Coğrafyaya Göçlerle Birlikte Genel Bir Bakış”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24: 393-411.
- Sert, D. G. (2012). “Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar”. G. I. Öner ve A. G. Öner (Ed), *İletişim Yayınları*, İstanbul, 29-47.
- Sezik, M., ve Ağır, O., (2015). “Suriye’den Türkiye’ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1): 95-124.
- Sinha, V.N.P. ve Ataulah, M. D. (1987). *Migration- An Interdisciplinary Approach*. Seema Publications, Delhi.
- Sirkeci, İ. ve Bardakçı, S. (2016). “Suriye'den gelenler misafir değil bir göç kültürünün öncüleri”. *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (7): 531-544.
- Somuncu, B. (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası*. Doktora Tezi. DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Swerdlow, S. (2006). “Understanding Post Soviet Ethnic Discrimination And the Effective Use of U. S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai”. *Law Review, California* ,94(6): 1827-1878.
- Şahin, Y. (2010). *Kentleşme politikası*. Murathan Yayınevi, Trabzon.
- Todaro, M. P. (1969). “A Model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries”. *American Economic Review*, (59): 138- 148.
- Trier, T., Kilimnik, F. Ve Tarkhan-Mouravi, G. (2011). *Meskhetians: Homeward Bound*. European Centre for Minority Issues, Caucasus.
- Türcan, T. (2010). *TDV Diyanetin İslam Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, İstanbul.
- Üren, M. (2016). *Kimlik, Çıkar ve Jeopolitik Ekseninde Ahıska Türkleri Sorunu*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Üren, M. (2016). *Kimlik, Çıkar ve Jeopolitik Ekseninde Ahıska Türkleri Sorunu*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Vural, D. G. (2007). *Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- White, J. M. ve Lindstrom, D. P. (2005). “Hand Book Of Population”. *Internal Migration*. Boston :311-346.
- Wickramasinghe, A. A. I. N. ve Wimalaratana, W. (2016). “International Migration and Migration Theories”. *Social Affairs: A Journal For The Social Sciences*, 1(5), 12-32.

- Yalçıntaş, Nevzat ve Nusret Ekin (1980), “Sosyal Meseleler”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi 1923-1978”. Haz. Memduh Yaşa, İstanbul.
- Yaman, A. (2016). “Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanlarında İncelenmesi”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(3): 94-127.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, Ankara.
- Yılmaz, A., ve Mustafa, R. (2014). “1992 Sonrası Türkiye’ye Göçen Ahıska Türklerinin Göç, İskân ve Uyum Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma, Bursa Örneği” *Studies of Ottoman Domain*, 4(6).
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları*. (Çev. İ.Günbayı), Nobel Yayınları, Ankara.
- Zeyrek, Y. (2001). *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*. Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Zeyrek, Y. (2006). “Ahıska Türklerinin Vatana Dönüş Mücadelesi”. *Türkiye Günlüğü Dergisi*, (86): 80-86.
- Zeyrek, Y. (2006). *Ahıska Araştırmaları*. Kozan Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Zeyrek, Y. (2011). “Mustafa Abdülcemil Kırimoğlu ile Mülakat”. *Bizim Ahıska Dergisi*. (21): 3-4.

İnternet Kaynakları;

- https://www.files.ethz.ch/isn/19696/working_paper_21b.pdf, (erişim tarihi: 09.06.2021).
- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf> (erişim tarihi: 07.09.2021)
- <https://www.researchgate.net/publication/347388175> (erişim tarihi: 03.09.2021).
- https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (erişim tarihi: 09.02.2021).
- <https://www.csgb.gov.tr/> (erişim tarihi: 01.10.2021).
- <https://www.tbmm.gov.tr/> (erişim tarihi: 17.09.2021).
- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf> (erişim tarihi: 14.07.2021).
- <https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/gunumuz-turkleri-turk-devletleri/kafkasya-turkleri/ahıska-turkleri/> (erişim tarihi: 18.08.2021).
- <https://www.datub.eu/> (erişim tarihi: 20.09.2021).
- <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ahıska-turklerinin-70-yillik-surgunu> (erişim tarihi: 15.08.2021).

<http://www.kha.com.tr/guncel/37792--15-Kasim-1944-Ahiska-Surgunu.html> (erişim tarihi: 20.9.2021).

EKLER**EK 1- GÖRÜŞME FORMU**

Görüşme Tarihi:

Merhaba. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisiyim. Türkiye'ye Göç Eden Nitelikli Ahıska Türklerinin Çalışma Yaşamına Katılımlarında Karşılaştıkları Sorunları içeren bir araştırma yapmaktayım. Araştırmamda sizlerin iş yaşamında karşılaşmakta olduğunuz sorunları ve bunların çözümüne yönelik önerilerinizi öğrenmek istiyorum. Görüşme süresince paylaştığınız düşünceler sadece bu araştırmada kullanılacak olup herhangi bir kişi veya kurumla paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçlarından kişisel bilgileriniz yer almayacaktır. Ayrıca izin verirseniz görüşmeyi ses kayıt cihazı ile kaydetmek istiyorum. Görüşmeyi kaydetmekteki amacım hem zamanı daha verimli kullanmak hem de paylaşımlarınızın kaydını daha ayrıntılı bir şekilde tutabilmektir. Görüşmeye başlamadan önce belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Çalışmam için bana zaman ayırdığınız ve görüşlerinizi paylaştığınız için şimdiden teşekkür ederim. İzninizle sorulara başlıyorum.

Mehebbet FEYZULLAH

Araştırmacı

EK 2 – KATILIMCI KİŞİSEL BİLGİ FORMU VE GÖRÜŞME SORULARI**Demografik sorular**

1. Yaşınız .....
2. Cinsiyet .....
3. Mesleğiniz .....
4. Medeni Hali.....
5. Türkiye’de ikamet süresi.....

Yarı Yapılandırılmış Mülakat Soruları

1. Çalışma hayatı içerisinde yer alamamayı nasıl tanımlarsınız?
2. Geldiğiniz ülke ile Türkiye iş piyasasını kıyasladığınızda beklentileriniz nelerdir?
3. Yaşadığınız şehirle iş gücü piyasasında yer edinme bağlantısı olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl? Neden?
4. Sizce Ahıska Türkü göçmenlerinin iş gücü piyasasında yaşadıkları sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir? Nasıl? Neden?
5. İş gücü piyasasında yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
6. İş gücü piyasasında yaşadığınız sorunlarınızı bir şeye benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz? Neden?

EK 3- KAPPA ANALİZ TABLOSU

<p>1- Mutsuzluk 2- Etnik Aidiyet 3- Akraba Bağlantısı 4- Geçim Kaygısı 5- Zaman Kaybı 6- İkamet İzinlerine Çalışma Hakkının Eklenmesi 7- Sosyal Güvence İhtiyacı 8- Mesleki Gelişim 9- Resmi İşlemlerin Hızlanması 10- Diploma Denklik İşlemlerinin Daha Kısa Sürede Sonuçlanması</p>	TEMA KODLAMALARI
<p><i>Üzerine düşseler uzatmadan hani anlıyorum okullarla alakalı yazışmaları e-postaları çok uzun sürüyor, uzun sürsün üç aydan fazla sürmemesi gerektiğini düşünüyorum. On yıl bekleyenler var ben bir yıl beklemişim ama on yıl bekleyip de denkliğini alamayanlar var yani yok değil</i></p>	
<p><i>Ailecek taşıyorlar çünkü. Tek kişi taşınmıyorlar. Ailecek taşındıkları için bakmakla yükümlü olduğu kişiler var. Çocukları var, ihtiyarlar var onları geçindirmek zorundalar</i></p>	
<p><i>Hastanelerde sıkıntılar oluyor. Kimlik olmadığı için sigortasız işlem yapmak çok zor</i></p>	
<p><i>Ailemin burada yaşamasının da büyük bir etkisi var</i></p>	
<p><i>Benim için mutsuzluk olur öyle tanımlarım. İnsan sevdiği işi yapamayınca büyük bir hüsrana uğrar. Elimden mikrofonum veya boğazımdan ses tellerim alınmış gibi hissedirim. Bir şairin, yazarın elinden kalemi boyayı aldıkları gibi bir şey yapamamak gibi. Tamamen mutsuzluk olur</i></p>	
<p><i>On yıl bekleyenler var ben bir yıl beklemişim ama on yıl bekleyip de denkliğini alamayanlar var yani yok değil</i></p>	
<p><i>Kariyerimin daha yüksek noktalara büyük yerlere gelmesini istediğim için ben Türkiye'ye taşınmaya karar verdim</i></p>	
<p><i>Çoluğumu çocuğumu burada Türk bayrağı altında büyütmek için ben buraya taşındım</i></p>	
<p><i>Ahıska Türkleriyiz zaten ikamet iznine baş vururken Türklüğümüze dair belgeler orada ikamet iznimizde de yazıyor Türk olduğumuz bunun için Türk Soylu belgesi gerek değil bence bu şeyler. İkamet izni belgesiyle de çalışma izni verilirse daha doğru buluyorum</i></p>	
<p><i>İstisnai vatandaşlık söz konusu 2017 yılından bu yana. Kısa dönem veya uzun dönem olarak vatandaşlığa başvuruyoruz ama istisnai vatandaşlık işlemleri uzun sürüyor. 1-1.5 seneden fazla sürüyor. Ondan sonra kimliğe başvurduktan sonra o da 1 seneyi aşıyor. İster istemez bu insanlar 2-2,5 sene arada kaybediyorlar. Bu sürede de iş konusunda çok büyük sıkıntı yaşıyorlar.</i></p>	

EK 4- 1944 SÜRGÜN KARARI

DEVLET SAVUNMA KOMİTESİ

K A R A R I

Tamamen gizli

Moskova, Kremlin Temmuz 1944

Sayı: 6279

Gürcistan SSC devlet sınırını korumak üzere gereken şartların sağlanması için Devlet Savunma Komitesi, aşağıdaki kararları almıştır:

1. Gürcistan SSCB'nin sınır şeridi olan Ahıska, Adigen, Aspinza, Ahılkelek ve Bogdanovka rayonlarıyla Acaristan Özerk SSCB'den Türk, Kürt, Hemşin olmak üzere toplam 86.000 kişiden meydana gelen 16.700 hanelik nüfustan, 40.000'i Kazakistan SSCB'ye, 30.000'i Özbekistan SSC'ye ve 16.000'i de Kırgızistan'a tahliye (sürülüp boşaltma) edilsin. Tahliye, SSCB Halk İçişleri Komiserliğince gerçekleştirilsin. SSCB Halk İçişleri Komiserliği (Yoldaş Beriya), tahliye işini 1944 yılı Kasım ayında gerçekleştirsin.

2. Gürcistan SSC sınırı bölgesinden tahliye edilen göçmenlere bütün değerli şahsî eşyalarını, paralarını, ev eşyalarını, giyecek, ayakkabı, kap kacak, mobilya vb. ile aile başına azami 1000 kg olmak şartıyla yiyecek almalarına izin verilsin.

3. Sınır şeridinden tahliye edilen göçmenlerin kendileriyle beraberlerinde almayacakları tarım ürünlerinin, ev hayvanlarının, tarım aletlerinin, diğer gayrimenkullerin teslim alınması için SSCB Halk Et ve Süt Sanayi Komiserliği, SSCB Halk Tedarik Komiserliği, Gürcistan SSC Halk Toprak Mahsulleri Komiserliği ve Halk Maliye Komiserliğinin iştirakiyle Gürcistan SSC Halk Komiserleri Şurası Başkan Yardımcısının Başkanlığında (Yoldaş Khoştariya) komisyon kurulsun. Adı geçen komisyon, tahliye edenlerin bırakacakları mal ve diğer eşyaların tamamını teslim alacak, bıraktıkları tarım ürünleri, hububat, kuş, ev hayvanları ve meyve bahçeleri karşılığında göçmenlere her hane için ayrı olmak üzere takas makbuzu verecektir. Makbuzda bahçelerin tahmini değeri gösterilecektir. Teslim alma işleri şöyle yapılacaktır: Atları SSCB Halk Tarım Komiserliği; diğer hayvanları ve kuşları SSCB Halk Et ve Süt Sanayi Komiserliği; tarım ürünleri ve hububatı SSCB Halk Tedarik Komiserliği makamları; geri kalan bütün emlakî ve meyve bahçelerini ise Gürcistan SSCB Halk Komiserleri Şurasının kararıyla mahallî makamlar teslim alacaklardır.

4. Kazakistan SSCB (Skvortsov ve Undasınov Yoldaşlar), Kırgızistan SSC (Vagov ve Kulatov Yoldaşlar), Özbekistan SSCB (Yusufov ve Abdurrahmanov Yoldaşlar), Komünist Partileri Merkez Komiteleri ve Halk Komiserleri Şuralarını adı geçen cumhuriyetlerin Halk

İçişleri Komiserlikleri ile beraber gelecek göçmenlerin kabulü, ikameti ve devamlı iskân ve istihdamları ile ilgili gerekli tedbirleri alacaklardır. Ayrıca:

- a) Gelecek göçmenleri kolhozlara yerleştirmek üzere, kolхозlarda gereken meskenlerin hazırlanması, gerekirse tamiri ve kış şartlarına göre hazırlanması;
- b) Göçmenlerin ve eşyalarının demiryolu istasyonundan yerleştirileceği mıntıykaya taşınması için gerekli araçların hazır bulundurulması;
- c) Gelen göçmenlere ev etrafında küçük toprak ile gereken ufak tefek aletler verilmesi sağlanacaktır.

Bu hazırlık işleri 1 Kasım 1944 tarihine kadar tamamlanacaktır.

5. Göçmenlerin Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan SSC'ye taşınmaları için Halk Nakliye Komiserliği (Yoldaş Kaganoviç) gereken katarları temin etmek ve SSCB Halk İçişleri Komiserliğinin emri üzerine istasyonlara zamanında sevk etmekle görevlendirilsin. Göçmenlerin cumhuriyet sınırları içinde taşınması Gürcistan SSC Halk Komiserleri Şurası'nın isteği ile gerçekleştirilsin.

6. Özel tahliyeye tâbi tutulan göçmenlerin yollarda iaşelerini temin etmek üzere SSCB Halk Ticaret Komiserliği görevlendirilsin. SSCB Devlet Plânlama Komitesi, talep üzerine SSCB Halk Ticaret Komiserliğine gıda maddeleri ödeneği tahsis etsin. Böylece özel tahliyeye tâbi tutulan nüfusun yolculuk iaşesi temin edilsin.

7. Göçmen halka yollarda ve iskân mahallinde sağlık hizmetleri verilmesi için SSCB Halk Sağlığı Komiserliği (Yoldaş Miteryov) görevlendirilsin.

8. Göçmenlere ellerindeki mübadele makbuzları karşılığında kendilerinden teslim alınmış ev hayvanları yerine verilmek üzere SSCB Halk Ziraat Komiserliği (Yoldaş Andreyev), Halk Et ve Süt Sanayi Komiserliği (Yoldaş Smirnov) ve Halk Tedarik Komiserliği (Yoldaş Subbotin); Kırgızistan, Özbekistan ve Kazakistan Halk Komiserleri Kurullarıyla beraber görevlendirilsin.

- a) 1 Mayıs 1945 tarihine kadar sığır, manda, koyun, keçi ve kümes hayvanları;
- b) 1 Nisan 1945'e kadar buğday, arpa ve diğer besinler;
- c) 1 Ocak 1946'ya kadar göçmenlerin iskân edildikleri kolhozlara (çiftliklere) atlar.

Bunlar şahsî makbuzlarda yer alan miktar ve vasıflarda teslim edilecektir.

9. SSCB Ziraat Bankası (Yoldaş Kravtsov), Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan'a gelen göçmenlere yerleşmek için hane başına yedişer bin ruble, yedi yıl vadeli kredi versin.

10. İşbu kararın birinci paragrafı gereğince göçmenler, çiftçiler olarak 1945 yılında para vergilerinden, devlete verilen ayni vergilerden ve resimlerden muaf tutulsun. Önceki yerlerinde

bırakmış oldukları bahçe ve bağların bedelleri SSCB Halk Ziraat Komiserliği ve Gürcistan SSC Hükümeti'nin tespit edeceği fiyatlar üzerinden kendilerine ödensin.

11. Gürcistan Halk Komiserleri Şurasına, adları birinci paragrafta geçen sınır ilçelerine toplam nüfusları azami 32.000 kişi olmak kaydıyla Gürcistan SSC'nin toprak sıkıntısı bulunan diğer bölgelerinden yedi bin haneyi iskân etme müsaadesi verilsin. Bunların adı geçen bölgeye iskânı, gerek yekpare çiftlik (kolhozlar), gerekse münferit haneler olarak gerçekleştirilsin. Sınır şeridindeki iskân yerleri Halk İçişleri Komiserliği Sınır Kuvvetleri Gürcistan Bölge Komutanlığı ile mutabakat halinde tespit edilsin.

12. Gürcistan SSC'nin toprak sıkıntısı çeken bölgelerinden söz konusu sınır bölgesine iskân edilecek halkın geçim ve yerleşme meselelerini halletmek için Gürcistan Hükümeti'ne şunlar müsaade edilsin:

a) Sınır bölgelerinde yeniden kurulan kolhozlara, buralardan tahliye edilmiş olan nüfusa ait kamu ve ferdi yapıları tamamen karşılıksız olarak devretmek, eski halktan geriye kalan tarım aletlerini beş yıl vadeli kredi şeklinde yeni getirilen hanelere teslim etmek;

b) Bölgeye iskân edilen çiftçilere sınır bölgesi için uygun görülmüş miktarlarda arsalar dağıtmak;

c) Buradan tahliye edilmiş nüfustan kalan kamu ve hususî bahçe ve bağları yedi yıl vadeli kredi şeklinde yeni gelenlere devretmek;

ç) Bu bölgeye iskân edilen nüfusu 1945 yılında her türlü vergilerden muaf tutmak;

d) İskân edilenlere Gürcistan Hükümeti imkân ve fonları çerçevesinde ev hayvanları vermek;

e) Boşaltılan bölgeye yeni iskân edilecekleri parasız nakletmek. Taşınma masrafları Gürcistan Hükümeti'ne özel olarak ayrılmış paralarla karşılanacaktır.

f) Yeni getirilecek nüfusun iskânını buralardaki nüfusun tahliyesi bittikten hemen sonra kasım ayında başlatmak ve üç ay içinde tamamlamak.

13. SSCB Halk Maliye Komiserliği (Yoldaş Zverev):

a) Özel tahliyeye tâbi nüfusun sürgünü, taşınmaları ve Orta Asya'da yerleştirilmeleri için SSCB Halk İçişleri Komiserliğine 30.000.000 ruble ve ayrıca boşaltılan sınır bölgesindeki kolhozlara getirilecek yeni hanelerin iskânı için de Gürcistan Halk Komiserleri Şurasına 4.000.000 ruble tahsis edilsin.

b) SSCB Halk Ziraat Komiserliği, Halk Tedarik Komiserliği ve Halk Et ve Süt Sanayi Komiserliği ile beraber Gürcistan SSC'den tahliye edilen nüfusa ev ve kümes hayvanları ile bırakıp gittikleri diğer mal varlığı, gıda, emlak ve aletlerin bedellerini ödemek için SSCB Halk

Komiserleri Kurulu'na teklif getirsin ve adı geçen Komiserliklerin tahliye işleri için yaptıkları harcamaların karşılanmasıyla ilgili önerge hazırlansın.

14. Glavneftsnab (Petrol Ofisi, Yoldaş Őirokov): Ekim, kasım aylarında özel tahliye işlemlerinin gerçekleştirilmesi için SSCB Halk İçişleri Komiserliğine 750 ton, Kazakistan Hükümeti'ne 75 ton, Kırgızistan Hükümeti'ne 35 ton, Özbekistan Hükümeti'ne 70 ton ve Gürcistan Hükümeti'ne de 100 ton fon dışı benzin tahsis etmekle görevlendirilsin.

Devlet Savunma Komitesi Başkanı

İ. STALİN

EK 5- 14 KASIM 1944 AHISKA'DAN SÜRGÜN

Fotoğraf 1: 14 Kasım Ahıska'dan Sürgün
Kaynak: <https://www.datub.eu/>

EK 6- AHISKA TÜRKLERİNİN TÜRKİYE'YE KABULÜ VE İSKANINA DAİR KANUN

Kanun Numarası: 3835

Kabul Tarihi: 2/7/1992

Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 11/7/1992 Sayı: 21281

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 31 Sayfa:

Madde 1 – Eski Sovyetler Birliğini oluşturan cumhuriyetlerde dağınık halde yaşayan ve "Ahıska" Türkleri olarak adlandırılan soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenler, en zor durumda bulunanlardan başlamak üzere, Cumhurbaşkanınca belirlenecek yıllık sayıyı aşmamak kaydıyla, serbest veya iskanlı göçmen olarak kabul olunabilirler. Bunların kabulleri ve iskanları, bu Kanun ile 2510 sayılı İskân Kanunu hükümlerine göre yapılır. Gayrimenkul verilerek yapılacak iskanda vali ve kaymakamlar temlikle yetkilidir. Temlik cetvelinde, ailenin bütün fertleri eşit hisselerde belirtilir ve tapuya da temlikteki gibi tescil edilir.

Madde 2 – (Mülga birinci fıkra: 2/7/2018-KHK-703/195 md.) Üst komisyona bağlı olarak, Cumhurbaşkanının görevlendireceği Bakanlıkca belirlenen illerde valinin veya görevlendireceği kişinin başkanlığında ve konunun özelliği dikkate alınarak vali tarafından belirlenecek temsilcilerin iştirak edeceği alt komisyonlar kurulur. İllerde kurulacak alt komisyonlar, üst komisyonun vereceği görevleri yapar.

Madde 3 – Üst komisyonun görevleri şunlardır : a) Türkiye'ye göçmen olarak gelecek Ahıska Türklerinin kabul şartlarını, geçici ve kati iskan yerlerini belirlemek, b) Yerleştirme ve İskan programlarını hazırlamak, c) Göçmenleri üretici duruma getirmek için gerekli tedbirleri almak, d) Ahıska Türklerinden Türkiye'ye gelmek isteyenleri tespit ve buldukları yerler ile Türkiye'ye hareket edecekleri bölgelerden toplanmalarını temin etmek, hareket sırasında iâşe, ibate ve sağlık konularında yapılacak işlemleri planlamak, buldukları yer ülke yetkilileri ile koordinasyonu sağlayacak ön heyet oluşturmak, e) Ön heyetin yapacağı giderler ile göçmenlerin buldukları yerlerden nakil, barındırma ve iskan masrafları için sağlanan ödeneğin miktarını belirlemek, f) Cumhurbaşkanınca verilecek diğer görevleri yapmak. (Mülga ikinci fıkra: 2/7/2018-KHK-703/195 md.)

Madde 4 – Göçmenlerin kendilerine ait zati ve ev eşyalarının tamamı ile mülkiyetinin kendilerine ait olduğu belgelenen her türlü eşya ve damızlık hayvan, bir defada Türkiye'ye getirilmek koşuluyla Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi dahil her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Madde 5 – Göçmenlerin nakil ve iskân masrafları ile diğer giderleri için gerekli ödenekler öncelikle sağlanır. Bu ihtiyaçları karşılamak için, ilgili bakanlık ve kuruluş

bütçelerinde mevcut veya yeniden açılacak tertiplere Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden aktarma veya Kızılay'a ödeme yapmaya ve bunlarla ilgili diğer işlemleri yürütmeye, üst komisyonun alacağı kararlar doğrultusunda Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

Madde 6 – Gerek Türkiye'de iskan edilecek ve gerekse Türkiye dışında, eski Sovyetler hudutları dahilinde halen buldukları yeni devletlerde kalacak "Ahıska" Türklerinden Cumhurbaşkanınca tespit edileceklere çifte vatandaşlık statüsü sağlanır. Ek Madde 1 – (Ek: 2/7/2018-KHK-703/195 md.) Mevzuatta üst komisyona yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır. Geçici Madde 1 – (Ek: 18/2/2009-5838/19 md.) 1/1/2009 tarihinden önce ikamet tezkeresi almak suretiyle Türkiye'de ikamet eden Ahıska Türklerine bu maddenin yürürlüğünden itibaren 3 ay içinde müracaat etmeleri halinde; milli güvenlik açısından sakıncası olmamak şartıyla, 11/2/1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve diğer ilgili mevzuatta öngörülen şartlar aranmaksızın, başvuru tarihinden itibaren 6 ay içinde Türk vatandaşlığına alınarak çifte vatandaşlık statüsü sağlanır. Çifte vatandaşlık statüsü sağlananlar, Bakanlar Kurulunca belirlenen yerlerde iskân edilirler.

Madde 7 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 8 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**EK 7-04.06.2022 TARİHLİ 5676 SAYILI AHISKA TÜRKLERİNİN TÜRKİYEYE
KABULÜ VE İSKANINA DAİR KANUN**

Karar Sayısı: 5676

"Ukrayna başta olmak üzere eski Sovyetler Birliğini oluşturan cumhuriyetlerde bulunan Ahıska Türkü soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmek isteyenlerden, en zor durumda olanlardan başlamak üzere, 2022 yılında 1000 ailenin iskanlı göçmen olarak Türkiye'ye kabul edilmesine 3835 Sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Kanununun 1'inci maddesi gereğince karar verilmiştir".

3 Haziran 2022

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Mehebbet FEYZULLAH
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Nazim İsayev Lisesi
Lisans Diploması	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, 2017